

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

П.Чужинев атындағы экономика және құқық институты

Мемлекет және құқық теориясы кафедрасы

Мукашева Г.К.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ӘДІЛЕТ ОРГАНДАРЫНЫҢ
ЖҮЙЕСІ**

Оқу-әдістемелік құрал

Қостанай, 2022

УДК 347.9 (574)

ББК 67.7 (5Каз)

Автор:

Мукашева Гулжамал Касыбайевна - А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ П.Чужинин атындағы Экономика және құқық институтының «Мемлекет және құқық теориясы» кафедрасының аға оқытушысы

ШКІР ЖАЗҒАНДАР:

Жусупова Гүлдерай Бековна - А. Байтұрсынов атындағы ҚӨУ, П.Чужинин атындағы Экономика және құқық институтының «Мемлекет және құқық теориясы» кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ. к.

Укин Сымбат Кенжебекович - А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ, П.Чужинин атындағы Экономика және құқық институтының «Мемлекет және құқық теориясы» кафедрасының қауымдастырылған профессоры (доцент), заң ғылымының кандидаты

Байзакова Гульсум Муратовна - Челябині мемлекеттік университетінің Қостанай филиалының «Құқық» кафедрасының доценті, заң ғылымының кандидаты

Мукашева Г.К.

М 78 Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі. Оқу әдістемелік құрал. Қостанай. А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ, 2022.- 107 бет.

ISBN 978-601-356-225-4

Оқу-әдістемелік құралға құқық қорғау саласындағы әділет органдарының негізгі жүйесі бойынша мәліметтер енгізілген, құрал ҚР әділет органдарының жүйесінің мәселелі мен даму алғышарттарымен таныстырады, нұсқаулықта қазақстандық әділет саласындағы тетікті жетілдірудің құқықтық жолдарын ашу қаралады.

Оқу-әдістемелік құрал "Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі" пәнін оқып жатқан ЖОО, колледж студенттеріне арналған.

ББК 67.7 (5Каз)

М 78

А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ Оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданған, хаттама №

А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің оқу-әдістемелік кеңесімен бекітіліп, баспаға ұсынылды, 27.12.2022 ж. № 6 хаттама

Мазмұны

Кіріспе	4
1 Бөлім. Дәрістер тезистері	5
Тақырып 1 Әділет органдарының тарихы	5
Тақырып 2 Әділет органдарының негізгі міндеттері мен жүйесі.....	10
Тақырып 3 Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі.....	13
Тақырып 4 Әділет органдарының негізгі функциялары. Әділет органдары мен олардың лауазымды адамдарының құқықтары мен міндеттері.....	17
Тақырып 5 Заң жобалау жұмыстарын жүргізу, заңнаманы жетілдіру саласындағы әділет органдарының функциялары	23
Тақырып 6 Халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функциялары, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру.....	28
Тақырып 7 Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функциялары.....	34
Тақырып 8 Зияткерлік меншік құқықтарын қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функциялары.....	40
Тақырып 9 Адвокаттардың, нотариустардың қызметін лицензиялау...	44
Тақырып 10 Сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функциялары.....	53
Тақырып 11 Әділет органдарының атқарушылық сот актілерінің орындалуын қамтамасыз ету саласындағы функциялары.....	60
Тақырып 12 Қазақстан Республикасының атқарушылық іс жүргізу органдарының автоматтандырылған жүйесі.....	71
Тақырып 13 Әділет органдарының кадрлары және олардың құқықтық жағдайы.....	76
2 Бөлім. Өз білімін тексеруге арналған тапсырмалар	81
2.1 Кезеңдік бақылау тапсырмасы (тестілеу).....	81
2.2 Қорытынды бақылау сұрақтары.....	99
2.3 Білім алушыларға реферат тақырыптары.....	101
3 Бөлім. Пән бойынша білім алушыларға жеке өздік тапсырмалар	102
Пайдаланылған дереккөздер тізімі	106

Кіріспе

Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі - таңдау пәні. Бұл пән «құқықтану» мамандығын игеру үшін қажетті кәсіби білім мен біліктілік қалыптастырады.

Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі Қазақстанның құқыққорғау органдарының жүйесіне енеді. Бұл пәнді оқып үйрену ол, әділет органдарының құқыққорғау қызметі заңды атқару механизмінің құрамдас және бөлінбейтін бірден бір бөлшегі болып табылуында.

Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі пәнінен сабақтарға әзірлік барысында білімалушылар пәннің оқу бағдарламасын, дәріс және өзге де оқу әдістемелік материалдарды басшылыққа алуға міндетті. Осы ретте Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі пәні бойынша әдебиеттерді, өзге де заңдық ғылымдардың мәселелеріне арналған ғылыми мақалаларды зерттеп оқуға көңіл бөлінуі керек. Сонымен қатар, ҚР-ның Конституциясын, конституциялық және жай заңдарды, еліміздің нормативтік құқықтық актілерін, ережелер мен нұсқаулықтарды зерттеп, талдай білу де болашақ зангерлер үшін маңызды болып табылады.

Қазақстан Республикасының Әділет органдарының жүйесі оқытудың мақсаты– бұл әділет органдарының құрлымын, өкілеттігін, құқықтық маңызын, ҚР құқыққорғау органдарының жүйесіндегі орнын толығырақ түсінуге байланысты, сонымен қатар ҚР әділет органының қызметін реттейтін толық көлемдегі нормативтік құқықтық актілердің, оқу құралының және өзге де әдеби бастау көздермен танысуға мүмкіндік беру.

–ҚР әділет органының құқыққорғау қызметінің негізгі теориялық бағытын игеруге бағытталаған, сонымен қатар әділет органының қызметінің айрықша сипатын беруде қажетті негізгі терминдер мен ұғымдарды игеруге, нормативті материалдармен жұмыс жасағанда тәжірибелік біліктілік игеруге бағытталған.

– бұл жастардың білім деңгейін және құқықтық мәдениетін көтеруге, ізгілікті көзқарас қалыптастыруға бағытталған, сонымен қатар ҚР әділет органдарының жүйесі туралы жалпы түсінік беруге бағытталған.

Міндеттер:

- ҚР құқыққорғау органдарының жүйесіндегі әділет органдарының орны туралы түсінік қалыптастыру;

- адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары аумағында, сонымен қатар құқықтық тәртіпті және елдің қорғанысын аумағында әділет органының қызметін реттейтін негізгі нормативтік құқықтық актілермен танысу;

- ҚР әділет органының негізгі қызметін, сонымен қатар оны жүзеге асыру кезінде пайда болатын қоғамдық қатынастарды оқып білу.

Бұл аталған міндеттер өз кезегінде елімізде қабылданып отырған жоғары заңдық білім берудің тұжырымдамасымен де толық үндес.

1 Бөлім. Дәрістер тезистері

Тақырып 1 Әділет органдарының тарихы

Мақсаты: Бұл тақырыпты игеру барысында, білімалушылар «әділет» сөзінің шығу тарихы мен әділет органының құрылу тарихын танып білу және ерекшелігін түсіну.

Жоспар:

1. «Әділет» сөзінің мәні мен мағынасы, шығу тарихы.
2. ҚР әділет органының құрылу тарихы.
3. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы және одан кейінгі кезеңдегі әділет органдары.

1. «Әділет» сөзінің мәні мен мағынасы, шығу тарихы.

Әділет (юстиция) сөзі тарихтың әр түрлі кезеңінде түрлі мағынадағы атауларда қолданылып келген. Алдымен, әділет (лат. әділдік) әділеттілікті бейнелейтін Рим құдайы, қолында таразы бейнеленген.

Ал, мифологиялық сөздікте Әділет (рим.) — "Әділет" - әділеттілікті бейнелейтін Рим құдайы Дике мен Фемидамен анықталды.

Әділет (лат. *justitia* ≈ әділеттілік, заңдылық, *jus* ≈ құқық), сот мекемелерінің барлық жиынтығын, олардың қызметін (сот төрелігін), сондай-ақ сот бөлімін білдіретін термин.

Бір деректерде, Әділет (Арагон). Әділет (дұрыс айтылуы "хустиция") — Арагон дворяндарының жеке бас бостандығы мен меншік құқығының маңызды кепілдігін білдіретін сот арқылы патшаның билігін шектейтін Арагон мекемесі. Ішінара спартандық эфорлар мен Римдік трибуналарға ұқсас бұл мекеме XIV ғасырда үлкен маңызға ие болды, дворяндар корольдік биліктің заңсыз әрекеттеріне қарулы қарсылық көрсету құқығынан айырылғаннан кейін. Оның орнына арагондық дворяндар *Justicia Mayor* институтында өз құқықтарының заңды кепілдігін алды, ол біртүрлі қарама-қайшылықпен тағайындалды және 1441 жылға дейін патша қызметінен бас тартты.

1441 жылдан бастап, *Justicia* өмір бойы және ауыстырылмайтын магистрат болды. 1265 жылы Кортес шығарған заңға сәйкес, *Justicia Mayor* әрқашан жоғары ақсүйектерден гөрі төменгі дворяндардан тағайындалды; сонымен қатар, 150 жыл ішінде (XV ғасырдың ортасынан бастап) бұл атақ үнемі бір Ланус фамилиясының қолында болды, бұл *Justicia mayor* институтына ерекше күш пен тұрақтылық берді.

Әділет, (латын. *justitia*) деген сөзінен шыққан, аударғанда әділет, заңдылық деген мағнаны білдіреді, Әділет сөзі заң саласында әр түрлі мағнада қолданылып келеді. Мысалы, сот төрелігі сот ісін жүргізу; Әділет халық комиссариаты; сот ісін жүргізумен айналысатын мемлекеттік органдардың жиынтығы, сот мекемелерінің жүйесі, т.б.

Сонымен, «Әділет»-сот мекемелерінің жүйесі; сот бөлімі. Әділет — бұл адам құрған бөлінбейтін құқықтық өріс саласы-бастапқы құқықтың субъектісі ретінде. Сонымен, «әділет» -сот төрелігі, сот билігі іске асырылатын құқық қорғау және құқық қолдану мемлекеттік қызметінің түрі .

Бүгінгі таңда, "Әділет" сөзі келесі терминдерде де қолданылады:

Ювеналды әділет-кәмелетке толмағандардың қылмыстары туралы істерді қарайтын мемлекеттік органдар жүйесі .

Әкімшілік Әділет - басқару актілерінің, мемлекеттік басқару органдарының іс-әрекеттері мен шешімдерінің заңдылығы туралы Әкімшілік-құқықтық дауларды қарау және шешу жөніндегі соттар мен квази-сот органдары қызметінің процестік нысаны.

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі-мемлекеттік саясатты жүргізетін және әділет саласында басқаруды жүзеге асыратын , сондай-ақ осы саладағы басқа федералды атқарушы органдардың қызметін үйлестіретін министрлік.

Әділет органдары-Әділет министрлігінің барлық мекемелері мен ведомстволарының жиынтық белгіленуі .

«Әділет» сөзі атауларда қолданылады:

Қазақстан Республикасының әділет органдарындағы сынып дәрежелері;

Қазақстан Республикасының прокуратура органдарындағы сынып дәрежелері және т.б.

2. ҚР әділет органының құрылу тарихы.

Еліміздің әділеттің органының құрылғанына 90 жылға жақын уақыттың ішінде қалыптасудың қиын жолдан өтті, осы жолда қуғынға ұшыраудың азабын, азаматтық, Ұлы Отан соғысының күйзеліске толы жылдарын, ауыл шаруашылығын қалпына келтіру, тоқырау кезеңі мен қайтадан құрудың зардаптарын басынан өткізді. Қазақ халқының бірқатар ұл-қыздары өз қалауларымен кәсіби заңгер болды, өмірлерін әділеттілікке арнады. Осы жылдарда қажырлы еңбекке толған жылдар болды, әділет органдары жұмысын ұйымдастырудың жаңаша амалын талмай іздеумен келеді.

Кеңестік кезеңде әділет органдарының қалыптасуы тоқсаныншы жылдардың басындағы он жетінші жылдың қазан айынан өз бастауын алды, бұл уақытта РСФСР Әділет халықтық комиссариаты құрылып, оның құрамына прокуратура, сот, нотариалдық, тергеу органдарды, ал 1930 - 1934 жылға дейінгі РСФСР-ның Ішкі істердің халықтық комиссариаттың жойылуына орай еңбекпен - түзету мекемелерін басқаруы жүктелді.

1920 жылдың тамызында Қырғыз Автоном КСР құрылды. Мемлекеттің істерін басқаруда халық комиссариаты құрылды, оның ішінде Әділет халық комиссариаты болды. 1919 ж. 30 қыркүйек – Қырревкомның отырысы барысында ішкі істердің бөлімінің меңгерушісі А.Б.Байтұрсыновтың әділет бөлімін құрудың қажеттігі жөнінде баяндамасы тыңдалды, сонда Қырревкомның Әскери - революциялық комитеті жанынан «әділет» бөлімін құру жөнінде қаулы қабылданды. Сол жылы Әскери ревком отырысында әділет бөлімі -алқасын құру жөнінде шешім қабылданған еді. Осы Әділет бөлімінің алқасы отырысында Қырғыз өлкесі әділет ведомствосы негізінде Орталық басқарманы ұйымдастыру, Қырғыз өлкесінің аумағында сот бөлімінің құрылуы жөнінде мәселелер қаралды. Кейін Қырревкомның жанындағы әділет бөлімі болса, Әділет комиссариаты ретінде қайтадан құрылды. Әділет комиссариаты болса нұсқаушы, заң шығарушы, ақпараттандырушы, және осы аумақта

орналасқан әділет бөлімдерінің бүкіл органдардарын ортақ біріктіретін орган болып табылды. Әділет комиссариаты болса өзінің барша нұсқауларын, бұйрықтарын, қаулыларын, ережелерін, нұсқаулықтарын және басшылықтарын Әскери ревкомға бекітуге беріп отырды, әрі өлкелік тергеулік комиссиясымен, Ішкі істердің комиссиясымен, Бүкіл ресейлік әділет комиссариаттарымен байланыста жұмыс жасады.

1920 ж. наурызда Әскери - революциялық комитет өлкелік пен жергілікті тергеулік комиссияларын қайтадан құрған болвтын. Осы жылы Орталық әділет бөлімі өз кезегінде өлкелік орган деп есептеліп, оған республиканың бүкіл аумағындағы соттық бөлімін басқару және меңгеру істері жүктелді.

1921 жылдың наурыз айында Халкомкеңесі Әділхалкомы жөнінде Ережені бекітіп, оның құрылымы бес болса бөлімге бөлінді: сот (жергілікті жерлерде әділет органдары және соттық мекемелердің жұмысын ұйымдастыру), кеңестік - кодификациялық - баспа, орталық - жазалаушы (қамау орындары), қаржы - шаруашылық, жою.

Келесі 1922 жылы – құқық қорғаудың жүйесін қайта құру басталған еді. Реформалау болса жаңашыл экономикалық саясатқа көшуге деген қажеттілігінен туды. Осы жылы шілдеде Қазаткомның 3-ші сессиясында прокурорлық қадағалау жөнінде және адвокатура жөнінде Ережелер қабылданған еді. РСФСР-дың Қылмыстық кодексіне мал ұрлаушылықты тыю, қалыңмалды, адамжегіштікті аяусыз түрде жазалау жөнінде 9-бөліміне толықтыруларды енгізді.

1923 жылдың 9 қаңтарда - Әділхалкомның алқасының жиналысында РСФСР Жоғарғы соты өз кезегінде Қазақ бөлімшесін құру жөнінде Ереже жобасы талқыланған болатын. Осы жылы - Қазатком Қырғыз (Қазақ) Автономды КСР -ның Әділет халық комиссариаты жөнінде жаңа Ереже бекітілді. Сол кезден бастап Әділхалком мына бөлімдерден құралды: сот құрылымы мен бақылау; әкімшілік - қаржы; прокуратура, заң шығарудың жоспары мен кодификациялық - баспа.

Осы 1923 жылы өлкелерде заң курстары ашыла бастады. Мсыалы, Орынбордағы алғашқы өлкелік алты айлық заң курстары, алғашқы бітірушілері саны 38 адам болған еді. 1923 жылдың қарашасында – ҚАКСР -ның Әділхалком алқасы ҚАКСР -ның Әділхалкомның жанындағы өлкелік заң курстары жөнінде Ереже бекітілді.

1938 жылдың сәуір айында - Алматының кеңес құрылысы институтының жанындағы заң факультеті болса Заң институты деп қайтадан құрылды. Сол жылы «Сот құрылысы жөнінде» Заң қабылданған болатын еді.

1939 жылы 25 қазанда - Халкомкеңесі Әділет халкомы жөнінде жаңадан Ереже қабылдады. Комиссариаттың құрамында соттық мекемелер, кадр, оқу орындарының басқармалары; мобилизациялық, кодификациялық, ұйымдастырушылық, нотариалдық, жоспарлық – қаржы, құпия - шифрлау бөлімдері; адвокатура бөлімі, хатшылық, бақылау - инспектрлық топтар, заң баспасы, мұрағат жұмыс жасады. Әділет халкомының жанында алқа да құрылды. Оның құрамын болса әділет комиссарымен ұсынған кандидатуралардан Халкомкеңесі бекіткен еді.

1946 жылы Жоғарғы Кеңестің Президиумының Жарлығы мен Қазақ КСР-нің Жоғарғы Кеңесінің 9-шы сессиясында қабылдаған Заңға сай Халық Комиссарлары Кеңесі өз кезегінде Қазақ КСР Министрлерінің Кеңесі деп өзгерді. Осы уақыттан бастап Әділет халықтық комиссариаты Қазақ КСР-нің Әділет министрлігі болып өзгертілді.

Уақыт өте келе тәжірибе жинақтап, әділет органдарының кадрлары да шындала түсті. Қазақстанның тәуелсіздігі өз кезегінде Әділет министрлігінің жаңа жақтарын ашты. Тарихи өзгерістер өз кезегінде егеменді республикамыздың маңызды деген заң актілерінің пайда болуына себеп болды.

Қазақстанның Тәуелсіздігі болса Әділет министрлігінің қызметінде жаңаша бет ашты. Қазақстанның Әділет министрлігінің атауын мемлекеттік тілімізде анықтау барысында "әділет" сөзінің қазақ тіліне тура аударылуы болса қоғамда "Әділет министрлігінің" пайда болуына әкелді.

Әділет органдары қызметінің құқықтық негізін Қазақстанның Конституциясы мен "Әділет органдары туралы" 2002 жылғы 18 наурыздағы Республикамыздың Заңы және басқа да құқықтық актілері, сонымен қатар Қазақстанмен ратификациялаған халықаралық шарттар да құрайды.

3. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы және одан кейінгі кезеңдегі әділет органдары.

Әділет органдары-құқық қорғау органдары және олардың өзегі - қылмыстық әділет органдары (сот, прокуратура, алдын ала тергеу органдары) - қылмысқа әсер етудің барлық мемлекеттік жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі. Олардың әрқайсысы тәуелсіз, тек өзіне тән функцияларды орындайды.

Ұлы Отан соғысы кезінде сот пен прокуратура органдарының рөлі қайта құрылды. Сот төрелігін КСРО Жоғарғы Соты, одақтас және автономиялық республикалардың жоғарғы соттары, аймақтық және облыстық соттар, халықтық соттар, ал армия мен флотта әскери трибуналдар жүзеге асырды. Ұлы Отан соғысының қатал жағдайында Кеңес мемлекеті азаматтардан өз органдарының құқықтық нормалары мен бұйрықтарын сөзсіз орындауды, жеңіске жетудің маңызды шарттарының бірі ретінде тәртіпті, берік тәртіпті және жоғары ұйымшылдықты сақтауды талап етті. Құқықтық талаптардан бас тартқан адамдар соғыс уақытындағы заңдардың барлық қатандығымен жазаланды. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1941 жылғы 22 маусымдағы "әскери жағдай туралы" және "соғыс қимылдары аудандарында әскери жағдайда жарияланған жерлерде әскери трибуналдар туралы ережені бекіту туралы" Жарлығына сәйкес әскери трибуналдар құрылды. Соғыс кезінде олар Қызыл армияда, әскери-теңіз күштерінде, НКВД әскерлерінде, теміржол және су көлігінде жұмыс істеді. Майдан алдындағы аумақтардағы жалпы юрисдикциялық соттар әскери трибуналдарға айналды, сондай-ақ қалалар қоршау жағдайында болған кезде.

Бүкіл жүйені ұйымдастырушылық басқару КСРО Халық Әділет комиссариатына жүктелді, әскери прокуратуралар да тез құрылды. Соғыс уақытындағы кеңестік сот жүйесінде Қызыл армияның, Әскери-теңіз күштерінің, НКВД әскерлерінің әскери трибуналдары, теміржол және су көлігіндегі, сондай-ақ майдан алдындағы аумақтардағы трибуналдар

ерекшеленеді. Сот иерархиясының басында КСРО Жоғарғы Соты қалды, ол ең маңызды қылмыстық істер бойынша бірінші инстанция, сондай-ақ өлім жазасын қабылдаған трибуналдар істері бойынша кассациялық инстанция немесе белсенді армия, флот және майдан аумақтарындағы трибуналдар істері бойынша қадағалау инстанциясы болды.

Ұлы Отан соғысы жағдайында социалистік меншік пен қоғамдық тәртіпті қорғаудағы әділет және әділет органдарының рөлі айтарлықтай өсті. Майдан мен тылды қамтамасыз етуге арналған әскери мүлік пен әскери шаруашылық объектілерін, азық-түлік және өнеркәсіптік тауарларды қатаң қорғау әскери қолбасшылықпен және саяси органдармен тығыз байланыста жүзеге асырылды. Бұл өзара іс-қимыл әскерлердің жоғары саяси-моральдық жай-күйін қамтамасыз етуге, әскери тәртіпті, тылда және майданда заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайтуға ықпал етті.

Соғыс уақытындағы заңдар фашистік басқыншыларды жеңу үшін ең қолайлы жағдай жасауға ықпал етті. Олар армия мен халықтың іс-қимылдарының бірлігін, майдан мен тылдың біртұтас бо лагеріне бірігуін қамтамасыз етті. Бұл заңдарды өмірге енгізу кеңес халқының парыз сезімін, саяси және еңбек белсенділігін, оларға жүктелген міндеттерді орындау жауапкершілігін арттырды. Сот органдары өзінің барлық қызметімен КСРО азаматтарын Отанға және социализм ісіне адалдық рухында, Кеңес мемлекетінің заңдарын, ең алдымен соғыс уақытындағы заңдарды, Социалистік меншікке ұқыпты қарау, мемлекеттік, қоғамдық және әскери борышқа адал және адал қарау, Социалистік жатақхана ережелерін құрметтеу рухында тәрбиеледі.

1945 жылдан 1953 жылға дейін - соғыстан кейінгі кезеңде әділет органдарын қайта құру. Әділет жүйесінде басқаруды құқықтық ресімдеуді аяқтау. Бұл кезең құпиялылықтың жоғарылауымен және арнайы әділет органдарының үстемдігімен сипатталды. Бұл кезеңді 2 кіші кезеңге бөлуге болады: 1945 жылдан 1948 жылға дейін әскери әділет органдары мен соғыс жылдарында қалыптасқан басқару жүйесінің үстемдігін сақтаумен сипатталды; 1948 жылдан 1953 жылға дейін-әділет органдарын демилитаризациялау, әділет органдарының функцияларын ішінара шектеу;

1953 жылдан 1956 жылға дейін одақтық басқару, әділет органдарын қысқарту және тарату, республикалық Әділет органдарын кеңейту және нығайту. Сталиндік Әділет моделін бөлшектеу.

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі Әділет министрлігінің қызметінде жаңа бет ашты. Әділет (лат. Justitia-Әділет) - заң әдебиетінде сот мекемелерінің жиынтығын немесе олардың сот төрелігін жүзеге асыру жөніндегі қызметін белгілеу үшін қолданылатын термин. Өкінішке орай, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің атауын мемлекеттік тілде айқындау кезінде "әділет" сөзінің қазақ тіліне тікелей аударылуы қоғамда "Әділет министрлігінің" пайда болуына әкелді.

Әділет органдары қызметінің құқықтық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы, "әділет органдары туралы" 2002 жылғы 18 наурыздағы № 304-ІІ Қазақстан Республикасының Заңы және өзге де

нормативтік құқықтық актілер, сондай-ақ Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар құрайды.

Бақылау сұрақтары:

1. «Әділет» сөзінің мәні неде?
2. Әділет органдарының қалыптасу тарихы қандай?
3. Тәуелсіз Қазақстанның әділет органдарының құрылу жолы қандай?

Тақырып 2 Әділет органдарының негізгі міндеттері мен жүйесі

Мақсаты: ҚР Әділет органдары қызметінің тұжырымдамасын, принциптерін, міндеттері мен жүйесін қарастыру

Жоспар:

- 1 ҚР Әділет органдары қызметінің принциптері мен негізгі міндеттері
- 2 ҚР Әділет органдарының жүйесі

1. ҚР Әділет органдары қызметінің принциптері мен негізгі міндеттері

Әділет органдарының міндеттері:

* адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтарын үстемдігін, ҚР-ның егемендігін қамтамасыз етуге бағытталған ұлттық заңнаманы қалыптастыруға қатысу, жалпы мемлекеттік даму стратегиясын әзірлеуге және іске асыруға, заң жобалау жұмысын жүргізуге, заңнаманы талдауға, жетілдіруге, жүйелеуге, нормативтік құқықтық актілер жобаларына заң сараптамасын жүргізуге қатысу арқылы қазақстандық қоғам мен мемлекеттің орнықты және үдемелі дамуы;

* Қазақстанның ұлттық мүдделерін қорғау және республиканың әлемдік қоғамдастықтағы беделін нығайту мақсатында, оның ішінде ҚР-ның халықаралық шарттарын дайындау және жасасу жолымен халықаралық аренадағы қызметін құқықтық қамтамасыз ету;

* заңды тұлғаларды, жылжымайтын мүлікке құқықтарды және онымен жасалатын мәмілелерді, жылжымалы мүліктің жекелеген түрлерінің кепілдерін, орталық мемлекеттік органдардың, жергілікті простата және атқарушы органдардың нормативтік құқықтық актілерін, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру, сондай-ақ ҚР-ның нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік есепке алу мен бақылауды жүзеге асыру;

* құқықтық көмек пен заң қызметтерін көрсетуді ұйымдастыру және құқықтық насихатты қамтамасыз ету;

* сот-сараптама қызметін ұйымдастыру және жүзеге асыру;

• қылмыстық жазаларды орындау, қылмыстық жазаларды орындайтын органдар мен мекемелерде құқықтық тәртіп пен заңдылықты қамтамасыз ету;

* сотталғандарды түзеуді ұйымдастыру;

* қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде күдіктілердің, айыпталушылардың және сотталғандардың, сондай-ақ азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын қамтамасыз ету;

* зияткерлік меншік құқықтарын қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру;

* әділет органдарының құзыретіне жатқызылған қылмыстар туралы істер бойынша анықтауды жүзеге асыру және заңға сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу;

* ҚР-ның азаматтарына жеке куәліктер мен паспорттарды құжаттауды және беруді жүзеге асыру;

* ҚР-ның Үкіметі айқындайтын тәртіппен азаматтарды есепке алуды және тіркеуді жүзеге асыру;

* оларға ҚР-ның заңнамасымен жүктелген өзге де міндеттерді жүзеге асыру.

Әділет органдарының қызметі қағидаттарға негізделеді:

1) заңдылық;

2) адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, заң алдындағы барлығының теңдігі, құрметтеу және сақтау құқығын қамтамасыз ету;

3) жариялылық, құқық қорғау және басқа да мемлекеттік органдармен, өзге де ұйымдармен және лауазымды адамдармен өзара іс-қимыл жасау;

4) Саяси партиялар мен өзге де қоғамдық бірлестіктердің қызметінен тәуелсіздік алған;

5) әділет органдары жүйесінің бірлігі.

Әділет органдарының жүйесі

1. Әділет органдарының бірыңғай жүйесі:

1) мыналарды қамтитын әділет органдары:

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі;

аумақтық органдар, әділет бөлімдері мен мекемелері;

2) мекемелер мен өзге де ведомстволық бағынысты ұйымдар.

2. Принципы деятельности и основные задачи органов юстиции РК.

Әділет органдарының қызметі қағидаттарға негізделеді:

1) заңдылық;

2) адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, заң алдындағы барлығының теңдігі, құрметтеу және сақтау құқығын қамтамасыз ету;

3) жариялылық, құқық қорғау және басқа да мемлекеттік органдармен, өзге де ұйымдармен және лауазымды адамдармен өзара іс-қимыл жасау;

4) Саяси партиялар мен өзге де қоғамдық бірлестіктердің қызметінен тәуелсіздік алған;

5) қылмыстық жазалардың орындалуын гуманизм, демократия, саралау және дараландыру, қылмыстық жазаны түзеу әсерімен біріктіру;

6) әділет органдары жүйесінің бірлігі.

2. ҚР Әділет органдарының жүйесі.

ҚР-ның Әділет министрлігі ҚР Үкіметінің құрылымына кіретін, республика Премьер-Министрінің ұсынуы бойынша республика Президенті, яғни ҚР-ның мемлекеттік органы құратын, қайта ұйымдастыратын және тарататын, өз құзыреті шегінде мемлекет қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдардың жұмысындағы заңдылық режимін қолдайтын орталық атқарушы

орган болып табылады. азаматтар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін азаматтар, сондай-ақ атқарушылық құжаттардың уақтылы орындалуын қамтамасыз ететіндер. Оның облыстарда, қалаларда, аудандарда және қалалардағы аудандарда аумақтық органдары бар. Министрлік және оның ведомстволық бағынысты ұйымдары ҚР-ның Әділет министрлігінің бірыңғай жүйесін құрады. Өзге мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасау құзыреті мен тәртібін бірінші басшы айқындайды. Министрлік заңды тұлға болып табылады, мемлекеттік тілде өз атауы бар мөрлері мен мөртабандары, белгіленген үлгідегі бланкілері, сондай-ақ заңнамаға сәйкес қазынашылық органдарында шоттары болады.

ҚР-ның Әділет органдарының қалыптасуының бастауы 1917 жылы сот, прокурорлық, тергеу және нотариаттық органдарға басшылық жүктелетін Әділет халық комиссариаты құрылған кезде басталады. 1920 жылы автономды Қырғыз Кеңестік Социалистік Республикасы құрылды, оның істерін басқару үшін комиссариаттар құрылды. Олардың арасында әділет халық комиссариаты болды. ҚР-ның Тәуелсіздігі Әділет министрлігінің қызметінде жаңа бет ашты. Он екі халық комиссариатының ішінде әділет халық комиссариаты бекітілді. Орталық әділет бөлімі республиканың бүкіл аумағында сот бөлімін басқару және басқару жүктелген аймақтық орган ретінде танылды. 1922 жылы прокуратура, адвокатура және төрелік комиссия құру туралы қаулылар қабылданды, сонымен қатар алғашқы кеңестік Кодекстер пайда болды. 1938 жылы "сотстрой туралы" Заң қабылданды. 1939 жылы сот мекемелерінің, кадрлардың, оқу орындарының басқармалары, әртүрлі бөлімдер, соның ішінде адвокатура бөлімі, бақылау-инспекторлық топтар, хатшылық, мұрағат және заң баспасы жұмыс істейтін әділет халық комиссариаты туралы жаңа ереже қабылданды. Әділет халық комиссариатының жанынан алқа құрылады, оның құрамы әділет комиссары ұсынған кандидатуралардан бекітіледі. 1946 жылы Халық Комиссарлары Кеңесі Министрлер кеңесіне айналды, ал Әділет халық комиссариаты Әділет министрлігі деп аталды.

ҚР-ның Әділет органдары қызметінің құқықтық негізін ҚР-ның Конституциясы, "ҚР-ның Әділет министрлігі туралы" ереже, "әділет органдары туралы" ҚР-ның Заңы, сондай-ақ ҚР-ның халықаралық шарттары құрайды. Әділет министрлігі ҚР-ның орталық атқарушы органы болып табылады және әділет саласындағы басшылықты, сондай-ақ салааралық үйлестіруді жүзеге асырады. Әділет Органдары туралы заң да бар, олар мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың жұмысында заңдылық режимін қолдайтын, мемлекет қызметін қамтамасыз етуді жүзеге асыратын атқарушы билік органдары болып табылады.

Заңнаманың және ҚР-ның Әділет министрлігінің ресми сайтының деректеріне сүйене отырып, ҚР-ның Әділет органдарының бірыңғай жүйесін Әділет министрлігінің өзін қамтитын әділет органдары, сондай-ақ мекемелер мен өзге де ведомстволық бағынысты ұйымдарды қоса алғанда, аумақтық органдар, әділет бөлімдері мен мекемелері құрайтынын айқындауға болады. Облыстық, республикалық маңызы бар қалалар мен астаналар, аудандық және қалалық әділет бөлімшелері аумақтық әділет органдары болып табылады.

Аумақтық әділет органдарында әділет органдарына жүктелген функциялардың орындалуын қамтамасыз ететін тиісті құрылымдық бөлімшелер құрылады.

ҚР-ның Әділет министрлігі Мемлекеттік мекеменің ұйымдық-құқықтық нысанындағы заңды тұлға болып табылады, мемлекеттік тілде өз атауы бар мөрлері мен мөртаңбалары, белгіленген үлгідегі бланкілері, сондай-ақ қазынашылық органдарында шоттары болады. Министрлікке басшылықты Әділет Министрі жүзеге асырады, ол министрлікке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болады. Оны Қазақстан Республикасының Президенті тағайындайды және қызметтен босатады. Әділет Министрінің орынбасарлары болады, ол өз орынбасарларының міндеттері мен өкілеттіктерін айқындайды, министрлік қызметкерлерін қызметке тағайындайды және қызметтен босатады, тәртіптік жаза қолданады және министрлік қызметкерлерін көтермелеу жөнінде шаралар қолданады, бұйрықтарға қол қояды, министрліктің барлық мемлекеттік органдар мен өзге де ұйымдарда атынан өкілдік етеді, Министрлікте сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға бағытталған шараларды қабылдайды және Министрліктің сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды қабылдау үшін жауапкершілік. Бірінші басшы болмаған кезеңде оның өкілеттіктерін орындауды қолданыстағы заңнамаға сәйкес оны алмастыратын тұлға жүзеге асырады. Министрлік Аппаратының өзін жауапты хатшы басқарады.

Облыс департаменттері қызметінің негізі қабылданған тиісті ережелер болып табылады. Мысалы, Алматы облысы Әділет департаменті қызметінің құқықтық негізі " ҚР-ның Әділет министрлігінің Алматы облысы Әділет департаменті" мемлекеттік мекемесі туралы ереже болып табылады. Әділет департаменті Әділет органдарының бірыңғай жүйесіне кіретін ҚР-ның Әділет министрлігінің аумақтық әділет органы болып табылады. Әрбір Департамент Министрліктің жалпы жұмыс схемасында өзінің жеке міндетін атқарады. Мысалы, мемлекеттің мүліктік құқықтарын қорғау департаменті мемлекеттің мүліктік құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету және оның мүдделерін сот органдарында білдіру функциясын жүзеге асырады, ал сот актілерін орындау департаменті ҚР-ның Әділет министрлігінің Сот актілерін орындау функцияларын жүзеге асырады. Облыстардың Әділет департаменттеріне келетін болсақ, олар әділет органдарының бірыңғай жүйесіне кіретін ҚР-ның Әділет министрлігінің аумақтық әділет органдары болып табылады.

Бақылау сұрақтары:

1 Әділет органдарының негізгі міндеттерін, принциптері мен жүйесін сипаттаңыз.

2 ҚР Әділет органдарының жүйесін сипаттаңыз

Тақырып 3 Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі

Мақсаты: Әділет министрлігінің құрамын, құрылымын және құзыретін зерделеу.

Жоспар:

1.Әділет министрлігінің құрамы, құрылымы, құзыреті.

2. Әділет министрлігінің алқасы, оның құрылу тәртібі, құзыреті.

3. Аумақтық әділет органдары: олардың міндеттері мен негізгі функциялары.

1. Әділет министрлігінің құрамы, құрылымы, құзыреті. ҚР Әділет министрлігі өз құзыреті шегінде мемлекет қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың жұмысындағы заңдылық режимін қолдайтын, азаматтар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы болып табылады.

Министрліктің облыстарда, республикалық маңызы бар қалаларда және астанада, аудандарда, қалаларда және қалалардағы аудандарда аумақтық органдары бар.

Құрылымы

** Министрліктің құрамына аумақтық мемлекеттік органдар кіреді:*

1. Астана қаласының Әділет департаменті
2. Алматы қаласының Әділет департаменті
3. Шымкент қаласының Әділет департаменті
4. Ақмола облысының Әділет департаменті
5. Ақтөбе облысының Әділет департаменті
6. Алматы облысының Әділет департаменті
7. Атырау облысының Әділет департаменті
8. Батыс Қазақстан облысының Әділет департаменті
9. Жамбыл облысының Әділет департаменті
10. Қарағанды облысының Әділет департаменті
11. Қостанай облысының Әділет департаменті
12. Қызылорда облысының Әділет департаменті
13. Маңғыстау облысының Әділет департаменті
14. Түркістан облысының Әділет департаменті
15. Солтүстік Қазақстан облысының Әділет департаменті
16. Павлодар облысының Әділет департаменті
17. Шығыс Қазақстан облысының Әділет департаменті
18. Абай облысының Әділет департаменті
19. Жетісу облысының Әділет департаменті
20. Ұлытау облысының Әділет департаменті

** Орталық аппарат:*

1. Стратегиялық жоспарлау департаменті
2. Заңнама департаменті
3. Заңға тәуелді актілер департаменті
4. Нормативтік құқықтық актілерді тіркеу департаменті
5. Мемлекеттің мүліктік құқықтарын қорғау департаменті
6. Халықаралық құқық және ынтымақтастық департаменті
7. Халықаралық экономикалық интеграция бойынша жобаларды сараптау департаменті
8. Тіркеу қызметі және заң қызметтерін ұйымдастыру департаменті
9. Зияткерлік меншік құқығы департаменті

10. Сот актілерін орындау департаменті
11. Экономика және қаржы департаменті
12. Мемлекеттік қызметтер мониторингі және ішкі әкімшілендіру департаменті
13. Кадр қызметі департаменті
14. Ішкі аудит басқармасы
15. Мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру басқармасы
16. Ақпараттандыру басқармасы
17. Ақпараттық қауіпсіздік басқармасы

Министрліктің ведомстволық бағынысты ұйымдары:

1. "ҚР Әділет министрлігінің Сот сараптамалары орталығы" ММ
2. "Қазақстан Республикасының Заңнама институты" ММ
3. ҚР ӘМ "Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" РМК
4. ҚР ӘМ "Ұлттық зияткерлік меншік институты" РМК

ҚР Әділет министрлігін Министр басқарады, оны ҚР Премьер-Министрімен консультация бойынша ҚР Президенті қызметке тағайындайды және қызметтен босатады. Бүгінгі таңда Әділет министрі Мусин Қанат Сергеевич (11.01.2022 бастап) болып табылады.

ҚР-ның Әділет министрі әділет органдарына басшылықты жүзеге асырады және әділет органдарына жүктелген міндеттердің орындалуына дербес жауапты болады.

Министр:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Әділет министрлігіне ведомстволық бағынысты ұйымдардың басшыларын, сондай-ақ олардың орынбасарларын қызметке тағайындайды және қызметтен босатады;

2) әділет органдарында мемлекеттік тіркеуге жататын, бірақ одан өтпеген нормативтік құқықтық актілерді жарамсыз деп тану туралы сотқа талап арызбен жүгінеді;

3) әділет органдары орындауға міндетті актілерді, сондай - ақ өз құзыреті шегінде өзге де мемлекеттік органдар, ұйымдар, лауазымды адамдар мен азаматтар орындауға міндетті актілерді шығарады;

4) ҚР-ның заңнамасына сәйкес мемлекеттік органдар мен ұйымдарда Министрліктің атынан өкілдік етеді;

5) өзіне осы Заңмен, ҚР өзге де НҚА жүктелген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

2.Әділет министрлігінің алқасы, оның құрылу тәртібі, құзыреті.

Әділет біліктілік алқасы дербес, тәуелсіз мекеме болып табылады. Алқа жылына кемінде екі рет жиналып, маусымдық жұмыс істейді және оның мүшелерінің кемінде үштен екісі қатысқан жағдайда жарамды.

Әділет біліктілік алқасының құрамына мыналар кіреді:

- Әділет Министрінің орынбасары (алқа төрағасы);
- Бас прокурордың орынбасары;

- алты судья (аудандық (қалалық) соттың екі судьясы, облыстық соттың екі судьясы, Жоғарғы Соттың екі судьясы);

- Парламент Мәжілісі өкілеттік берген екі депутат;

- нотариустар Қауымдастығы берген адвокат;

- нотариустар Қауымдастығы берген нотариус;

- заңгерлер қауымдастығы берген екі заңгер ғалым

Әділет біліктілік алқасы:

- біліктілік емтихандарын қабылдайды, тестілейді және конкурстық негізде баламалы кандидаттар болған кезде судьялыққа, сондай-ақ аудандық (қалалық) соттың төрағасы және судьялары лауазымдарына кандидаттарды ұсынады;

- аудандық (қалалық) соттардың төрағалары мен судьяларын қызметтен босату туралы мәселелерді қарайды;

- облыстық және оларға теңестірілген тәртіптік алқалардың шешімдеріне шағымдарды қарайды;

- судьялардың тәуелсіздігін қамтамасыз етеді, олардың отставкасын тоқтатады;

- нотариаттық және адвокаттық қызметпен айналысқысы келетін адамдардың өтініштері бойынша біліктілік емтихандарын қабылдайды және патенттер береді.

Қаралатын мәселелер бойынша Әділет біліктілік алқасы жай көпшілік дауыспен отырысқа қатысқан барлық мүшелер қол қоятын хаттамалық шешім мен ұсынымдар қабылдайды. Дауыстар тең болған кезде алқа төрағасының дауысы шешуші болып табылады. Әділет біліктілік алқасының шешімі мен ұсынымдарына олар жарияланғаннан кейін 10 күн ішінде республиканың Жоғары Сот Кеңесіне шағым жасалуы мүмкін.

Департаменттің миссиясы-сот төрелігіне қарсы қылмыстар туралы істер бойынша, сондай-ақ сот шешімдерін орындау тәртібін бұзуға байланысты істер бойынша қылмыстық қудалауды жүзеге асыру.

ҚР Әділет министрлігінің Тергеу департаменті заңда белгіленген тәртіппен және берілген өкілеттіктер шегінде сот шешімдерінің орындалмауын көрсетуге байланысты қылмыстар туралы істер бойынша қылмыстық қудалауды, сондай-ақ арнаулы атқарушы және бақылау-қадағалау функцияларын және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын ведомство болып табылады.

Департамент заңды тұлға болып табылады, мемлекеттік тілде елтаңбалы мөрі және өз атауы бар.

3. Аумақтық әділет органдары: олардың міндеттері мен негізгі функциялары.

Облыстық, республикалық маңызы бар қалалар мен Астананың, аудандық және қалалық әділет бөлімшелері аумақтық әділет органдары болып табылады. Аумақтық әділет органдарында әділет органдарына жүктелген функциялардың орындалуын қамтамасыз ететін тиісті құрылымдық бөлімшелер құрылады.

Әділет Министрлігіне жүктелген міндеттерді шешу және функцияларды қамтамасыз ету үшін Министрлік жанынан мемлекеттік мекемелер мен басқа да ұйымдар жұмыс істейді.

Департамент мемлекет қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асырады, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың жұмысындағы заңдылық режимін қолдайды, азаматтар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз етеді.

Бақылау сұрақтары:

1. Әділет министрлігінің құрамын, құрылымын, құзыретін сипаттаңыз.
2. Аумақтық әділет органдарын сипаттаңыз: олардың міндеттері мен негізгі функциялары.

Тақырып 4 Әділет органдарының негізгі функциялары. Әділет органдары мен олардың лауазымды адамдарының құқықтары мен міндеттері

Мақсаты: Әділет органдарының негізгі функцияларын қарастыру және талдау. Әділет органдары мен олардың лауазымды адамдарының құқықтары мен міндеттерін зерделеу

Жоспар:

1. Әділет органдарының негізгі функциялары.
2. Әділет органдары мен олардың лауазымды адамдарының құқықтары мен міндеттері.

1 Әділет органдарының негізгі функциялары

ҚР-ның Әділет органдары өз құзыреті шегінде мемлекет қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың жұмысында заңдылық режимін қолдайтын, азаматтар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін атқарушы билік органдары болып табылады. Заң жобалау жұмысын жүргізу, заңнаманы жетілдіру саласындағы әділет органдарының функциялары

Заң жобалау жұмысын жүргізу, заңнаманы жетілдіру саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) заң жобалау жұмысы, нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу;

ҚР-сы Үкіметінің заңнамалық бастамасы тәртібімен заң жобаларын әзірлейтін орталық мемлекеттік органдардың заң жобалау жұмысын үйлестіру;

2) нормативтік құқықтық актілер жобаларының заңдық сараптамасын; заң жобасы бойынша ғылыми құқықтық, ғылыми лингвистикалық сараптамалар жүргізуді ұйымдастыру;

заңға тәуелді нормативтік құқықтық актінің жобасы және ақпараттық сүйемелдеу мен түсіндіру бағдарламасының жобасы бойынша заң сараптамасының нәтижелерін қамтитын ҚР Үкіметінің заңнамалық бастамасы тәртібімен әзірленген заң жобасы бойынша қорытынды беру;

өз құзыреті шегінде "құқықтық актілер туралы" ҚР-ның Заңына сәйкес консультативтік құжатты реттеуші саясатты және нормативтік құқықтық актілердің жобаларын жария талқылау рәсімдерін жүргізуді үйлестіру;

3) заң жобалау, сараптамалық, ғылыми-зерттеу жұмыстарын және консультацияларды жүзеге асыру үшін мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, оның ішінде шетелдік ұйымдардың мамандары мен сарапшыларын осы мақсаттарда бюджет және өзге де қаражатты пайдалана отырып тарту;

4) ҚР Премьер-Министрінің тапсырмасы бойынша Үкіметтің нормативтік құқықтық актілерін мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп ресми түсіндіру;

5) құқықтық ақпараттандыруды, "Е-заңнама" ақпараттық жүйесін жүргізуді, Құқықтық ақпараттың бірыңғай жүйесін жүргізуді қамтамасыз ету;

б) заңнама саласындағы мемлекеттік органдар мен ұйымдардың ғылыми-зерттеу жұмыстарын үйлестіру.

Халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) ҚР-ның заңнамасына сәйкес шет мемлекеттермен құқықтық көмек және құқықтық ынтымақтастық туралы халықаралық шарттарды дайындауды, жасасуды және орындауды ұйымдастыруды;

2) ҚР-ның кепілдігімен жасалатын қарыз шарттарының заңдық сараптамасын;

ҚР-сы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар бойынша, сондай-ақ ратификациялауға жататын халықаралық шарттардың жобалары бойынша ғылыми құқықтық сараптама жүргізуді ұйымдастыру;

ҚР-сы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар бойынша, сондай-ақ ратификациялауға жататын халықаралық шарттардың жобалары бойынша ғылыми лингвистикалық сараптама жүргізуді ұйымдастыру;

3) халықаралық шарттарға сәйкес шет мемлекеттердің сот тапсырмалары мен өтініштерін орындау;

4) ҚР-ның және шет мемлекеттердің заңнамаларын үйлестіру, біріздендіру, сондай-ақ Қазақстан мойындаған халықаралық нормаларды ҚР-ның заңнамасына имплементациялау мәселелері бойынша талдау жүргізу;

5) Зияткерлік меншік құқықтарын өзара қорғау туралы халықаралық шарттарды дайындауға және жасасуға, осындай шарттарға қол қоюға белгіленген тәртіппен қатысу;

б) халықаралық шарттар жобаларының заңдық сараптамасы.

Сот-сараптама қызметі саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) сот сарапшыларының кадрларын іріктеу және орналастыру;

2) ҚР-ның Рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен сот-сараптама қызметін ұйымдастыру және сот сарапшыларына лицензиялар беру;

3) мемлекеттік сот-сараптама ұйымдарын материалдық-техникалық қамтамасыз ету;

4) Сот сараптамасы саласындағы ғылыми-зерттеу жұмысын үйлестіру.

Мемлекеттік тіркеу саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) орталық мемлекеттік органдардың және олардың ведомстволарының, мәслихаттардың, әкімдіктердің, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың әкімдері мен тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеуді, ҚР-сы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізілімін жүргізуді қамтамасыз етуді;

орталық мемлекеттік органдарда және олардың ведомстволарында, мәслихаттарда және олардың аппараттарында, әкімдіктерде, әкімдер аппараттарында, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларында әділет органдарында мемлекеттік тіркеуге жататын нормативтік құқықтық актілерді басып шығаруды, мемлекеттік тіркеуді және олардың күшін жоюды реттейтін ҚР-ның заңнамасын сақтау саласындағы бақылауды;

2) коммерциялық емес ұйымдар болып табылатын заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді, олардың филиалдары мен өкілдіктерін есептік тіркеуді, сондай-ақ бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімін жүргізуді;

3) жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу, жылжымалы мүлік кепілін тіркеу, жылжымайтын мүлікті мемлекеттік техникалық тексеру және жылжымалы мүлік кепілінің тізілімін жүргізу саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;

4) жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру.

Әділет органдарының заң көмегін ұйымдастыру және көрсету, құқықтық насихат салаларындағы функциялары

1. Заң көмегін ұйымдастыру және көрсету саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) мемлекеттік нотариат кадрларын іріктеу, аттестаттау және орналастыру, ҚР-ның Рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен адвокаттар мен нотариустардың лицензияларын беру, тоқтата тұру және тоқтату (одан айыруды қоспағанда);

2) мемлекеттік нотариаттық кеңселердің қызметіне басшылық жасау, жекеше нотариаттың дамуына жәрдемдесу, жасалатын нотариаттық іс-әрекеттердің заңдылығын және мемлекеттік және жекеше нотариустардың іс жүргізу қағидаларын сақтауын бақылау;

3) ҚР-ның Рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес қызметтің жекелеген түрлерін лицензиялау;

4) нормативтік-әдіснамалық қамтамасыз ету, азаматтық хал актілерінің тіркелуін бақылау және тиісті дерекқорлардың жұмыс істеуін қамтамасыз ету;

5) орталық атқарушы органдардың заң қызметтерінің қызметін үйлестіру және әдіснамалық басшылық ету, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың әкімдері аппараттарының заң қызметтерімен өзара іс-қимыл жасау;

6) жеке және заңды тұлғаларға адвокаттар, нотариустар, жеке сот орындаушылары, заң консультанттары көрсететін заң көмегінің сапасын бақылау;

7) әділет органдарынан және өзге де мемлекеттік органдардан, сондай-ақ нотариустардан шығатын ресми құжаттарға апостиль қою.

Құқықтық насихат саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) құқықтық насихаттауды ұйымдастыруды ведомствоаралық үйлестіруді, заңнаманы түсіндіруге қатысуды;

2) шарттық негізде эталондық заңнамалық актілерді және өзге де нормативтік құқықтық актілерді, ақпараттық және анықтамалық-әдістемелік материалдарды, оның ішінде құқықтық ақпараттың бірыңғай жүйесін пайдалана отырып ұсыну;

3) "құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленетін заң жобалары мен қабылданған заңдарды ақпараттық сүйемелдеу және түсіндіру бағдарламаларының жобаларын Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен келісу.

Әділет органдарының зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласындағы функциялары

Зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлеу;

2) зияткерлік меншік объектілерін құқықтық қорғау және пайдалану саласындағы ғылыми-зерттеу және басқа да жұмыстарға қатысу;

3) зияткерлік меншік объектілерін қорғау және пайдалану мәселелері бойынша халықаралық ынтымақтастық;

4) зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және қорғау саласындағы уәкілетті органдарға, сондай-ақ мүдделі ұйымдарға қызметті ведомствоаралық үйлестіру және әдістемелік көмек көрсету;

5) уәкілетті органдар мен ұйымдардың зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және қорғау жөніндегі мемлекеттік саясатты, олардың осы саладағы заңнаманы сақтауын және халықаралық шарттардың орындалуын қоса алғанда, іске асыруына мониторинг жүргізу;

6) мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың, патенттік сенім білдірілген өкілдердің қызметін бақылау және олармен өзара іс-қимыл жасау;

7) авторлық құқықты ресми тізілімдерде тіркеу жөніндегі қызметті ұйымдастыру;

8) Өнеркәсіптік меншік объектілеріне қорғау құжаттарын беруге арналған өтінімдерді, селекциялық жетістіктерді, интегралдық микросхемалар топологияларын, тауар белгілерін, қызмет көрсету белгілерін, географиялық көрсеткіштерді және тауарлар шығарылған жерлердің атауларын, оның ішінде

ҚР-ның халықаралық шарттарына сәйкес тіркеу жөніндегі қызметті ұйымдастыру;

9) Өнеркәсіптік меншік объектілеріне күзет құжаттарын беруге, селекциялық жетістіктерге, интегралдық микросхемалар топологияларына, тауар белгілеріне, қызмет көрсету белгілеріне, тауарлар шығарылған жерлердің географиялық көрсеткіштері мен атауларына өтінімдерге сараптама жүргізу жөніндегі қызметті ұйымдастыру, тиісті мемлекеттік тізілімдерді жүргізу, күзет құжаттарын беру және оларды күшінде ұстау жөніндегі шараларды жүзеге асыру, оның ішінде ҚР-ның халықаралық шарттарымен;

10) патенттік іс саласындағы сараптаманы және авторлық құқықты ресми тізілімдерде тіркеуді жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымның қызметін бақылау; т.б.

Атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету (ұйымдық, әдістемелік қамтамасыз ету, атқарушылық іс жүргізу бойынша шағымдар мен өзге де өтініштерді бақылау, борышкерлердің тыйым салынған мүлкімен жұмыс);

2) Жеке сот орындаушыларының және олардың алқаларының қызметін ұйымдастыру (Біліктілік, тәртіптік комиссияның жұмысын ұйымдастыру, конкурс өткізу, жеке сот орындаушыларының қызметін лицензиялау, олардың қызметін бақылау, жеке сот орындаушыларының әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағымдар мен өзге де өтініштерді қарау);

3) шет мемлекеттердің атқарушылық іс жүргізу қызметтерімен және халықаралық ұйымдармен атқарушылық құжаттарды орындау саласындағы ынтымақтастық.

Мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың қызметіне, сондай-ақ тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдалануға мемлекеттік бақылау

Мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың қызметіне, сондай-ақ тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдалануға мемлекеттік бақылау ҚР-ның Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады.

Әділет органдарының өзге де функциялары

1. Әділет органдары 15-22-баптарда көрсетілгендерден басқа мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) адамның және азаматтың, ұйымдар мен мемлекеттің құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сақтау және қорғау;

2) оларға басқа мемлекеттік органдар мен ұйымдар берген мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді, сондай-ақ олар құпиялаған мәліметтерді қорғауды қамтамасыз ету;

3) әділет органдарының құзыретіне жататын мәселелер бойынша азаматтар мен заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдау, қарау және өтініш

берушілерге қабылданған шешімдер туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде хабарлау;

4) ҚР-ның заңнамасын өз қызметі саласында қолдану практикасын, оның ішінде "құқықтық актілер туралы" ҚР-ның Заңына сәйкес нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингінің нәтижелерін талдау және қорыту және оны жетілдіру, Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою жөнінде тиісті ұсыныстар енгізу;

6) Өз құзыреті шегінде мемлекеттік органдарға ғылыми-әдістемелік және заң көмегін көрсету;

7) Нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингі жөніндегі уәкілетті органдардың қызметін үйлестіру;

8) заңдарға сәйкес әділет органдарының құзыретіне жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру;

9) ҚР-ның Әділет министрі айқындайтын тәртіппен республикалық және жергілікті бюджеттерден қаржыландырылатын, мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдардың, олардың ведомстволық бағынысты ұйымдарының, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің, оның ішінде халықаралық ұйымдармен бірлескен зерттеулердің тапсырысы бойынша жүргізілетін талдамалық, консалтингтік, әлеуметтанулық және өзге де зерттеулердің бірыңғай дерекқорын жүргізуді қамтамасыз ету;

10) Заңда, ҚР-ның өзге де заңдарында, ҚР-ның Президентінің және ҚР-ның Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктер.

"Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы" ҚР-ның Заңында көзделген жағдайларда әділет органдары сыйақының мөлшерін және оны төлеу шарттарын белгілейді.

2. Әділет органдары мен олардың лауазымды адамдарының құқықтары мен міндеттері.

Әділет органдарының және олардың лауазымды адамдарының құқықтары

Әділет органдары мен олардың лауазымды адамдары өз құзыреті шегінде:

1) орталық және жергілікті мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың міндетті түрде орындауына жататын нормативтік құқықтық актілер шығаруға;

2) өз құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ведомствоаралық үйлестіруді және бақылауды жүзеге асыруға міндетті;

3) ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органдардан, ұйымдардан, олардың лауазымды адамдарынан қажетті ақпаратты қағаз және электрондық жеткізгіштерде және материалдарда сұратуға және алуға;

4) ҚР Азаматтық іс жүргізу кодексінің 56-бабында белгіленген тәртіппен азаматтардың құқықтарын, бостандықтарын және заңмен қорғалатын мүдделерін, сондай-ақ қоғамдық немесе мемлекеттік мүдделерді қорғау үшін сотқа талап-арызбен жүгінуге;

5) өзіне берілген мүлікті басқаруды жүзеге асыруға міндетті;

6) лицензиаттардың лицензиялық талаптарды сақтауы жөніндегі қызметін лицензиялауды және бақылауды жүзеге асыруға міндетті;

7) ведомстволық бағынысты ұйымдарды құру, қайта ұйымдастыру және тарату мәселелері бойынша ұсыныстар енгізуге;

ҚР-ның Ақпараттандыру туралы заңнамасына сәйкес ақпараттық жүйелерді қолдана отырып электрондық қызметтер көрсетуге;

8) баспа қызметін жүзеге асыруға;

9) заңда белгіленген жағдайларда және тәртіппен хаттамалар жасауға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға, өз құзыреті шегінде әкімшілік жазалар қолдануға;

10) Заңда, ҚР-ның өзге де заңдарында, ҚР-сы Президентінің және ҚР-сы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыруға құқығы бар.

Бақылау сұрақтары:

1. Заң жобалау жұмыстарын жүргізу, заңнаманы жетілдіру саласындағы әділет органдарының функцияларын сипаттаңыз

2. Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функцияларын сипаттаңыз

Тақырып 5 Заң жобалау жұмыстарын жүргізу, заңнаманы жетілдіру саласындағы әділет органдарының функциялары

Мақсаты: заң жобалау жұмысын жүргізу, заңнаманы жетілдіру саласындағы әділет органдарының функцияларын қарау және талдау

Жоспар:

1. Норма шығару қызметі.

2. Заң сараптамасы (Президент және Үкімет актілері).

3. Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу.

1. Норма шығару қызметі.

Қоғамдық қатынастарға нәтижелі және мақсатты құқықтық ықпал етуді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін мемлекеттік саясатты іске асырудың негізгі құралы нормашығармашылық қызмет болып табылады.

Ведомстволық норма шығару заңнамалық актілерді іске асыру кезеңдерінің бірі болып табылатынын атап өткен жөн. Заңдардың қолданылу тиімділігі үшін уәкілетті органдардың сапалы және заңды түрде сауатты жасалған актілерін уақтылы қабылдау қажет, бұл құқықтық реттеу жүйесінде айтарлықтай орын алады.

Өз кезегінде, әділет органдарының қызметі тұтастай алғанда заңнаманың дамуымен тығыз байланысты, өйткені ведомстволық және өңірлік нормативтік құқықтық актілердің көпшілігі заңға тәуелді деңгейде қабылданады.

НҚА мемлекеттік тіркеу институты әділет органдарының алдына қойылған мемлекеттің қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асыру жөніндегі міндеттерді іске асырудың негізгі тәсілдерінің бірі болып табылады.

Уәкілетті орган қабылдаған актіге тіркеу процесінде әділет органдары оның қолданыстағы заңнамаға сәйкестігіне заң сараптамасын жүргізеді, мұндағы негізгі мақсат азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарына қысым жасауға жол бермеу болып табылады.

Жыл сайын әділет органдары орталық және жергілікті мемлекеттік органдардың он мыңнан астам НҚА тіркейді.

Инновациялық-индустриялық технологиялардың қарқынды дамуын ескере отырып, ұлттық заңнама да жетілдірілуде.

Норма шығару қызметі саласында Әділет органдары: Республика Президентінің, Үкіметінің, Премьер-Министрінің тапсырмасы бойынша және өз бастамасы бойынша дербес, сондай-ақ тараптан мамандар мен сарапшыларды тарта отырып, заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеумен айналысады:

* Президент Әкімшілігі, Премьер-Министр Кеңесі, орталық атқарушы және Президентке тікелей бағынатын басқа да мемлекеттік органдар (мысалы, Бас прокуратура, ҰҚК, Ұлттық банк және т. б.) дайындаған жобаларға құқықтық сараптама жүргізеді.;

* Парламенттің қарауындағы заң жобаларына қосымша сараптама жүргізеді (Парламент Палаталары төрағаларының өтініштері бойынша);

* Үкіметтің нормативтік құқықтық актілеріне ресми түсініктеме беріңіз;

* құқықтық ақпаратты есепке алу мен талдаудың бірыңғай компьютерлендірілген жүйесін құрады, заңнаманы жүйелеуді және нормативтік құқықтық актілердің эталондық банкін жүргізуді жүзеге асырады;

* заңнама саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарын үйлестіреді.

Ағымдағы жұмысты жүргізу үшін ең алдымен халықпен түсіндіру жұмысы, құқықтық білімді насихаттау, жергілікті мемлекеттік басқару органдарымен тығыз байланыс жасау құқығы негіз болды.

Құқықтық білім мектептерінің, құқықтық насихат және жалпыға бірдей құқықтық оқыту жөніндегі үйлестіру - әдістемелік кеңестердің қызметі, Президенттің Қазақстан халқына Жолдауларын, ҚР стратегиясын, "ішкі және сыртқы саясаттың негізгі бағыттары туралы", "бәсекеге қабілетті Қазақстанға, бәсекеге қабілетті экономикаға, бәсекеге қабілетті ұлтқа!»

2. Заң сараптамасы (Президент және Үкімет актілері).

"Құқықтық актілер туралы" Заңның 1 - бабының 8) тармақшасына сәйкес: "Заң сараптамасы-Нормативтік құқықтық актінің не қабылданған нормативтік құқықтық актінің жобасын оның Қазақстан Республикасының Конституциясына және Қазақстан Республикасының заңнамасына, оның ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамаға сәйкестігі тұрғысынан тексеру".

Әділет министрлігінің заңнамалық актілер жобаларына заңдық (құқықтық) сараптама жүргізу тәртібін, сондай-ақ олар бойынша қорытындылар дайындауды айқындайтын әдістемелік ұсынымдар әзірленді.

Заң сараптамасын жүргізу кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілерді басшылыққа алу қажет:

- 1) Қазақстан Республикасының Конституциясымен;
- 2) "құқықтық актілер туралы" Заңмен;
- 3) ҚР-ның уәкілетті органдарында заң жобалау жұмысын ұйымдастыру қағидаларымен;
- 4) Үкімет Регламентімен;

5) өзге де нормативтік және нормативтік емес құқықтық актілер.

Заң сараптамасын жүргізу кезінде Конституциялық Кеңес пен Жоғарғы Соттың нормативтік қаулыларын да ескеру қажет, оларды пайдалану заң жобасының Конституцияға және қолданыстағы заңнамаға сәйкес остігі туралы қорытынды жасауға көмектеседі.

Заң сараптамасы заң актісінің жобасы (бұдан әрі – заң жобасы) Әділет министрлігіне келіп түскен күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде жүргізіледі.

Заң сараптамасын жүргізу:

1. Құқықтық реттеудің жай-күйін зерделеу;
2. Заң жобасының мақсаттары мен міндеттерін, сондай-ақ оның нысанын бағалау;
3. Конституция нормаларына сәйкестігін тексеру;
4. Жоғары тұрған нормативтік құқықтық актілерге сәйкестігін тексеру;
5. Заң жобасының ережелері мен бірдей не сабақтас қоғамдық қатынастарды реттейтін заңнамалық актілердің жекелеген ережелері арасындағы қайшылықтардың болуын тексеру;
6. Белгілі бір қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеудегі олқылықтардың болуын тексеру;
7. Анықтамалық нормалардың болуы мен қажеттілігін тексеру;
8. Заң жобасында сыбайлас жемқорлық құқық нормаларының бар-жоғын тексеру;
9. Заң техникасы ережелеріне сәйкестігін тексеру.

Заң сараптамасын жүргізу нәтижелері бойынша дәлелді қорытынды жасалады, онда мыналарды көрсету ұсынылады:

- құқықтық реттеу пәні;
- осы саладағы құқықтық реттеудің жай-күйі (заң жобасы қаралған актілердің тізбесі);
- заң жобасының мазмұнының Конституцияға және қолданыстағы заңнамалық актілерге сәйкестігі;
- заң жобасының тұжырымдамаға сәйкестігі;
- заң жобасының нысаны мен мәтінінің заң техникасы қағидаларына сәйкестігі.

Қорытындыда қолда бар ескертулердің мәнін және оларға қатысты нормаларды дәл көрсету қажет.

Заң сараптамасының міндеті адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарының, ҚР-ның егемендігінің үстемдігіне, қазақстандық қоғам мен мемлекеттің орнықты дамуына бағытталған ұлттық заңнаманы қалыптастыруды қамтамасыз ету болып табылады.

Президент Жарлықтарының, Үкімет қаулыларының, Премьер-Министр өкімдерінің жобаларына заң сараптамасын жүргізу барысында олардың жоғары тұрған заңнамаға, бір деңгейдегі актілерге, Президенттің, Үкіметтің тапсырмаларына, сондай-ақ заң техникасының талаптарына сәйкестігін тексеру жүзеге асырылады.

3. Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу.

НҚА мемлекеттік тіркеу институты 1993 жылы құрылған.

Заң шығарушы әділет органдарына орталық және жергілікті мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру сияқты функция береді.

"Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, келісу және мемлекеттік тіркеу қағидаларын бекіту туралы" ҚР-сы Үкіметінің 2016 жылғы 6 қазандағы № 568 қаулысына нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, келісу және мемлекеттік тіркеу қағидалары регламенттелген және мынадай нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, келісу, мемлекеттік тіркеу тәртібін айқындайды:

1) ҚР-сы Орталық сайлау комиссиясының, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің, ҚР-сы Ұлттық Банкінің және өзге де орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық қаулылары;

2) ҚР-сы министрлерінің және орталық мемлекеттік органдардың өзге де басшыларының нормативтік құқықтық бұйрықтары;

3) орталық мемлекеттік органдар ведомстволары басшыларының нормативтік құқықтық бұйрықтары;

4) мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдері, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулылары, әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдері және тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық қаулылары.

Мемлекеттік тіркеу заң (құқықтық сараптама) жүргізу арқылы ведомстволар шығарған нормативтік құқықтық актілерді қалыптастыратын институт болып табылады. Бұл заңның үстемдігі, адамның конституциялық құқықтары мен бостандықтарының мызғымастығы, қоғамды шенеуніктердің озбырлығынан қорғау қамтамасыз етілетін құқықтық мемлекет құрудың негізгі құралдарының бірі.

Мемлекеттік тіркеу рәсімі тиісті нормативтік құқықтық актілерді қолданысқа енгізу, яғни оларды іс жүзінде қолдану үшін қажет болып табылады.

Ведомстволық құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеуге түскен кезде бірінші кезекте оны жүргізу қажеттілігі айқындалады.

Бұл мәселені шешкен кезде құжат мұқият зерттеледі. Ең алдымен, құжатта құқықтық нормалардың болуы анықталады. Егер құжатта бір немесе одан да көп құқық нормалары болса, онда бұл акт қазірдің өзінде нормативтік құқықтық болып саналады.

Құжатта құқықтық нормалардың болуы оның жалпыға бірдей міндеттілігін көрсетеді, өйткені құқықтық норма ұғымы нормативтілікке ие мінез-құлықтың жалпыға бірдей міндетті ережесін қалыптастырады. Сонымен, мемлекеттік тіркеудің қажеттілігін анықтайтын негізгі белгілер бар.

Бірінші белгі-құжаттың нормативтік құқықтық сипаты. Бұл жағдайда құжаттың жазбаша, ресми, белгіленген нысанда болуы, мемлекеттің уәкілетті органы немесе лауазымды адамы қабылдауы, құқықтық нормаларды белгілеуі, олардың қолданылуын өзгертуі немесе тоқтата тұруы дәл көзделеді.

Бұл ретте орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілері бұйрықтар мен қаулылар түрінде, ал жергілікті мемлекеттік органдар - әкімдіктердің қаулылары мен әкімдердің, мәслихаттардың шешімдері түрінде шығарылады.

Келесі белгі келесі жағдайларда көрсетіледі:

- нормалар ҚР азаматтарының, шетел азаматтары мен азаматтығы жоқ адамдардың азаматтық, әлеуметтік-экономикалық және өзге де құқықтарын, міндеттерін, бостандықтары мен мүдделерін қозғаған кезде;

- нормалар азаматтардың аталған құқықтарын, міндеттерін, бостандықтары мен мүдделерін іске асыру тетігіне немесе ҚР-ның Конституциясында және өзге де заңнамалық актілерде бекітілген құқықтық нормаларды жүзеге асыру кепілдіктеріне қатысты болғанда.

Үшінші белгі-нормативтік құқықтық актіде ведомствоаралық сипаттың болуы. Бұл белгіні екі жағдайда қарастыруға болады:

- егер нормативтік құқықтық акт нормативтік құқықтық актіні шығарған мемлекеттік органның басқару саласына кірмейтін басқа мемлекеттік органдардың құқықтарын, заңды мүдделерін қозғайтын болса, онда бұл жағдайда осындай органдармен келісу талап етіледі;

- егер акт бірнеше мемлекеттік органдардың құзыретіне кіретін құқықтық қатынастарды реттесе. Нормативтік құқықтық акт қабылданады.

Мемлекеттік тіркеуге жатпайды:

1. Нормалары ведомствоішілік қызметті реттейтін және үшінші тұлғалардың мүдделерін қозғамайтын "қызметтік пайдалану үшін", "Баспасөзде жарияланбау үшін", "баспа үшін емес" деген белгілері бар нормативтік құқықтық актілер.

2. Материалдық құндылықтарды заттай нормаларды, жабдықтау және тұтыну нормаларын бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық актілер.

3. Қазақстан Республикасының Бірыңғай бюджеттік сыныптамасын бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық акті.

4. Бюджет түсімдерін бюджет деңгейлері, ҚР-сы Ұлттық қорының қолма-қол ақшаны бақылау шоты және Жәбірленушілерге өтемақы қорының қолма-қол ақшаны бақылау шоты арасында бөлу кестесін бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық акт.

5. Республикалық немесе жергілікті бюджеттер есебінен ұсталатын, сатудан түскен ақша олардың иелігінде қалатын Мемлекеттік мекемелердің тауарлары (жұмыстары, көрсетілетін қызметтері) тізбесінің сыныптауышын бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық акт.

6. Желі, штаттар, контингенттер туралы мәліметтерді жасау жөніндегі нұсқаулықты бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық акт.

7. Ауылдық елді мекендерге жұмыс істеу және тұру үшін келген ауылдар, кенттер, ауылдық округтер әкімдері аппараттарының мемлекеттік қызметшілеріне Денсаулық сақтау, білім беру, әлеуметтік қамсыздандыру, мәдениет, спорт және агроөнеркәсіптік кешен саласындағы мамандарға тұрғын үй сатып алу немесе салу үшін көтерме жәрдемақы және әлеуметтік қолдау беру туралы Нормативтік құқықтық актілер.

8. Жайылым айналымы схемаларын бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық актілер.

9. Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарды бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық актілер.

10. Жария Сервитуттарды белгілеу жөніндегі нормативтік құқықтық актілер.

11. Елді мекендердегі үй-жайлардан тыс ашық кеңістікте, жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының бөлінген белдеуінде, елді мекендерден тыс үй-жайлардан тыс ашық кеңістікте және уәкілетті орталық автомобиль жолдарының нормативтік құқықтық актісі негізінде әзірленген жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының бөлінген белдеуінен тыс ашық кеңістікте сыртқы (көрнекі) жарнаманы орналастыру тәртібі мен шарттары туралы ережені бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық актілер және қосымша құқық нормаларын қамтымайтын Мемлекеттік орган.

12. Облыстық бюджет пен аудандар, қалалар бюджеттері арасындағы жалпы сипаттағы трансферттердің көлемін бекіту жөніндегі нормативтік құқықтық актілер.

Бақылау сұрақтары:

1. Норма жасау әрекеттерін сипаттаңыз.
2. Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарын сипаттаңыз.

Тақырып 6 Халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функциялары, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру.

Мақсаты: халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функцияларын қарау, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру.

Жоспар:

1. Қазақстан Республикасы халықаралық шарттарының жобаларын жасасуға дайындау және заңгерлік сараптау.
2. Екіжақты және көпжақты сипаттағы халықаралық шарттарды жасасу, орындау және тоқтату мәселелері бойынша Қазақстан Республикасы нормативтік – құқықтық актілерінің жобаларына заң сараптамасы.
3. Мемлекеттік органдардың БҰҰ-ның Адам құқықтары жөніндегі кеңесінің ұсынымдарын іске асыруын үйлестіру.

1. Қазақстан Республикасы халықаралық шарттарының жобаларын жасасуға дайындау және заңгерлік сараптау.

Әділет министрлігі Қазақстанның ұлттық мүдделерін қорғау, ҚР-ның әлемдік қоғамдастықтағы беделін нығайту мақсатында халықаралық аренадағы қызметін құқықтық қамтамасыз етуге қатысады.

Негізгі міндет экономикалық интеграция мәселелерін қоспағанда, екіжақты және көпжақты сипаттағы халықаралық шарттарды жасасу, орындау және тоқтату мәселелері бойынша Әділет министрлігінің құзыреті шеңберінде ҚР-ның халықаралық шарттарының жобаларын жасасуға дайындау және Заң сараптамасы, ҚР-ның нормативтік құқықтық актілерінің жобаларына заң сараптамасы болып табылады.

Әділет министрлігі әмбебап мерзімді шолу шеңберінде БҰҰ Адам құқықтары жөніндегі кеңесінің ұсынымдарын және БҰҰ Адам құқықтары жөніндегі комитетінің адам құқықтары туралы ратификацияланған халықаралық пактіні орындау жөніндегі ұсынымдарын мемлекеттік органдардың іске асыруын үйлестіреді.

Әділет министрлігінің міндеттерінің бірі Қазақстанның Еуразиялық экономикалық одақ (ЕАЭО), Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ) шеңберіндегі халықаралық экономикалық интеграция мәселелері жөніндегі халықаралық аренадағы қызметін құқықтық қамтамасыз ету және интеграциялық процестердегі ұлттық мүдделерді құқықтық қорғау, халықаралық шарттар жобаларына, ЕАЭО органдары актілерінің жобаларына заң сараптамасын жүргізу болып табылады

Әділет министрлігі күндізгі форматта ЕАЭО-ға мүше мемлекеттер Премьер-министрлерінің орынбасарлары деңгейінде ЕАЭО комиссиясы кеңесінің, ЕАЭО-ға мүше мемлекеттер Премьер-министрлері деңгейінде ЕАЭО үкіметаралық кеңесінің және ЕАЭО-ға мүше мемлекеттер Басшылары деңгейінде ЕАЭО-ға жоғары кеңесінің отырыстарына қатысады

ҚР қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттарды, сондай-ақ халықаралық шарттардың жобаларын келісу және сараптау

1. ҚР қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар, сондай-ақ ҚР-ның халықаралық шарттарын жасасу жоспарына енгізілген халықаралық шарттардың жобалары ҚР-ның мүдделі орталық мемлекеттік органдарымен олардың құзыретіне жататын мәселелер бойынша келісілгеннен кейін ҚР-ның Әділет министрлігінде міндетті заң сараптамасына жатады.

ҚР-ның Әділет министрлігі заң сараптамасын жүргізу кезінде:

1) Қазақстан Республикасы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар ережелерінің, сондай-ақ халықаралық шарттар жобаларының ҚР-ның заңнамасына сәйкестігі туралы қорытындылар береді;

2) Қазақстан Республикасының ол үшін халықаралық шарттардың міндеттілігіне келісімін білдіру тәсілдерін айқындайды.

2. Қазақстан Республикасы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің сараптамасынан өткен халықаралық шарттардың жобалары Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінде келісілуге тиіс.

Қазақстан Республикасы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттарға, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігіне енгізілетін халықаралық шарттардың жобаларына қоса беріледі:

1) ҚР қатысушысы болуға ниеттенетін халықаралық шарттардың, сондай-ақ халықаралық шарттардың жобаларының келісілгенін растайтын ҚР-ның мүдделі орталық мемлекеттік органдарының қорытындылары;

2) ҚР Әділет министрлігінің заң сараптамасының нәтижелері;

3) Қазақстан Республикасы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар бойынша, сондай-ақ ратификациялауға жататын халықаралық шарттардың жобалары бойынша ғылыми сараптама нәтижелері.

Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі:

1) Қазақстан Республикасы қатысушы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар ережелерінің, сондай-ақ халықаралық шарттар жобаларының ҚР-ның халықаралық шарттарына және өзге де міндеттемелеріне сәйкестігі туралы және оларды жасасуға, күшіне енуге, орындауға, өзгертуге, тоқтата тұруға және тоқтатуға байланысты басқа да мәселелер бойынша қорытындылар береді;

2) ҚР жасасатын халықаралық шарттардың түрлерін айқындайды.

2. Екіжақты және көпжақты сипаттағы халықаралық шарттарды жасасу, орындау және тоқтату мәселелері бойынша ҚР нормативтік – құқықтық актілерінің жобаларына заң сараптамасы.

Заң сараптамасы-Нормативтік құқықтық актінің не қабылданған нормативтік құқықтық актінің жобасын оның ҚР-ның Конституциясына және ҚР-ның заңнамасына, оның ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамаға сәйкестігі тұрғысынан тексеру.

Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары

1. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын жасасу, орындау, өзгерту, толықтыру және тоқтату тәртібі арнайы Заңмен айқындалады.

2. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар оның заңдарынан басым болады және халықаралық шарттан оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайларды қоспағанда, тікелей қолданылады.

Халықаралық шарттар жасасуды жоспарлау

1. ҚР-ның халықаралық шарттарын жасасу жоспарлары бір жылға жасалатын ағымдағы және үш жылға жасалатын перспективалы шарттарға бөлінеді.

ҚР-ның халықаралық шарттарын жасасудың ағымдағы және перспективалық жоспарларын әзірлеу тәртібін ҚР-ның Үкіметі айқындайды.

2. ҚР-ның халықаралық шарттар жасасудың ағымдағы және перспективалық жоспарларының жобаларын ҚР-ның Сыртқы істер министрлігі халықаралық шарттар жасасу тұжырымдамаларының негізінде әзірлейді.

3. ҚР-ның халықаралық шарттарын жасасудың ағымдағы және перспективалық жоспарларының жобалары ҚР-ның Үкіметі жанындағы ҚР-ның халықаралық шарттары мәселелері жөніндегі ведомствоаралық комиссияның шешімдерімен мақұлданады.

ҚР-ның халықаралық шарттары мәселелері жөніндегі ведомствоаралық комиссияның құрамы, өкілеттіктері мен қызмет тәртібі ҚР-ның Үкіметі бекітетін ережеде айқындалады.

4. ҚР-ның халықаралық шарттарын жасасу жоспарлары ҚР-ның Президентімен келісіледі.

Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын ҚР-ы халықаралық шарттарының жобалары, сондай-ақ ҚР-ның қатысушысы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар

ҚР халықаралық шарттарының жобалары, сондай-ақ жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын ҚР қатысушысы болуға ниеттенетін халықаралық шарттар бойынша "құқықтық актілер туралы" ҚР-ның Заңында көзделген тәртіппен ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасының және жеке

кәсіпкерлік мәселелері жөніндегі сараптамалық кеңес мүшелерінің сараптамалық қорытындысын алу міндетті.

Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын өзгерту

1. ҚР-ның халықаралық шарттарына өзгерістер енгізу халықаралық шарттардың өзінде көрсетілген талаптарға, халықаралық құқық нормаларына және Заң ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

2. ҚР-ның халықаралық шарттарына өзгерістер енгізу туралы ұсыныстар Заңда көзделген тәртіппен енгізіледі.

3. ҚР-ның халықаралық шарттарына өзгерістер енгізу туралы шешімдерді заңда көзделген тәртіппен халықаралық шарттарға қол қою туралы шешім қабылдаған лауазымды адамдар немесе ҚР-ның Үкіметі қабылдайды.

4. ҚР-ның халықаралық шарттарына өзгерістер халықаралық шарттардың өздері күшіне ену талаптарына сәйкес және сол тәртіппен күшіне енеді.

5. Халықаралық шарттарды ратификациялау, бекіту немесе оларға өзгерістер енгізу туралы шешімдер ҚР-ның халықаралық шарттарында көрсетілген талаптарға сәйкес және Заңда көзделген тәртіппен қабылданады.

ҚР-ның халықаралық шарттарының қолданылуын тоқтату

1. ҚР-сы халықаралық шарттарының қолданылуын тоқтату халықаралық шарттардың ережелеріне сәйкес немесе кез келген уақытта барлық қатысушылардың келісімімен, сондай-ақ халықаралық құқық нормаларына сәйкес жүзеге асырылады.

2. ҚР-сы халықаралық шарттарының қолданылуын тоқтату туралы ақпарат ҚР-сы Сыртқы істер министрлігінің ұсынуы бойынша "ҚР-сы халықаралық шарттарының бюллетені" жинағында және ҚР-сы Сыртқы істер министрлігінің интернет-ресурсында жарияланады.

3. Мемлекеттік органдардың БҰҰ-ның Адам құқықтары жөніндегі кеңесінің ұсынымдарын іске асыруын үйлестіру.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жанындағы Үйлестіру кеңесі туралы ереже Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жанындағы Үйлестіру кеңесі қызметінің мақсатын, міндеттерін, функцияларын, құқықтық және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жанындағы Үйлестіру кеңесі туралы Ереже ҚР Қылмыстық-атқару кодексінің 40-бабына, "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексінің 184-2-бабына, "алкоголизммен, нашақорлықпен және уытқұмарлықпен ауыратын науқастарды мәжбүрлеп емдеу туралы" ҚР Заңының 10-2-бабына, "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Заңының 46-11-бабына сәйкес әзірленді қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнайы мекемелерде адамдарды ұстау тәртібі мен шарттары", "Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары туралы" ҚР Заңының 47-2-бабымен, "кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу және балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы" ҚР Заңының 27-бабымен, "арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы" ҚР Заңымен.

Үйлестіру кеңесі Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің жанынан консультативтік-кеңесші орган ретінде ұлттық алдын алу тетігі

қатысушыларының қызметі арқылы жұмыс істейтін азаптаулардың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынас пен жаза түрлерінің алдын алу жүйесі түріндегі ұлттық алдын алу тетігінің қызметін тиімді үйлестіру мақсатында құрылады.

Үйлестіру кеңесінің мүшелігіне қасақана қылмыс жасағаны үшін ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық жауаптылықтан босатылған; мемлекеттік немесе әскери қызметтен, құқық қорғау және арнаулы мемлекеттік органдардан, соттардан босатылған немесе теріс себептермен адвокаттар алқасынан шығарылған; адвокаттық қызметпен айналысуға лицензиясынан айырылған адамдар да сайлана алмайды

Үйлестіру кеңесінің міндеттері

1) азаптаулардың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынас пен жаза түрлерінің алдын алу;

2) ұлттық алдын алу тетігі қызметінің мониторингі, оның тиімділік деңгейін арттыруға бағытталған іс-шараларды жүргізу;

3) ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болу мекемелерімен және ұйымдарымен, мемлекеттік органдармен, ғылыми және қоғамдық ұйымдармен, бірлестіктермен азаптаулардың және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын қарым-қатынас пен жаза түрлерінің алдын алуға және олардың салдарын жоюға байланысты мәселелер бойынша өзара іс-қимылын қамтамасыз ету;

4) алдын ала бару нәтижесінде алынған деректерді талдау, жүйелеу және пайдалану.

Үйлестіру кеңесінің құрамы

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл ұлттық алдын алу тетігінің барлық қатысушыларының қызметін үйлестіреді, қатысушылардың қажетті әлеуеті мен кәсіби білімін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдайды.

Адам құқықтары жөніндегі уәкілді қоспағанда, Үйлестіру кеңесінің мүшелерін Қазақстан Республикасының азаматтары арасынан Адам құқықтары жөніндегі уәкіл құратын комиссия сайлайды.

Үйлестіру кеңесінің хатшысын Үйлестіру кеңесінің сайланған мүшелері арасынан Адам құқықтары жөніндегі уәкіл тағайындайды.

Үйлестіру кеңесінің мүшелерін сайлау комиссияның жай көпшілік дауыспен жасырын дауыс беруі жолымен жүргізіледі.

Үйлестіру кеңесі мүшелерінің жартысы әр төрт жыл сайын қайта сайланады. Бірінші сайлауда сайланған мүшелер санының жартысының өкілеттік мерзімі екі жылдық кезеңнен кейін аяқталады. Бірінші сайлаудан кейін бұл мүшелердің есімдері Үйлестіру кеңесінің төрағасы өткізетін жеребе арқылы анықталады. Сайлау олардың өкілеттік мерзімі аяқталғанға дейін бір айдан кешіктірілмей өткізіледі.

Үйлестіру кеңесі мүшесінің бейтараптығына күмән тудыратын мән-жайлар болған кезде ол Үйлестіру кеңесіне мүшеліктен бас тартады. Үйлестіру кеңесінің мүшесі Адам құқықтары жөніндегі уәкілге еркін нысанда тиісті

хабарлама жіберу арқылы оның құрамынан шыға алады. *Үйлестіру кеңесінің өкілеттіктері*

1) азаптаулардың және Біріккен Ұлттар Ұйымы комитетінің Азаптауларға қарсы қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе қадір-қасиетін қорлайтын басқа да қарым-қатынас пен жаза түрлерінің алдын алу жөніндегі Кіші комитетімен өзара іс-қимыл жасайды;

2) ұлттық алдын алу тетігі қызметін жүзеге асыру саласындағы проблемаларды шешу жөнінде ұсыныстар мен ескертулер енгізеді;

3) Үйлестіру кеңесінің қызметін жүзеге асыру үшін қажетті құжаттарды мемлекеттік органдардан, алдын ала бару мекемелері мен ұйымдарынан, сондай-ақ меншіктің ұйымдық-құқықтық нысанына қарамастан ұйымдардан және олардың лауазымды адамдарынан сұратады;

4) өз отырыстарына әртүрлі мемлекеттік билік органдарының, алдын ала бару мекемелері мен ұйымдарының, қоғамдық бірлестіктер мен өзге де ұйымдардың басшылары мен өкілдерін шақырады;

5) өз отырыстарында тиісті лауазымды тұлғалардың өз құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ақпаратын (хабарламаларын, баяндамаларын) тыңдайды;

6) бөлінген бюджет қаражаты шегінде алдын ала болуға жататын мекемелер мен ұйымдардың мерзімдері мен тізбесін айқындайды;

7) азаптаулар мен басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынас пен жаза түрлерін қолдану туралы хабарламалар мен шағымдар туралы ақпаратты қабылдайды. Қабылданған және берілген хабарламалар мен шағымдар туралы ақпарат Тікелей Үйлестіру кеңесіне Үйлестіру кеңесі отырысының хаттамасына енгізіледі;

8) алдын ала баруды жүзеге асыру үшін ұлттық алдын алу тетігіне қатысушыларды іріктеуді жүзеге асырады;

9) алдын ала болу нәтижелері бойынша ұлттық алдын алу тетігі топтарының есептілік нысанын бекітеді;

10) алдын ала бару нәтижелері бойынша есепті құжаттаманы өңдейді және талдайды;

11) алдын ала болуға жататын мекемелер мен ұйымдарда ұсталатын адамдармен жұмыс істеу жағдайларын жақсарту жөнінде уәкілетті мемлекеттік органдарға ұсынымдар әзірлейді және жібереді;

12) ҚР-ның заңнамасын жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлейді; т.б.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл:

1) Үйлестіру кеңесінің төрағасы болып табылады;

2) Үйлестіру кеңесінің және оның мүшелерінің қызметін үйлестіреді;

3) Үйлестіру кеңесі мүшелерінің қажетті әлеуетін және кәсіби білімін қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдайды;

4) Үйлестіру кеңесінің отырыстарында төрағалық етеді;

5) Үйлестіру кеңесінің жұмыс жоспарын бекітеді;

6) азаптаулар мен басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынас пен жаза түрлерін қолдану туралы ақпаратты, хабарламалар мен шағымдарды қарауға алады;

7) Үйлестіру кеңесі мүшесінің орнынан түскені туралы хабарлама қабылдайды.

Бақылау сұрақтары:

1. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарының жобаларын жасасуға дайындау және Заң сараптамасы қандай?

2. Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жанындағы Үйлестіру кеңесі туралы ереженің мәні неде?

Тақырып 7 Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функциялары

Мақсаты: Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функцияларын зерделеу және талдау

Жоспар:

1 ҚР Әділет органдарының заңды тұлғаларын тіркеудің құқықтық тәртібі.

2 Филиалды(өкілдікті) есептік тіркеу тәртібі

3 Заңды тұлғалардың құрылтай құжаттары.

4 Субъект ретінде тіркелу үшін заңды тұлға ұсынатын құжаттардың тізбесі.

5 Заңды тұлғаларды, филиалдарды (өкілдіктерді) мемлекеттік(есептік) тіркеу және қайта тіркеу.

1 ҚР Әділет органдарының заңды тұлғаларын тіркеудің құқықтық тәртібі.

"Заңды тұлғаларды тіркеу туралы" 1995 жылғы 17 сәуірдегі № 2198 ҚР Заңына сәйкес заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу мемлекеттік тіркеуге ұсынылған құжаттардың ҚР-ның заңнамасына сәйкестігін тексеруді, оларға бизнес-сәйкестендіру нөмірін бере отырып, мемлекеттік тіркеу туралы анықтама беруді, заңды тұлғалар туралы мәліметтерді Ұлттық Тізілімге енгізуді қамтиды бизнес сәйкестендіру нөмірлері. ҚР-ның аумағында құрылатын барлық заңды тұлғалар, олардың құрылу мақсаттарына, қызметінің түрі мен сипатына, қатысушылардың (мүшелердің) құрамына қарамастан, мемлекеттік тіркеуге жатады.

ҚР-ның аумағында орналасқан заңды тұлғалардың филиалдары мен өкілдіктері заңды тұлға құқығын алмай есептік тіркеуге жатады. Коммерциялық емес ұйымдар болып табылатын заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді және олардың филиалдары мен өкілдіктерін есептік тіркеуді әділет органдары жүзеге асырады.

Коммерциялық ұйымдар болып табылатын заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді және олардың филиалдары мен өкілдіктерін есептік тіркеуді "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы Халыққа қызмет көрсету орталықтары (тіркеуші органдар) арқылы жүзеге асырады. Заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу үшін тіркеуші органға қазақ және орыс тілдерінде жасалған және екі данада ұсынылатын, белгілі бір ұйымдық-құқықтық нысан үшін заңнама талаптарына сәйкес құрылтай құжаттарын қоса бере отырып, белгіленген нысан бойынша өтініш беріледі. Акционерлік

қоғамдар мен Мемлекеттік кәсіпорындардың құрылтай құжаттарын қоспағанда, коммерциялық ұйымдарға жататын заңды тұлғалардың құрылтай құжаттары мемлекеттік тіркеу кезінде ұсынылмайды. Акционерлік қоғамдарды мемлекеттік тіркеу үшін қазақ және орыс тілдерінде жасалған нотариалды куәландырылған жарғының қосымшасымен белгіленген нысан бойынша өтініш беріледі.

Заңды тұлғалардың түрлері

ҚР Азаматтық кодексіне сәйкес заңды тұлға өз қызметінің негізгі мақсаты ретінде табыс табуды көздейтін не осындай мақсат ретінде табыс табуды жүзеге асырмайтын және алынған таза табысты қатысушылар арасында бөлмейтін ұйым (коммерциялық емес ұйым) бола алады.

Коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлға мемлекеттік кәсіпорын, шаруашылық серіктестік, акционерлік қоғам, өндірістік кооператив нысанында ғана құрылуы мүмкін. Коммерциялық емес ұйым болып табылатын заңды тұлға мекеме, қоғамдық бірлестік, акционерлік қоғам, тұтыну кооперативі, қор, діни бірлестік нысанында және заң актілерінде көзделген өзге де нысанда құрылуы мүмкін.

Коммерциялық емес ұйым кәсіпкерлік қызметпен оның жарғылық мақсаттарына сәйкес келген жағдайда ғана айналыса алады. Заңды тұлғаның ең көп тараған ұйымдық-құқықтық нысаны жауапкершілігі шектеулі серіктестік (ЖШС) және акционерлік қоғам (АҚ) болып табылады. Коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлға мемлекеттік кәсіпорын, шаруашылық серіктестік, акционерлік қоғам, өндірістік кооператив нысанында ғана құрылуы мүмкін. Субъекты предпринимательства и категории

Кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын азаматтар, бұғаулар және мемлекеттік емес коммерциялық заңды тұлғалар (жеке кәсіпкерлік субъектілері), мемлекеттік кәсіпорындар (мемлекеттік кәсіпкерлік субъектілері) кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын заңды тұлға ҚР-ның Азаматтық кодексінде көзделген ұйымдық-құқықтық нысанда құрылуы мүмкін.

Жұмыскерлердің орташа жылдық санына және орташа жылдық табысына қарай кәсіпкерлік субъектілері мынадай санаттарға жатады:

* шағын кәсіпкерлік субъектілері, оның ішінде шағын кәсіпкерлік субъектілері;

* орта кәсіпкерлік субъектілері;

* ірі кәсіпкерлік субъектілері.

2 Филиалды(өкілдікті) есептік тіркеу тәртібі

Қазақстандық заңды тұлғаның филиалы (өкілдігі) :

1. Есептік тіркеу туралы өтініш.

2. Өтінішке коммерциялық емес ұйымдарға жататын заңды тұлғалардың филиалын (өкілдігін) есептік тіркегені үшін бюджетке тіркеу алымының төленгенін растайтын түбіртек немесе өзге құжат немесе коммерциялық ұйымдарға жататын заңды тұлғалардың филиалы (өкілдігі) үшін Мемлекеттік корпорацияға төленгенін растайтын құжат қоса беріледі.

3. Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне жатпайтын заңды тұлғалардың филиалдары (өкілдіктері), сондай-ақ Акционерлік қоғамдар үшін заңды тұлға бекіткен қазақ және орыс тілдерінде екі данада филиал (өкілдік) туралы ереже, Жарғының (Ереженің) көшірмелері және заңды тұлғаның (қоғамдық және діни бірлестіктерді қоспағанда) берген сенімхаты қосымша ұсынылады филиал (өкілдік) басшысына.

Өтінішке филиал (өкілдік) құратын уәкілетті заңды тұлға қол қояды және заңды тұлғаның мөрімен бекітіледі (ол болған кезде).

Егер заңды тұлғаның басшысы филиалдың (өкілдіктің) басшысы болып табылса, онда тіркеуші органға сенімхат беру талап етілмейді.

Филиалды (өкілдікті) құру кезінде мемлекеттік кәсіпорын Ұлттық банктің не мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның (жергілікті атқарушы органның) филиал (өкілдік) құруға келісімін растайтын құжатты қосымша ұсынады.

Шетелдік заңды тұлғаның филиалы (өкілдігі):

1. Есептік тіркеу туралы өтініш.
2. Заңды тұлғаның органы бекіткен филиал (өкілдік) туралы ереже.
3. Заңды тұлғаның органы филиалдың немесе өкілдіктің басшысына берген, нотариалды куәландырылған қазақ және орыс тілдеріндегі аудармасы бар сенімхат.

4. Нотариат куәландырған қазақ және орыс тілдеріндегі аудармасымен филиал (өкілдік) құру туралы заңды тұлғаның шешімі.

5. Сауда тізілімінен жария етілген үзінді көшірме немесе Қазақстан Республикасында филиал (өкілдік) ашатын осы субъектінің өз елінің заңнамасы бойынша қазақ және орыс тілдеріне нотариат куәландырған аудармасымен заңды тұлға болып табылатынын куәландыратын басқа да жария етілген құжат.

6. Нотариалды куәландырылған қазақ және орыс тілдеріндегі аудармасы бар заңды тұлғаның құрылтай құжаттарының көшірмесі.

7. Шетелдік коммерциялық емес ұйымның филиалын (өкілдігін) есептік тіркегені үшін бюджетке тіркеу алымының төленгенін растайтын түбіртек немесе өзге құжат немесе шетелдік коммерциялық ұйымның филиалы (өкілдігі) үшін Мемлекеттік корпорацияға төленгенін растайтын құжат.

3 Заңды тұлғалардың құрылтай құжаттары.

Филиалды (өкілдікті) есептік тіркеу үшін тіркеуші органға ҚР-ның Әділет министрлігі белгілеген нысан бойынша өтініш беріледі. Өтінішке филиал (өкілдік) құратын уәкілетті заңды тұлға қол қояды және заңды тұлғаның мөрімен бекітіледі. Егер заңды тұлға Жеке кәсіпкерлік субъектісі болып табылған жағдайда өтінішті мөрмен бекіту талап етілмейді.

Өтінішке коммерциялық емес ұйым болып табылатын заңды тұлға филиалының (өкілдігінің) есептік тіркелгені үшін бюджетке тіркеу алымының төленгенін растайтын құжат не коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлға филиалының (өкілдігінің) есептік тіркелгені үшін "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясына төленгенін растайтын құжат қоса беріледі.

Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне жатпайтын заңды тұлғалардың

филиалдары (өкілдіктері), сондай-ақ Акционерлік қоғамдар үшін заңды тұлға бекіткен қазақ және орыс тілдерінде екі данада филиал (өкілдік) туралы ереже, Жарғының (Ереженің) көшірмелері және басшыға берілген заңды тұлғаның (қоғамдық және діни бірлестіктерді қоспағанда) сенімхаты қосымша ұсынылады филиал (өкілдік).

Шетелдік заңды тұлғалардың филиалдарын (өкілдіктерін) есептік тіркеу ҚР-ның заңды тұлғаларының филиалдарын (өкілдіктерін) есептік тіркеу үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен жүргізіледі. Осы тәртіппен көзделген құжаттардан басқа, егер ҚР-ның ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше белгіленбесе, сауда тізілімінен жария етілген үзінді көшірме, құрылтай құжаттары немесе филиал (өкілдік) құратын шетелдік заңды тұлғаның шет мемлекеттің заңнамасы бойынша заңды тұлға болып табылатынын растайтын шетелдік заңды тұлғаның басқа да жария етілген құжаты қосымша ұсынылуға тиіс, ал сондай-ақ шетелдік заңды тұлғаның инкорпорациясы елінде салықтық тіркелгенін растайтын құжат, салықтық тіркеу нөмірін (немесе оның аналогын) көрсете отырып. Филиал (өкілдік) құратын шетелдік заңды тұлғаның құжаттары нотариат куәландырған қазақ және орыс тілдеріндегі аудармасымен ұсынылады.

Филиалды (өкілдікті) құру кезінде мемлекеттік кәсіпорын ҚР-ның Ұлттық Банкінің не мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның (жергілікті атқарушы органның) филиал (өкілдік) құруға келісімін растайтын құжатты қосымша ұсынады.

Акционерлік қоғамдардың филиалдары (өкілдіктері) үшін заңды тұлға бекіткен қазақ және орыс тілдеріндегі филиал (өкілдік) туралы ереже, жарғы (ереже) және филиал (өкілдік) басшысына берілген заңды тұлғаның сенімхаты қосымша қоса беріледі.

Қызметінің мәні қаржылық қызметтер көрсету болып табылатын шетелдік заңды тұлғаның филиалын есептік тіркеу кезінде бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімі электрондық хабарлама арқылы қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органның рұқсатының болуы туралы мәліметтерді алады.

Саяси партиялар мен діни бірлестіктердің филиалдарын (өкілдіктерін) қоспағанда, заңды тұлға филиалын (өкілдігін) есептік тіркеу "электрондық үкімет" веб-порталы, сондай-ақ ақпараттандырудың өзге де объектілері арқылы берілген электрондық өтініш негізінде ҚР-ның Әділет министрлігі айқындайтын тәртіппен жүргізіледі.

4 Субъект ретінде тіркелу үшін заңды тұлға ұсынатын құжаттардың тізбесі.

Заңды тұлғаны Халыққа қызмет көрсету орталығына тіркеу кезінде келесі құжаттар тізбесінен құжаттарды ұсыну талап етіледі:

белгіленген нысан бойынша өтініш;

заңды тұлғаның ұйымдық-құқықтық нысанына байланысты Нұсқаулықта көзделген құрылтай құжаттарының тізбесі;

заңды тұлғаның орналасқан жерін растайтын құжат (шағын кәсіпкерлік субъектілерін қоспағанда);

заңды тұлға басшысының және құрылтайшыларының жеке басын куәландыратын құжаттардың, олардың салық төлеуші куәліктерінің көшірмелері (шаруашылық серіктестігі қатысушыларының тізілімін жүргізуді бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы жүзеге асыратын шаруашылық серіктестіктері құрылтайшыларының құжаттарын қоспағанда;

тіркеу алымын төлеу туралы түбіртек.

Заңда белгіленген мерзімде тіркеуші орган ұсынылған құжаттар топтамасының толықтығын, олардың дұрыс жасалуын, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкестігін тексереді.

Құрылтай және тіркеу үшін ұсынылған өзге де құжаттар сәйкес келген жағдайда тіркеуші орган тиісті тіркеу туралы бұйрық шығарады.

5 Заңды тұлғаларды, филиалдарды (өкілдіктерді) мемлекеттік (есептік) тіркеу және қайта тіркеу.

Заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеуді бастапқы тіркеумен бір органда жүргізілетін мемлекеттік тіркеуден ажырату керек, бірақ одан айырмашылығы заңды тұлғаның пайда болуы үшін де, оны тоқтату үшін де конституциялық маңызы жоқ.

Қайта тіркеудің міндеті-мемлекеттік есепке алу және мүдделі тұлғалар сұратуы мүмкін ақпарат көлеміне, тіркелген заңды тұлғаның құқықтық мәртебесіне енгізілген өзгерістерді енгізу.

ҚР МК заңды тұлғаны қажетті қайта тіркеу жағдайларының толық тізбесін көздейді:

1) жарғылық капитал мөлшерін азайту;

2) атауын өзгерту;

3) шаруашылық серіктестіктердегі қатысушылар құрамын өзгерту (шаруашылық серіктестікке қатысушылар тізілімін жүргізуді бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы жүзеге асыратын шаруашылық серіктестіктерді қоспағанда).

Заңды тұлғаны қайта тіркеусіз көрсетілген негіздер бойынша құрылтай құжаттарына енгізілген өзгерістер жарамсыз болып табылады.

Қайта тіркеу кезінде тіркеуші органға мынадай құжаттар ұсынылады:

- заңды тұлғаның мөрімен бекітілген құрылтай құжаттарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы уәкілетті органның шешімі не шешімінен үзінді,

- заңнамалық актілерде көзделген жағдайларда нотариаттық тәртіппен куәландырылған өзгерістер енгізілген құрылтай құжаттары,

- "заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы"ҚРЗ заңды тұлғаларын мемлекеттік тіркегені үшін алымның бюджетке төленгенін растайтын құжат.

Саяси партиялар мен діни бірлестіктерді қоспағанда, заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу "электрондық үкімет" веб-порталы, сондай-ақ ақпараттандырудың өзге де объектілері арқылы берілген электрондық өтініш негізінде ҚР-ның Әділет министрлігі айқындайтын тәртіппен жүргізіледі.

Заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу, филиалды (өкілдікті) есептік қайта тіркеу үшін:

1) ҚР-ның Әділет министрлігі белгілеген нысан бойынша заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу, филиалды (өкілдікті) есептік қайта тіркеу туралы өтініш;

2) заңды тұлғаның құрылтай құжаттарына өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейтін мемлекеттік (есептік) қайта тіркеу туралы заңды тұлғаның уәкілетті органының шешімі не шешімінен үзінді көшірме, электрондық өтініш беруді қоспағанда, заңды тұлғаның мөрімен бекітілген филиал (өкілдік) туралы ереже. Егер заңды тұлға Жеке кәсіпкерлік субъектісі болып табылған жағдайда құжаттарды мөрмен бекіту талап етілмейді;

3) енгізілген өзгерістері мен толықтырулары бар құрылтай құжаттарының екі данасы не жеке кәсіпкерлік субъектісіне жатпайтын заңды тұлғаның, филиалдың (өкілдіктің) құрылтай құжаттарына енгізілген өзгерістер мен толықтырулардың мәтіні;

4) енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен нотариат куәландырған жарғы (ереже) не акционерлік қоғамның жарғысына енгізілген өзгерістер мен толықтырулардың мәтіні, филиал (өкілдік) туралы ереже;

5) коммерциялық емес ұйым болып табылатын заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркегені немесе оның филиалын (өкілдігін) есептік қайта тіркегені үшін бюджетке тіркеу алымының төленгенін растайтын құжат;

6) коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркегені немесе оның филиалын (өкілдігін) есептік қайта тіркегені үшін" Азаматтарға арналған үкімет "мемлекеттік корпорациясына төленгенін растайтын құжат.

Шаруашылық серіктестікке қатысушылардың тізілімін жүргізуді бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыратын бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушысы жүргізетін шаруашылық серіктестіктерді қоспағанда, қатысушылар құрамын өзгерту негізінде шаруашылық серіктестіктерді мемлекеттік қайта тіркеу үшін шаруашылық серіктестіктен шығатын қатысушының серіктестіктің мүлкіндегі (жарғылық капиталындағы) үлеске құқығын иеліктен шығару (басқаға беру) шарты ұсынылады немесе оның бір бөлігі Қазақстан Республикасының заңдарына және құрылтай құжаттарына сәйкес.

Микроқаржы ұйымдарын мемлекеттік қайта тіркеу үшін банкке микроқаржы ұйымын ерікті түрде қайта ұйымдастыруға Қаржы нарығын реттеу және дамыту жөніндегі уәкілетті органның банкке айырбастау нысанындағы рұқсаты және микроқаржы ұйымын банкке айырбастау жөніндегі іс-шаралар жоспарында көзделген іс-шараларды іске асыру туралы ол мақұлдаған есебі қосымша ұсынылады.

Шаруашылық серіктестіктен шығатын қатысушының серіктестіктің мүлкіндегі (жарғылық капиталындағы) үлеске немесе тарапы жеке тұлға болып табылатын оның бір бөлігіне құқығын иеліктен шығару (басқаға беру) шарты нотариаттық куәландыруға жатады.

Бақылау сұрақтары:

1 Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функцияларын сипаттаңыз

2 ҚР Әділет органдарының заңды тұлғаларын тіркеудің құқықтық тәртібін сипаттаңыз.

Тақырып 8 Зияткерлік меншік құқықтарын қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функциялары

Мақсаты: зияткерлік меншік құқықтарын қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функцияларын зерделеу және талдау

Жоспар.

1. "Ұлттық зияткерлік меншік институты" РМК құқықтық мәртебесі мен құзыреті.

2. Мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың қызметін, сондай-ақ тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдалануды мемлекеттік бақылау.

3. Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымы және Қазақстан.

1. "Ұлттық зияткерлік меншік институты" РМК құқықтық мәртебесі мен құзыреті.

Институт 1992 жылы 23 маусымда "ҚР-ның Министрлер Кабинеті жанындағы Ұлттық патенттік ведомство туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің № 806 Жарлығымен құрылған Ұлттық патенттік ведомствоның мұрагері болып табылады.

Толық атауы – Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің "Ұлттық зияткерлік меншік институты" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны; қысқартылған атауы - "НИИС"РМК.

Институт заңды тұлға болып табылады, дербес балансы, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік елтаңбасы бейнеленген және өз атауы бар мөрі, бланкілері, тауар белгісі (қызмет көрсету белгісі) және заңды тұлғаның басқа да деректемелері болады.

Институт ҚР Әділет министрлігінің ведомстволық бағынысты ұйымы болып табылады. Институт өз атынан мүліктік және мүліктік емес құқықтарға ие болады және міндеттерді атқарады, сотта талапкер және жауапкер ретінде әрекет етеді. Институт қызметінің мақсаты жеке және заңды тұлғаларға негізгі қызмет түрлері бойынша сараптамалық қызметтер көрсету болып табылады.

Институт келесі негізгі қызмет түрлерін жүзеге асырады:

1. өнертабысқа, пайдалы модельге, өнеркәсіптік үлгіге, селекциялық жетістікке патент беруге арналған өтінімдерге; тауар таңбасын, қызмет көрсету белгісін, тауар шығарылған жердің атауын мемлекеттік тіркеуге және оған айрықша құқық беруге арналған өтінімдерге, сондай-ақ тауар шығарылған

жердің бұрын тіркелген атауына айрықша құқық беруге арналған өтінімдерге сараптама жүргізеді және олардың нәтижелері бойынша тауар шығарылған жердің қорытындылар;

2. көрсетілген зияткерлік меншік объектілеріне айрықша құқықтарға билік ету туралы шарттарға сараптама жүргізеді;

3. көрсетілген зияткерлік меншік объектілеріне айрықша құқықтың қолданылу мерзімін ұзартуға қатысты өтініштерді, өтініштерді қарайды;

4. ҚР-ның өнертабыстарының мемлекеттік тізіліміне, ҚР-ның пайдалы модельдерінің мемлекеттік тізіліміне, ҚР-ның өнеркәсіптік үлгілерінің мемлекеттік тізіліміне, ҚР-ның тауар белгілерінің мемлекеттік тізіліміне, ҚР-ның Селекциялық жетістіктерінің мемлекеттік тізіліміне жазбалар енгізеді;

5. күзет құжаттарын және олардың телнұсқаларын техникалық ресімдеуді жүзеге асырады;

6. ресми бюллетень шығаруды қамтамасыз етеді;

7. зияткерлік меншік объектілерін құқықтық қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастыққа қатысады, оның ішінде:

* Патенттік кооперация туралы шартқа және Еуразиялық патенттік Конвенцияға сәйкес өтінімдер бойынша жұмыстарды орындайды;

* халықаралық белгілерді тіркеу туралы Мадрид келісіміне және халықаралық белгілерді тіркеу туралы Мадрид келісіміне хаттамаға сәйкес халықаралық өтінімдер бойынша жұмыстарды орындайды

* институттың құзыретіне жататын мәселелер бойынша ДЗМҰ-мен, басқа елдердің патенттік ведомстволарымен, өзге де халықаралық ұйымдармен халықаралық ынтымақтастық шеңберінде жұмыстарды орындайды.

2. Мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың қызметін, сондай-ақ тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдалануды мемлекеттік бақылау.

"Әділет органдары туралы" 2002 жылғы 18 наурыздағы ҚР Заңына сәйкес мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың қызметіне, сондай-ақ тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауын пайдалануға мемлекеттік бақылау республиканың "Кәсіпкерлік кодексіне" сәйкес тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады Қазақстан.

Кәсіпкерлік Кодекке сәйкес мемлекеттік бақылау тексерілетін субъектілер қызметінің ҚР-ның заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін тексеру және байқау жөніндегі бақылау және қадағалау органының қызметін білдіреді, оны жүзеге асыру барысында және нәтижелері бойынша жедел ден қоймай құқық шектеу сипатындағы шаралар қолданылуы мүмкін.

Бақылау және қадағалау субъектілерінің (объектілерінің) қызметін бақылау және қадағалау нысанда жүзеге асырылады:

тексерулер

профилактикалық-профилактикалық сипаттағы профилактикалық бақылау және қадағалау

Профилактикалық бақылау және қадағалау:

бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және қадағалау;

бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау және қадағалау.

Профилактикалық бақылау және қадағалау нәтижелері бойынша бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғамай бұзушылықтарды жою туралы нұсқама жасалады.

Бақылау және қадағалау органы кәсіпкерлік субъектілерін қолдау және қорғау саласында, табиғи монополиялар салаларында, баға белгілеу тәртібін және қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің міндеттерін сақтауда, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласында бақылауды жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қозғайды.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау және қадағалау мынадай шарттарды сақтай отырып жүзеге асырылады:

1) Бақылау және қадағалау органдарына бақылау және қадағалау объектілеріне (объектілеріне) баруға тыйым салынады;

2) Құқықтық статистика және арнайы есепке алу салаларында көмекші органда тіркелу және бақылау және қадағалау субъектісін алдын ала хабардар ету талап етілмейді;

3) профилактикалық бақылау және қадағалау қорытындылары бойынша сапарсыз бақылау және қадағалау субъектісі (объектісі) олардың түріне қарай Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғамай, бұзушылықтар болған жағдайда, бірақ бақылау және қадағалау субъектісі оны жою тәртібін міндетті түрде түсіндіре отырып, қорытынды құжаттар (анықтамалар, қорытындылар, реквизициялар және басқалар) жасалады.

Бақылау және қадағалау субъектісінің (объектісінің) келуінсіз жүргізілген профилактикалық бақылау мен қадағалау үшін ҚР-ның заңдарында бақылау және қадағалау субъектісінің (объектісінің) келуінсіз профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізу тәртібі субъектінің келуінсіз профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізудің мақсаты, құралдары, тәсілдері, субъектілердің тізбесі, жүргізудің еселігі, оқыту тәсілі міндетті түрде көрсетіле отырып айқындалады бақылау және бақылау, бақылау және бақылау, бақылау және бақылау.

3. Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымы.

Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымы-зияткерлік меншік саласындағы бірқатар негізгі халықаралық конвенцияларды, ең алдымен әдеби және көркем шығармаларды қорғау туралы Берн конвенциясын және өнеркәсіптік меншікті қорғау туралы Париж Конвенциясын басқарумен айналысатын халықаралық ұйым. 1974 жылдан бастап Біріккен Ұлттар Ұйымының шығармашылық және зияткерлік меншік мәселелері жөніндегі мамандандырылған мекемесі қызметін атқарады.

Қазіргі уақытта 193 мемлекет ДЗМҰ мүшелері болып табылады. ДЗМҰ хатшылығы немесе халықаралық бюро Женевада орналасқан және 90-нан астам

елдің атынан штаттық қызметкерлері бар. 2008-2020 жылдары ұйымның Бас директоры Фрэнсис Гарри болды, 2020 жылдың 1 қазанынан бастап Дарен Танг қызмет атқарды.

ДЗМҰ зияткерлік меншікті қорғау саласындағы ең көне халықаралық ұйым болып табылады. Ол іс жүзінде 1893 жылы дипломатиялық конференцияда Париж (Өнеркәсіптік меншікті қорғау) және Берн (әдеби және көркем шығармаларды қорғау туралы) конвенцияларының әкімшілік функцияларын орындайтын екі бюро БИРПИ (Зияткерлік меншікті қорғау жөніндегі біріккен халықаралық бюролар) деп аталатын бір мекемеге біріктірілген кезде құрылды.

Мүше мемлекеттер БИРПИ үшін толыққанды үкіметаралық ұйым мәртебесіне қол жеткізгісі келді. Сондықтан 1967 жылы Стокгольмде ДЗМҰ құратын Конвенцияға қол қойылды. ДЗМҰ штаб-пәтері Женевада (Швейцария) орналасқан. Бұл жаңа ұйым БИРПИДІ алмастырды. 1974 жылы ДЗМҰ БҰҰ-ның мамандандырылған мекемесі болды.

1967 жылғы Стокгольм конвенциясы (3-бап) ұйымның келесі мақсаттарын анықтайды:

1. Мемлекеттердің ынтымақтастығы арқылы және тиісті жағдайларда кез келген басқа халықаралық ұйыммен өзара іс-қимыл жасай отырып, бүкіл әлемде зияткерлік меншікті қорғауға жәрдемдесу;

2. Одақтардың әкімшілік ынтымақтастығын қамтамасыз ету.

Қойылған мақсаттарға жету үшін ұйымның келесі негізгі функциялары әзірленді (1967 жылғы Конвенцияның 4-бабы):

* бүкіл әлемде зияткерлік меншікті қорғауды жақсартуға және осы саладағы ұлттық заңнамаларды үйлестіруге арналған іс-шараларды әзірлеуге жәрдемдесу;

* зияткерлік меншікті қорғау бойынша халықаралық шарттар жасасу;

* Париж одағының, осы Одақпен құрылған арнайы одақтардың және Берн одағының әкімшілік функцияларын орындау;

* зияткерлік меншік саласында техникалық-заң көмегін көрсету;

* ақпаратты жинау және тарату, зерттеулер жүргізу және олардың нәтижелерін жариялау;

* зияткерлік меншікті халықаралық қорғауды жеңілдететін қызметтердің қызметін қамтамасыз ету;

* кез келген басқа тиісті әрекеттерді орындау.

Бағдарламалық қызмет: қолданыстағы шарттарды кеңінен тануды қамтамасыз ету, оларды жаңарту, жаңа шарттар жасау, даму мақсатында ынтымақтастықты ұйымдастыру. ДЗМҰ бағдарламалық қызметінің бір аспектісі даму мақсатында ынтымақтастық, оның ішінде оған мұқтаж елдерге көмек көрсету болып табылады. ДЗМҰ оларға ұлттық заңнамаларды реформалауға көмектеседі, зияткерлік меншіктің әлеуетін ашуға бағытталған білім беру бағдарламаларын іске асырады, осы елдердің зияткерлік меншік саласындағы жаңа технологияларды компьютерлендіруге және пайдалануға ықпал етеді, жекелеген елдердің өз іс-шараларына қатысуын жеңілдету үшін Қолдау (оның ішінде қаржылық) көрсетеді.

Бақылау сұрақтары:

1 Әдеби және көркем шығармаларды қорғау жөніндегі Берн конвенциясын сипаттаңыз (1886).

2 "Ұлттық зияткерлік меншік институты" РМК құқықтық мәртебесі мен құзыретін сипаттаңыз.

Тақырып 9 Адвокаттардың, нотариустардың қызметін лицензиялау

Мақсаты: Адвокаттардың, нотариустардың қызметін лицензиялау ерекшеліктерін зерделеу және талдау

Жоспар:

1.Адвокаттық қызмет мәселелері бойынша Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер стандарттары.

2. Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі Комиссия.

3.Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттаудан өткізу тәртібі мен шарттары.

4.Адвокаттық қызметпен айналысуға Лицензия.

5.Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясы. Аттестаттауды өткізу тәртібі мен шарттары.

6.Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына Лицензия. Нотариус лицензиясын беруден бас тарту.

1 Адвокаттық қызмет мәселелері бойынша мемлекеттік көрсетілетін қызметтер стандарттары.

Адвокаттың құқықтық консультация беру, сондай-ақ соттарда, қылмыстық қудалау органдарында, өзге де мемлекеттік органдар мен мемлекеттік емес ұйымдарда жеке және заңды тұлғалардың мүдделерін қорғау және білдіру түріндегі заң көмегін көрсету стандарттары заң көмегінің сапасын қамтамасыз ету және заң көмегіне қойылатын бірыңғай талаптарды қалыптастыру мақсатында "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" ҚР-ның Заңына сәйкес әзірленді клиенттердің мүдделеріне кеңес беру, қорғау және өкілдік ету. Заңгерлік көмек көрсететін Адвокат клиенттің мүдделеріне зиян келтірмеу үшін қажетті шараларды қолдана отырып, өзінің кәсіби міндеттерін орындауға міндетті.

Құқықтық кеңес беру барысында адвокат: клиентпен әңгіме барысында істің мән-жайын анықтайды; клиент ұсынған құжаттарды зерделейді; жеке және заңды тұлғаларға құқықтық мәселелер бойынша, оның ішінде: клиенттердің құқықтарына, бостандықтары мен заңды мүдделеріне, өтініштер, шағымдар, өтініштер және құқықтық сипаттағы басқа да құжаттарды жасауға қатысты кеңестер береді. Сондай-ақ, адвокат клиенттерге ауызша немесе жазбаша түрде кеңес беруді қамтамасыз етеді.

Заң көмегін көрсету туралы шарт не аумақтық әділет органымен келісім, қылмыстық процесті жүргізетін орган, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізетін орган, лауазымды адам, сондай-ақ азаматтық істер жөніндегі сот шығарған қорғаушыны тағайындау туралы қаулы және заң көмегін көрсету

тәртібі сақталған жағдайда аумақтық адвокаттар алқасының тапсырмасы заң көмегін көрсету үшін негіз болып табылады ҚР-ның заңнамасына сәйкес белгіленген мақсат бойынша.

Заң көмегін көрсетуге тапсырманы қабылдау барысында адвокат керек.

1) қорғауға (өкілдікке) тапсырма қабылдауға кедергі келтіретін немесе осы адвокаттың іс бойынша іс жүргізуге қатысуын болдырмайтын мән-жайлардың болуын анықтау;

2) істің мән-жайларын зерделеу;

3) клиенттің айыптауға, күдікке немесе даудың нысанасына қатынасын анықтау.

Адвокат судьяның, өзге де органдар мен іс бойынша іс жүргізетін адамдардың іс-әрекеттеріне заңда белгіленген тәртіппен қарсылық білдіруге құқылы, оған негіздер болған кезде, сондай-ақ клиент мұндай шағымдан жазбаша түрде бас тартқан жағдайларды қоспағанда, құқықтық негіздер болған кезде ол заңда белгіленген тәртіппен сот актілеріне шағымдануға құқылы.

2. Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі Комиссия.

Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі Комиссия жеті мүшеден, оның ішінде кандидатураларын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың адвокаттар алқалары мүшелерінің жалпы жиналысы айқындайтын үш адвокаттан тұрады. Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссиялардың дербес құрамы және олардың жұмыс регламенті ҚР Әділет Министрінің бұйрықтарымен бекітіледі. Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссияның отырысына бұқаралық ақпарат құралдарының, Республикалық адвокаттар алқасының өкілдері және адвокаттар алқасының мүшелері қатысуға құқылы.

ҚР Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы Заңының 39-бабында адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссияның негізгі міндеттері:

1) адвокаттық қызметпен айналысуға лицензия алуға үміткерлерді сапалы іріктеуді қамтамасыз ету;

2) отырыстардың ашықтығы мен жариялылығын қамтамасыз ету.

Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссия отырыстарында ашықтық пен жариялылықты қамтамасыз ету мақсатында аудио және бейнежазбалар не тиісті сападағы стенография жүзеге асырылады. Отырыс барысында алынған Стенограмма, аудио және бейнежазбалар отырыс хаттамасына қоса тіркеледі және адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссияның материалдарымен бірге сақталады.

3. Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттаудан өткізу тәртібі мен шарттары.

Адвокаттық қызмет-бұл "Адвокаттық қызмет туралы" заңда белгіленген тәртіппен адвокаттар азаматтардың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, сондай-ақ заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін

қорғау және іске асыруға жәрдемдесу мақсатында кәсіби негізде көрсететін білікті заң көмегі. Аттестаттаудан өту үшін адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдардың аттестаттаудан өту қағидаларына сәйкес аумақтық әділет органдарына мынадай құжаттарды жолдау қажет:

- мәлімдеме;
- ҚР азаматының жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;
- тағылымдамадан өту туралы қорытынды (адвокат береді);
- жоғары заң білімі туралы дипломның көшірмесі
- наркологиялық және психиатриялық диспансерлерден медициналық анықтамалар;
- соттылығының жоқтығы туралы анықтама;

Бұл құжаттар пакетін адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі арнайы Комиссия қарайтын болады. Материалдарды қарау қорытындылары бойынша Комиссия аттестаттауға жіберу туралы не жіберуден бас тарту туралы дәлелді шешім шығарады.

Комиссия материалдарды қарап, аттестаттауға жіберу туралы шешім қабылдағаннан кейін аумақтық әділет органдары аттестаттауды өткізу орны, күні, уақыты, тәртібі туралы ол өткізілгенге дейін күнтізбелік 10 күннен кешіктірмей хабарлайды. Әділет органдарында аттестаттау қажеттілігіне қарай, бірақ бұл ретте тоқсанына кемінде 1 рет жүргізіледі.

Аттестаттау екі кезеңнен тұрады — ҚР заңнамасын білуге компьютерлік тест тапсыру және үміткердің емтихан билеттері бойынша білімін тексеру. Аттестаттаудан қазақ тілінде де, орыс тілінде де өтуге болады. Аттестаттаудан өткеннен кейінгі күні Комиссия аттестаттау не аттестаттамау туралы дәлелді шешім шығарады. Бұл шешім 6 жыл бойы күшінде болады. Аттестатталмаған жағдайда адам бір жылдан ерте емес қайта аттестаттаудан өтуі мүмкін. Комиссияның шешіміне сот тәртібімен шағымдануға болады.

4. Адвокаттық қызметпен айналысуға Лицензия.

Адвокаттық қызметпен айналысуға арналған Лицензия адвокаттық қызметпен айналысуға рұқсат болып табылады және оны үміткер тағылымдамадан өткеннен және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және шарттарда аттестаттаудан өткеннен кейін лицензиар береді. Адвокаттық қызметке лицензия алу үш кезеңде жүзеге асырылады, оған тағылымдамадан өту кіреді – қажетті дағдыларды алу, аттестаттау және тікелей лицензия алу.

Егер адам адвокат болуға шешім қабылдаса, аумақтық адвокаттар алқасына келесі құжаттармен жүгіну қажет:

- тағылымдамадан өтуге рұқсат беру туралы өтініш;
- ҚР азаматының жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмелері;
- жоғары заң білімі туралы дипломның көшірмесі (салыстыру үшін түпнұсқасы ұсынылмаған жағдайда нотариалды куәландырылған);
- еңбек кітапшасының немесе заң мамандығы бойынша жұмыс өтілін растайтын өзге де құжаттың көшірмесі;
- психиатриялық және наркологиялық диспансерлерден медициналық анықтамалар;

- соттылығының жоқтығы туралы анықтама.

Тағылымдаманы өткізуді ұйымдастыруды адвокаттар алқасының төралқасы адвокаттар тағылымдамасынан өту тәртібі туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырады. Бұл ретте тағылымдама кемінде 5 жыл адвокаттық қызмет өтілі бар адвокаттың басшылығымен өтеді. Тағылымдаманың ұзақтығы 6 айдан бір жылға дейін. Тағылымдамадан өту ақылы жүзеге асырылады, тағылымдамадан өтуді ұйымдастырғаны үшін төлем мөлшері мен мерзімі шартта көрсетіледі. Ережеге сәйкес тағылымдаманың әрбір айы үшін төлем 10 АЕК-тен аспайтын мөлшерде белгіленеді. Тағылымдамадан өтуші ретіндегі жұмыс кезеңі заң мамандығы бойынша жұмыс өтіліне жазылады.

Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адам "электрондық үкіметтің" веб-порталы арқылы жібереді www.egov.kz, www.elicense.kz электрондық цифрлық қолтаңбамен қол қойылған электрондық құжат нысанында "адвокаттық қызметпен айналысуға лицензия беру" мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартының 8-тармағында көрсетілген лицензияны алуға немесе қайта ресімдеуге арналған құжаттар. "Адвокаттық қызметпен айналысуға лицензия беру" мемлекеттік қызметін Қазақстан Республикасының Әділет Министрлігі көрсетеді. Көрсетілетін қызметті берушінің жауапты орындаушысы мемлекеттік қызметті алу үшін құжаттарды алған сәттен бастап 2 жұмыс күні ішінде ұсынылған құжаттардың толықтығын тексереді. Лицензия алуға ұсынылған құжаттар толған жағдайда көрсетілетін қызметті беруші күнтізбелік 11 күн ішінде көрсетілетін қызметті алушының ҚР Әділет министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 20 қаңтардағы бұйрығымен бекітілген Біліктілік талаптарына сәйкестігін тексереді.

Лицензия беруден бас тарту, егер: қызмет түрімен айналысуға Қазақстан Республикасының заңдарында осы санаттағы жеке немесе заңды тұлғалар, қызметінің мәні қаржылық қызметтер көрсету болып табылатын шетелдік заңды тұлға филиалы үшін тыйым салынған; лицензиялық алым енгізілмеген; өтініш беруші біліктілік талаптарына сәйкес келмеген; лицензиар тиісті келісуші мемлекеттік органнан өтініш берушінің сәйкес остігі туралы жауап алған жағдайларда жүзеге асырылады лицензиялау кезінде қойылатын талаптар; өтініш берушіге қатысты лицензиялауға жататын қызметті немесе қызметтің жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу туралы заңды күшіне енген сот шешімі бар; сот орындаушысының ұсынуы негізінде сот борышкер-өтініш берушіге лицензия беруге уақытша тыйым салады; лицензия алу үшін өтініш беруші ұсынған құжаттардың анық установленстігі анықталды.

Адвокаттық қызметпен айналысуға лицензияның қолданылуын тоқтата тұру. Лицензияны тоқтата тұру дегеніміз-жүзеге асырылатын қызметті уақытша тоқтату, адвокаттық қызметті жүзеге асыруға тыйым салу. Қызметін тоқтата тұру уақытында аумақтық әділет органына мөр тапсырылады.

Адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданылуын қайта бастау лицензиардың бұйрығы және оны тоқтата тұру үшін негіздердің тоқтатылғанын растайтын құжаттар негізінде күнтізбелік он күн ішінде адвокаттың өтініші бойынша жүзеге асырылады. Адвокаттық қызметпен

айналысуға арналған лицензияның қолданылуын қалпына келтіру туралы адвокатқа, соттарға, құқық қорғау органдарына және адвокаттар алқасына хабарланады. Адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданылуын тоқтата тұру немесе қайта бастаудан бас тарту туралы шешімге адвокат сот тәртібімен шағымдануға құқылы.

Адвокаттық лицензия мерзімге тоқтатылады:

- мемлекеттік қызметтегі жұмыстар;
- өз қызметін тұрақты немесе босатылған негізде жүзеге асыратын, бюджет қаражаты есебінен төленетін ҚР Парламенті депутатының, мәслихат депутатының өкілеттіктерін орындау;
- мерзімді әскери қызмет өткеру;
- адвокаттар алқасының мүшелерінен мүшелік жарналарды жүйелі түрде төлемеу және алқа жарғысында көзделген өзге де жағдайларда алып тастау;
- заңды тұлғаны тіркеусіз кәсіби қызметті жеке жүзеге асыратын адвокатта қызметтік үй-жайдың нақты болмауы;
- адвокаттың оқытушылық, ғылыми немесе шығармашылық қызметті қоспағанда, кәсіпкерлік немесе өзге де ақылы қызметпен айналысуы;
- адвокат өзінің өтініші негізінде өз өкілеттіктерін орындамаған, онда тоқтата тұру мерзімі көрсетіледі.

Адвокаттық қызметпен айналысуға лицензияның қолданылуын тоқтату және одан айыру.

Лицензиядан айыру оның қолданылуын тоқтатудың негіздерінің бірі болып табылады. Лицензияны қайтарып алу туралы шешім күшіне енген сәттен бастап оның иесі тиісті қызмет түрін жүзеге асыруға құқылы емес.

ҚР Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы заңының 44-бабына сәйкес адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданылуын тоқтатуды лицензиар: заңды күшіне енген сот шешімі бойынша адвокат әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп танылған, қайтыс болған не хабар-ошарсыз кеткен; адвокат ҚР-ның азаматтығын тоқтатқан; адвокат қайтыс болған жағдайларда жүзеге асырады; тармақтар негізінде қасақана қылмыс жасағаны үшін адвокатты қылмыстық жауаптылықтан босату ҚР-сы қылмыстық іс жүргізу кодексінің 35-бабының бірінші бөлігі немесе 36-бабы; қасақана қылмыс жасағаны үшін адвокатқа қатысты соттың айыптау үкімі заңды күшіне енген; сот шешімі заңды күшіне енген адвокатқа медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы.

Осы негіздерден басқа, Адвокаттық қызметпен айналысуға лицензиядан айыру лицензиардың талап-арызы бойынша сот тәртібімен жүзеге асырылады:

1) адвокат өзінің кәсіптік міндеттерін атқару кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын, заң көмегін көрсету қағидаттарын, адвокаттардың кәсіптік әдеп кодексін өрескел не бірнеше рет бұзған;

2) адвокаттар алқасы өткізген аттестаттау нәтижелері бойынша белгіленген Біліктіліктің жеткіліксіздігі салдарынан адвокаттың өзінің кәсіби міндеттерін орындай алмауы;

3) лицензияның қолданылуы тоқтатыла тұрған мән-жайлар жойылмаған;

4) лицензиаттың лицензия беру үшін негіз болған құжаттарда дұрыс емес немесе қасақана бұрмаланған ақпаратты ұсыну фактісі анықталған;

Аумақтық әділет органының ұсынуы адвокаттық қызметпен айналысуға лицензияның қолданылуын тоқтату туралы шешім қабылдау үшін негіз болып табылады. Лицензиар адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданылуын тоқтату туралы бұйрық шығарады, оның көшірмесі лицензиясының қолданылуы тоқтатылған адамға жіберіледі. Адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданылуының тоқтатылғаны туралы соттардың қызметін ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті органға, құқық қорғау органдарының орталық аппараттарына және адвокаттар алқасына хабарланады.

5. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясы.

Нотариаттық қызмет-бұл нотариустың осы "Нотариат туралы" Заңда және ҚР өзге де заңнамалық актілерінде көзделген нотариаттық іс-әрекеттер жасауы. Нотариат, өз кезегінде, бұл нотариаттық іс-әрекеттер жасау арқылы азаматтар мен заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін білікті заң көмегін көрсететін құқықтық институт.

Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына үміткер адам тағылымдамадан өткеннен кейін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген құжаттарды қоса бере отырып, облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың аумақтық әділет органдары арқылы нотариаттық қызметпен айналысу құқығына тұрғылықты жері бойынша өтінішті тиісті әділет аттестаттау комиссиясына нотариаттық қызметпен айналысу құқығына жібереді. Аттестаттауды әділет аттестаттау комиссиясы нотариаттық қызметпен айналысу құқығына қажеттілігіне қарай, бірақ тоқсанына кемінде бір рет өткізеді.

Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясы жеті мүшеден - екі нотариустан, оның ішінде нотариаттық палатаның төрағасынан, аумақтық әділет органының екі өкілінен, құқықтанушы ғалымнан және мәслихаттың екі депутатынан тұрады.

Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссияларының дербес құрамы және олардың жұмыс регламенті Қазақстан Республикасы Әділет Министрінің бұйрықтарымен бекітіледі. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясының негізгі міндеттері: нотариаттық қызметпен айналысу құқығына лицензия алуға үміткерлерді сапалы іріктеуді қамтамасыз ету; отырыстардың ашықтығы мен жариялылығын қамтамасыз ету болып табылады.

Әділет аттестаттау комиссиясының отырысына нотариаттық қызметпен айналысу құқығына бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері қатысуға құқылы. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясының отырысының ашықтығы мен жариялылығын қамтамасыз ету мақсатында аудио және (немесе) бейнежазба не стенография жүзеге асырылады.

Аттестаттауды өткізу тәртібі мен шарттары.

Тағылымдамадан өткен және нотариаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттаудан өткізу қағидаларына сәйкес аттестаттаудан өту үшін аумақтық әділет органына мынадай құжаттарды ұсыну қажет:

- аттестаттаудан өту үшін өтініш;
- ҚР азаматының жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;
- тағылымдамадан өту туралы қорытынды;
- жоғары заң білімі туралы дипломның көшірмесі (салыстыру үшін түпнұсқасы ұсынылмаған жағдайда нотариалды куәландырылған);
- наркологиялық және психиатриялық диспансерлерден медициналық анықтамалар;
- соттылығының жоқтығы туралы анықтама.

Егер құжаттар пакеті толық болмаса немесе дұрыс ұсынылмаса, бұл адамға 5 жұмыс күні ішінде хабарланады. Егер аттестаттауға жіберуден бас тартылса, "Нотариат туралы" Заңның талаптарына сәйкес бұл туралы адамға өтініш келіп түскен күннен бастап 15 жұмыс күнінен кешіктірмей хабарланатын болады. Бас тартуға сотта шағым жасалуы мүмкін. Адамдардың аттестаттауға жіберілгені туралы 10 жұмыс күні ішінде жазбаша хабардар етіледі, хабарламада өткізу орны, уақыты және форматы көрсетіледі.

Аттестаттау екі кезеңнен тұрады — ҚР заңнамасын білуге компьютерлік тест тапсыру және емтихан билеттері бойынша ауызша тапсырманы орындау. Тестілеуден қазақ немесе орыс тілінде өтуге болады.

"Нотариат туралы" Заңға сәйкес аттестаттаудан өту кезінде анықтамалық, арнайы және өзге де әдебиеттерді, байланыс құралдарын, сондай-ақ қандай да бір жазбаларды пайдалануға жол берілмейді.

Аттестаттаудан кейінгі келесі күннен кешіктірмей Комиссия аттестаттау не аттестаттамау туралы дәлелді шешім шығарады. Комиссияның шешіміне сотта шағым жасалуы мүмкін. Аттестатталмаған жағдайда қайта өтінішті 3 айдан ерте емес беруге болады.

Комиссияның аттестаттау туралы шешімі шығарылған сәттен бастап 3 жыл ішінде жарамды болып табылады.

6. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына Лицензия.

Нотариаттық қызмет-нотариустың осы Заңда және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде көзделген нотариаттық іс-әрекеттер жасауы.

Лицензия тұлғалардың келесі санаттарына беріледі:

1. Нотариуста тағылымдамадан өткен және комиссияда аттестаттаудан өткен.
2. Біліктілік емтихандарын Қазақстан Республикасының Әділет біліктілік алқасында немесе Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі жанындағы Біліктілік комиссиясында тапсырған;
3. Өз міндеттерін атқару кезінде бұзушылықтар мен заңдылықты бұзғаны үшін судья қызметінен босатылған судьяларды қоспағанда, тұрақты судьяларға және тұрақты судья болып жұмыс істеген адамдарға;
4. Мемлекеттік нотариустарға.

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі аттестаттау қорытындысы бойынша берген нотариаттық қызметпен айналысу құқығына Лицензия (нотариус лицензиясы) жекеше нотариусқа нотариаттық іс-әрекеттер жасауға өкілеттік береді. Нотариус лицензиясы мерзім шектеусіз беріледі және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында қолданылады. Нотариус лицензиясын бергені үшін алым алынады, оның мөлшері мен төлеу тәртібі салық заңнамасында айқындалады. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі нотариаттық қызметпен айналысу құқығына арналған лицензиялардың мемлекеттік тізілімін жүргізеді және ведомстволық баспасөз органында нотариаттық қызметті жүзеге асыруға лицензия берілген адамдар туралы мәліметтерді: нотариустың тегін, атын, әкесінің атын; лицензияның берілген күнін және оның нөмірін көрсете отырып жариялайды.

Нотариус лицензиясын беруден бас тарту.

Ел азаматы Қазақстанда нотариус бола алады: 25 жасқа толған; жоғары заң білімі бар; заң мамандығы бойынша кемінде 2 жыл жұмыс өтілі бар; нотариуста кемінде 1 жыл тағылымдамадан өткен; әділет аттестаттау комиссиясында аттестаттаудан өткен; нотариаттық қызметпен айналысу құқығына лицензия алған.

Нотариустың лицензиясын беруден бас тартудың негіздері ҚР-ның Заңында белгіленеді. Нотариус лицензиясын беруден бас тартқан кезде өтініш берушіге ол қабылданған күннен бастап үш күн ішінде бас тарту себептерін көрсете отырып, жазбаша нысанда дәлелді шешім беріледі.

Бас тарту туралы шешімге ҚР-ның заңдарында белгіленген тәртіппен шағым жасалуы мүмкін.

Нотариус лицензиясының қолданылуын тоқтата тұру.

Жекеше нотариус лицензиясының қолданылуы тоқтатыла тұрған жағдайда аумақтық әділет органы мен аумақтық нотариаттық палата нотариустың іс жүргізуіндегі құжаттарды басқа жекеше нотариусқа беру жөнінде шаралар қабылдайды

Нотариаттық қызмет мынадай жағдайларда 6 айға дейінгі мерзімге тоқтатыла тұрады:

1) нотариаттық қызметпен айналысу құқығына лицензиядан айыру бойынша талап қою ісін қозғау;

2) қылмыстық іс бойынша айыпталушы ретінде нотариусты тарту;

3) нотариус аумақтық әділет органына бір ай ішінде оның тегін, атын, әкесінің атын өзгерткені туралы мәліметтерді хабарламаса;

4) заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы ҚР заңнамасында көзделген талаптарды жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік 12 ай ішінде 3 және одан да көп рет) бұзу;

5) нотариустың өзіне айқындалған қызмет аумағын бұзуы, мемлекеттің, жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзуы;

6) әділет органдарында есептік тіркеу кезінде көрсетілген мекенжай бойынша нотариус үй-жайы іс жүзінде болмаған жағдайда;

- 7) азаматтардың кедергісіз кіруі үшін үй-жайға қойылатын талаптарды нотариус сақтамаған және нотариаттық іс-әрекеттер жасау құпиясын сақтаған;
- 8) "Нотариат туралы" заңда көзделген шектеулердің сақталмауы;
- 9) Егер нотариус есептік тіркеуге қойылған күннен бастап 3 ай өткеннен кейін нотариус практикалық нотариаттық қызметке кіріспесе.

Нотариус лицензиясын қайтарып алу.

Лицензиялық бақылау лицензиялық іс жүргізу сатысы ретінде лицензиялау істері жөніндегі арнайы уәкілетті органның және лицензиялау органдарының лицензиаттардың қызметін тексеруді жүзеге асыру, жоспардан тыс және жоспарлы бақылауды орындау жөніндегі қызметі болып табылады. Жоспарлы тексерулер жылына 1 реттен аспауы тиіс. Жоспардан тыс бақылау лицензиаттың лицензиялық ережелерді бұзғаны туралы ақпараттың жазбаша түрде келіп түсу себебі бойынша немесе бұзушылықтардың жоқтығы туралы нұсқаулардың орындалуын тексерумен жүргізілуі тиіс.

Лицензияны қайтарып алу лицензиялық өндірістің соңғы сатысына жатады. Лицензияны қайтарып алу лицензиялау органының осы қызмет түрін жасауға veto қоюы болып саналады.

Нотариустың лицензиясын қайтарып алу әділет аттестаттау комиссиясының не прокуратура органдарының не ҚР Әділет министрлігінің Не Республикалық нотариаттық палатаның талап қоюы бойынша соттың шешімімен мынадай жағдайларда жүзеге асырылады:

- жекеше нотариустың нотариустың ар-намыс кодексін бірнеше рет бұзуы;
- нотариус нотариаттық іс-әрекеттер жасаған кезде ҚР-ның заңнамасын бірнеше рет бұзған не мемлекеттің, жеке және заңды тұлғалардың мүдделеріне нұқсан келтірген заңнаманы бұзған;
- лицензияның қолданылуын тоқтата тұру себептерін жоймау;
- нотариустың лицензия беруге негіз болған құжаттарда дұрыс емес немесе қасақана бұрмаланған ақпарат беру фактісі анықталған;
- лицензияның қолданылуын үш рет тоқтата тұру;
- аттестаттаудың теріс нәтижесі.

Нотариус лицензиясының қолданылуын тоқтату.

Жеке практикамен айналысатын нотариус лицензиясының қолданылуы тоқтатылған кезде аумақтық әділет органы мен аумақтық нотариаттық палата нотариус лицензиясының қолданылуын тоқтату туралы бұйрыққа қол қойылған күннен бастап он жұмыс күні ішінде құжаттарды басқа нотариусқа немесе жеке нотариаттық мұрағатқа беру жөнінде шаралар қабылдайды.

Жекеше нотариус лицензиясының қолданылуы тоқтатылған кезде БНАЖ электрондық тізіліміндегі оның деректеріне қол жеткізу құқығы жекеше нотариаттық мұрағатқа беріледі.

ҚР Нотариат туралы Заңына сәйкес:

Нотариус лицензиясының қолданылуы лицензиядан айырылған жағдайда, сондай-ақ ҚР Әділет Министрлігінің шешімі бойынша тоқтатылады:

- 1) нотариус өз қалауы бойынша өтініш берген;

2) нотариус азаматтығын өзгерткен немесе ҚР-нан тысқары жерлерге тұрақты тұруға кеткен;

3) нотариус қайтыс болған;

4) қылмыс жасағаны үшін соттың айыптау үкімі нотариусқа қатысты заңды күшіне енген;

4-1) нотариусқа қатысты ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық істі тоқтату туралы қаулы шығару;

5) нотариус заңнамада белгіленген тәртіппен әрекетке қабілетсіз не әрекет қабілеті шектеулі деп танылған;

6) нотариустың денсаулық жағдайы бойынша өзінің кәсіби міндеттерін орындай алмауы (медициналық қорытынды негізінде);

7) нотариусты хабар-ошарсыз кетті деп тану немесе қайтыс болды деп жариялау.

Бақылау сұрақтары:

1 Адвокаттық қызметпен айналысуға үміткер адамдарды аттестаттаудан өткізу тәртібі мен шарттарын сипаттаңыз

2 Адвокаттық қызмет мәселелері бойынша Мемлекеттік қызметтер стандарттарын сипаттаңыз

Тақырыбы 10 Сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функциялары.

Мақсаты: сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функцияларын қарау және талдау. Қазақстан Республикасы сот актілерін орындау департаментінің қызметін қарау

Жоспар:

1. Сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функциялары:

2. Қазақстан Республикасы сот актілерін орындау департаментінің қызметін құқықтық реттеу.

3. Департаменттің функциялары мен құқықтары. Департаменттің мүлкі. Департаменттің қызметін ұйымдастыру.

1. Сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функциялары.

Сот-сараптама қызметі-сот сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі сот сараптамасы органдары мен сот сарапшыларының қызметі.

Бірінші кезекте "Әділет Органдары туралы" ҚР-ның Заңына сәйкес әділет органдарының функцияларына "сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функцияларына" жататынын атап өткім келеді:

Сот-сараптама қызметі саласында әділет органдары мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) сот сарапшыларының кадрларын іріктеу және орналастыру;

2) ҚР-ның Рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен сот-сараптама қызметін ұйымдастыру және сот сарапшыларына лицензиялар беру;

3) мемлекеттік сот-сараптама ұйымдарын материалдық-техникалық қамтамасыз ету;

4) Сот сараптамасы саласындағы ғылыми-зерттеу жұмысын үйлестіру.

Осы заңнамадан басқа, сот-медициналық сараптаманы жүзеге асыру саласында да "сот-сараптама қызметі туралы" заңға сүйену керек. Бұл Заң Қазақстан Республикасында сот-сараптама қызметін жүзеге асыру жөніндегі қоғамдық қатынастарды реттейді.

Сот-сараптама қызметінің міндеті әкімшілік сот ісін жүргізуді, қылмыстық, азаматтық істер бойынша, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді сот сараптамасының нәтижелерімен қамтамасыз ету болып табылады.

Сот-сараптама қызметінің мазмұны мыналарды қамтиды:

1) қылмыстық, азаматтық істер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, сондай-ақ әкімшілік сот ісін жүргізуде сот сараптамасын жүргізу;

2) Сот сараптамасы саласында ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу;

3) сот сараптамасын ғылыми-әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз етуді ұйымдастыру және жүзеге асыру;

4) сот-сараптама қызметін жүзеге асыратын адамдарды іріктеу, даярлау, қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру;

5) Сот сараптамасы саласындағы халықаралық ынтымақтастық.

Сонымен қатар, сот-сараптама қызметі келесі принциптерге негізделуі керек:

1) заңдылық;

2) адамның және азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, заңды тұлғаның құқықтары мен заңды мүдделерін сақтау;

3) сот сарапшысының тәуелсіздігі;

4) сот-сараптамалық зерттеулердің жан-жақтылығы, толықтығы, объективтілігі және ғылыми негізділігі;

5) Сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу кезінде ғылыми-техникалық құралдарды, әдістер мен әдістемелерді пайдалануға жол берілгендігі;

6) сот сарапшысының этикасын сақтау.

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот-сараптама қызметі саласындағы құзыретіне:

1) Сот-сараптама қызметі саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру;

2) сот-сараптама қызметі саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

3) сот сараптамасы органдары жүргізетін сот сараптамалары түрлерінің және біліктілігі ҚР-ның Әділет министрлігі беретін сараптама мамандықтарының тізбесін әзірлеу және бекіту;

4) Сот сараптамасы органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын әзірлеу және бекіту;

5) Сот сараптамасы объектілерімен жұмыс істеу қағидаларын әзірлеу және бекіту;

6) сот сараптамаларының күрделілік санаттарын айқындау қағидаларын, олардың күрделілік санатына қарай сот сараптамаларын жүргізу мерзімдерін есептеу тәртібін, сондай-ақ сот сараптамаларын жүргізу мерзімін тоқтата тұру және ұзарту негіздері мен тәртібін әзірлеу және бекіту;

7) Сот сараптамасы органдарының сот сарапшылары жүктемесінің нормативтерін әзірлеу және бекіту;

8) Сот сараптамасы органдарында сот сараптамасын жүргізу құнын айқындау қағидаларын әзірлеу және бекіту;

9) сот-сараптамалық зерттеулердің әдістері мен әдістемелерін валидациялау қағидаларын әзірлеу және бекіту;

10) сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізу қағидаларын әзірлеу және бекіту;

11) ҚР-ның сот-сараптамалық зерттеулер Әдістемелерінің мемлекеттік тізілімін қалыптастыру, жүргізу және пайдалану қағидаларын әзірлеу және бекіту;

12) ҚР-ның сот-сараптамалық зерттеулер Әдістемелерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу;

13) сот сараптамасын жүргізу үшін арнайы жарақтандырылған үй-жайларға қойылатын стандарттар мен талаптарды әзірлеу және бекіту;

14) сот сарапшыларын біліктілік даярлау қағидаларын әзірлеу және бекіту;

15) сот сарапшысының біліктілігін беру үшін емтихандарды қабылдау қағидаларын әзірлеу және бекіту;

16) сот сарапшысының біліктілігін және оның құрамын беру жөніндегі комиссия туралы ережені әзірлеу және бекіту;

17) сот сарапшысының біліктілігін беру үшін біліктілік емтихандарын қабылдау;

18) сот сарапшыларын аттестаттау қағидаларын әзірлеу және бекіту;

19) сот сарапшыларын және оның құрамын аттестаттаудан өткізу жөніндегі комиссия туралы ережені әзірлеу және бекіту;

20) сот сарапшыларын аттестаттау;

21) сот сарапшыларының біліктілігін арттыру қағидаларын әзірлеу және бекіту;

22) ҚР-ның сот сарапшыларының мемлекеттік тізілімін қалыптастыру, жүргізу және пайдалану қағидаларын әзірлеу және бекіту;

23) ҚР-сы сот сарапшыларының мемлекеттік тізілімін жүргізу;

24) Сот-сараптама қызметін және оның құрамын лицензиялау жөніндегі комиссия туралы ережені әзірлеу және бекіту;

25) Сот-сараптама қызметі саласында лицензиялауды жүзеге асыру;

26) сот сарапшысының әдеп кодексін әзірлеу және бекіту;

27) Заңда, ҚР-ың өзге де заңдарында, ҚР Президентінің және ҚР Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктер.

2. Қазақстан Республикасы сот актілерін орындау департаментінің қызметін құқықтық реттеу.

Сот актілерін орындау департаменті Қазақстан Республикасы Әділет Министрлігінің құрылымдық бөлімшесі болып табылады.

Департамент өз қызметінде ҚР-ның Конституциясын, заңдарын, Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметінің актілерін, өзге де нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ осы Ережені басшылыққа алады.

Департаменттің құрылымы мен штат санын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органның лауазымды адамы бекітеді. Департамент мыналардан тұрады:

1) сот орындаушыларының қызметін бақылау және ұйымдастыру басқармасы;

2) лицензиялау басқармасы;

3) талдамалық жұмыс басқармасы.

Департаменттің міндеттері:

1) мемлекеттік сот орындаушыларының атқарушылық құжаттарды сапалы және уақтылы орындауы жөніндегі жұмысты ұйымдастыру;

2) өздеріне жүктелген міндеттерді орындау кезінде сот орындаушыларының әрекеттері мен әрекетсіздігіне азаматтар мен заңды тұлғалардың өтініштерін, шағымдарын тиісінше және уақтылы қарау;

3) азаматтар мен заңды тұлғалардың өтініштерін, шағымдарын қарау кезінде заңдылықтың сақталуы;

4) сот шешімдерінің орындалуын жеке негізде енгізуді қамтамасыз ету;

5) жеке сот орындаушыларының қызметін ұйымдастыру;

6) жеке сот орындаушыларының Республикалық палатасымен өзара іс-қимыл жасау;

7) атқарушылық іс жүргізу саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру.

3. Департаменттің функциялары мен құқықтары. Департаменттің мүлкі. Департаменттің қызметін ұйымдастыру.

Басқарма өз құзыреті шегінде өзіне жүктелген міндеттер мен қызмет бағыттарына сәйкес мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі жұмысты ұйымдастырады;

2) атқарушылық іс жүргізу және жеке орындау мәселелері бойынша аумақтық әділет органдарына тапсырмаларды уақтылы және сапалы орындағаны үшін олардың жауапкершілігі туралы мәселені одан әрі қоя отырып, тапсырмалар жібереді;

3) азаматтар мен заңды тұлғалардың өтініштерін қарау практикасын есепке алуды, есепті, талдауды және қорытуды жүргізеді, нәтижелері бойынша осы бағыттағы жұмыстың тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар енгізеді;

4) басшылықтың тапсырмаларына сәйкес атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша аумақтық әділет органдарының қызметіне тақырыптық тексерулер жүргізеді;

5) атқарушылық іс жүргізу және жеке орындау мәселелері бойынша орталық мемлекеттік органдарға хаттар, анықтамалар, өзге де ақпарат дайындайды;

6) бөлім басшылары, аға сот орындаушылары лауазымына кандидаттардың тағылымдамадан өтуін ұйымдастырады.

7) атқарушылық құжаттарды орындау бойынша талдау, жинақтау, әдістеме әзірлеу және практикалық көмек көрсету және атқарушылық құжаттардың санаттары бойынша аумақтық органдар бөлінісінде статистика жүргізу (жалақыны, алименттерді өндіріп алу, жұмыста қалпына келтіру, бұзу, мемлекет мұқтажы үшін жер учаскелерін алып қою, көшіру және қоныстандыру, белгілі бір іс-әрекеттер жасауға міндеттеме, әкімшілік айыппұлдарды өндіріп алу);

8) Министрліктің конференцияларын, "дөңгелек үстелдерін" және өзге де ғылыми-практикалық іс-шараларын ұйымдастыруға қатысу;

9) аумақтық органдардың мамандары мен жоғары оқу орындарының студенттерінің тағылымдамадан өтуін қамтамасыз етеді;

10) басқармалардың құзыреті шегінде өтініштер мен өтініштерді, оның ішінде ҚР Әділет министрінің блогына және ҚР Әділет министрлігінің сайтына келіп түскендерді қарайды;

11) уәкілетті құрылымдық бөлімшеге Министрліктің жедел (аппараттық) кеңестерінде қарау үшін материалдар дайындайды және ұсынады;

12) талдау жұмысы басқармасына әдістемелік жұмысты Министрлік алқаларының отырыстарында және үйлестіру кеңестерінде қарау үшін материалдар дайындайды және ұсынады;

13) Департамент басшылығының тапсырмасы бойынша құқықтық мәселелер бойынша құжаттарды дайындау;

14) атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі қызметпен айналысу құқығына лицензиялар беруді ұйымдастыру;

15) атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі қызметпен айналысу құқығына лицензиялардың мемлекеттік тізілімін жүргізу;

16) жеке сот орындаушысы лицензиясының қолданылуын тоқтата тұру не тоқтату туралы шешімдер шығару үшін материалдарды қарау;

17) ресми хабарламаларды, жеке сот орындаушыларының лицензиялары берілген адамдар туралы мәліметтерді және көрсетілген лицензиялардың қолданылуын тоқтата тұру, қалпына келтіру, айыру және тоқтату туралы мәліметтерді жариялауға құқығы бар баспа басылымында жариялау;

18) хронометраж жұмыстарын жүргізу және жеке сот орындаушыларының жүктеме нормативтерін әзірлеу;

19) атқарушылық іс жүргізу және іс жүргізу мәселелері бойынша жеке сот орындаушыларының қызметіне жоспарлы және жоспардан тыс тексерулерді жүзеге асыру.

20) жеке орындау мәселелері бойынша соттарда департаменттің мүдделерін білдіреді, сондай-ақ тиісті статистиканы жүргізеді;

21) азаматтарды қабылдау;

22) Департаменттердің құрылымы бойынша ұсыныстар енгізу;

23) атқарушылық іс жүргізу туралы заңнаманы тұрақты негізде зерделеу, заңнамаға өзгерістер мен толықтырулар бойынша ұсыныстар енгізу, сондай-ақ

атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу;

24) құзыреті шегінде Нұсқаулық және түсіндіру материалдарымен қамтамасыз ету, сондай-ақ атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша аумақтық әділет органдарына әдістемелік көмек көрсету;

25) халықаралық шарттар, конвенциялар, келісімдер шеңберінде халықаралық ынтымақтастықты құзыреті шегінде жүзеге асыру;

26) атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша бұқаралық ақпарат құралдарымен жұмыс жүргізу;

27) ҚР-ның Үкіметі айқындайтын тәртіппен Департаменттің нормативтік құқықтық актілеріне тұрақты негізде мониторинг жүргізу;

28) Дүниежүзілік Банктің "Doing Business "рейтингінің" келісімшарттарды орындау " индикаторы бойынша жұмыс жүргізу;

29) өз құзыреті шегінде "Бүркіт"БАЖ жүргізу және пайдалану жөніндегі нормативтік құқықтық актілермен қамтамасыз ету;

30) ААЖ ААЖ ақпараттық жүйесін әдіснамалық қамтамасыз етуді жүзеге асыру;

31) өзге де тапсырмаларды орындау.

Департамент құқықтары:

1) ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органның лауазымды адамына заңнамада көзделген жағдайларда және тәртіппен тағайындау, босату, жұмыстан босату туралы ұсыныстар енгізуге міндетті;

2) ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органның лауазымды адамына әділет органдары мен ведомстволық бағынысты ұйымдардың қызметкерлерін тәртіптік жазаларды көтермелеу, қолдану және олардан алу, оларды заңнамада көзделген жағдайларда және тәртіппен жауаптылыққа тарту туралы ұсыныстар енгізуге;

3) мемлекеттік органның лауазымды адамына ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен заңдарда белгіленген тәртіппен және негіздер бойынша әділет органдары мен ведомстволық бағынысты ұйымдардың қызметкерлерімен еңбек шарттарын өзгерту, толықтыру, бұзу туралы ұсыныстар енгізуге міндетті;

4) мемлекеттік органның лауазымды адамына ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен заңнамада белгіленген тәртіппен және негіздер бойынша Министрліктің құрылымдық бөлімшелерін құру, қайта ұйымдастыру және тарату туралы ұсыныстар енгізуге міндетті;

5) Министрліктің құрылымдық, аумақтық бөлімшелерінен және ведомстволық бағынысты ұйымдарынан жүктелген функциялар мен міндеттерді жүзеге асыру үшін қажетті ақпаратты, құжаттарды, анықтамаларды, есептерді, ауызша және жазбаша түсініктемелерді және басқа да материалдарды белгіленген мерзімде сұратуға және алуға;

6) тексеру жүргізу, Нормативтік құқықтық актілер мен басқа да құжаттардың жобаларын дайындау, сондай-ақ ұйымдастыру-бақылау мәселелерін шешу үшін Министрліктің тиісті бөлімшелерінің басшыларымен,

құрылымдық, аумақтық бөлімшелерінің және ведомстволық бағынысты ұйымдарының қызметкерлерімен келісім бойынша тартуға;

7) әділет органдарының немесе ведомстволық бағынысты ұйымдардың қызметкерлерінен еңбек шартының талаптарын, еңбек тәртібі қағидаларын және жұмыс берушінің басқа да актілерін орындауды талап етуге міндетті;

8) Еңбек міндеттерін атқару кезінде әділет органдарының немесе ведомстволық бағынысты ұйымның қызметкері келтірген зиянды өтеу туралы ұсыныстар енгізуге;

9) өз өкілеттіктері шегінде министрліктің еңбек саласындағы құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында соттарда Министрліктің мүдделерін білдіру;

10) әділет органдарының немесе ведомстволық бағынысты ұйымдардың қызметкерлеріне сынақ мерзімін белгілеу туралы ұсыныстар енгізуге және т.б.

Департаменттің міндеттері:

1) Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті;

2) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес орындаушылық және еңбек тәртібін, тиісті еңбек жағдайларын қамтамасыз етуге міндетті;

3) Өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуге;

4) жұмысқа қабылдау кезінде ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен және шарттарда қызметкерлермен еңбек шарттарын жасасуды қамтамасыз етсін;

5) Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі ішкі бақылауды жүзеге асыруға;

6) жұмыскерге еңбек шартында келісілген жұмысты ұсынуды қамтамасыз етуге міндетті;

7) қызметкерді өзіне қатысты шығарылған Министрлік актілерімен таныстыруға;

8) жұмыскерлерге Қазақстан Республикасының заңнамасына, еңбек шартына сәйкес еңбек жағдайларын қамтамасыз етуге міндетті;

9) мемлекеттік еңбек инспекторларының нұсқамаларын орындауға міндетті;

10) егер оның жалғасы жұмыскерлер мен өзге де адамдардың өміріне, денсаулығына қауіп төндіретін болса, министрлік басшылығының алдына жұмысты тоқтата тұру туралы ұсыныстар енгізуге;

11) қызметкерлердің еңбек қызметін растайтын құжаттардың сақталуын және Министрліктің мұрағатына тапсырылуын қамтамасыз етуге;

12) департаментте жұмыс уақытының нақты есебін жүргізу;

13) жұмысқа қабылдау кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес еңбек шартын жасасу үшін қажетті құжаттарды талап етуге міндетті;

ҚР-ның заңнамасына, сондай-ақ министрдің және мемлекеттік органның лауазымды адамының актілері мен тапсырмаларына сәйкес ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен өзге де міндеттерді атқаруға міндетті.

Департаменттің қызметін ұйымдастыру.

Департамент заңнамалық актілерге, ҚР-ның Президенті мен Үкіметінің актілеріне, ҚР-ның өзге де нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес оның негізгі міндеттері мен функцияларын іске асыру үшін қажетті өкілеттіктерге ие.

Департаментті ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен лауазымға тағайындалатын және босатылатын директор басқарады. Департамент директорының орынбасарлары бар. Департамент директоры Департамент қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады және Департаментке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз функцияларын жүзеге асыруына дербес жауапты болады.

Департамент директоры мемлекеттік органның лауазымды адамына ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен Департаменттің құрылымы мен штат кестесі бойынша ұсыныстар береді.

Осы мақсатта директор:

- 1) өз орынбасарларының міндеттері мен өкілеттіктерін айқындайды;
- 2) Департамент құрамына кіретін басқарма бастықтарының міндеттері мен өкілеттіктерін айқындайды;
- 3) Қазақстан Республикасы Президентінің және Үкіметінің заңдары мен актілеріне сәйкес өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Департамент директорының орынбасары:

- 1) Өз өкілеттігі шегінде Департаменттің қызметін үйлестіреді;
- 2) департамент директоры болмаған кезеңде орынбасарлардың бірі Департамент қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады және Департаментке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз функцияларын жүзеге асыруына дербес жауапты болады;
- 3) Министрліктің басшылығы мен департамент директоры жүктеген өзге де функцияларды жүзеге асырады.

Департаменттің құзыретіне кіретін мәселелер бойынша Департамент атынан басқа құрылымдық бөлімшелерге жіберілетін құжаттарға Департамент директоры, ал болмаған жағдайда оны алмастыратын адам қол қояды.

Бақылау сұрақтары:

1. Сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функцияларын сипаттаңыз
2. Қазақстан Республикасы сот актілерін орындау департаментінің қызметін құқықтық реттеуді сипаттаңыз

Тақырып 11 Әділет органдарының атқарушылық сот актілерінің орындалуын қамтамасыз ету саласындағы функциялары

Мақсаты: республикалық меншікке айналдырылған (түскен) мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және одан әрі пайдалану жөніндегі жұмыстарды ұйымдастыру, атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы әділет органдарының функцияларын қарау және талдау

Жоспар:

1. Сот актілерін орындау.
2. Жеке сот орындаушыларының қызметін лицензиялау.

3. Республикалық жеке сот орындаушылар палатасы.

4. Жеке сот орындаушыларының қызметін бақылау.

1. Сот актілерін орындау.

Атқарушылық өндіріс-борышкерден атқарушылық санкцияны, өсімпұлды, атқарушылық іс жүргізу жөніндегі шығыстарды, жеке сот орындаушысының қызметіне ақы төлеуді өндіріп ала отырып, атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындауға бағытталған шаралар.

Атқарушылық өндіріс міндеттері азаматтық және әкімшілік істер бойынша сот шешімдері, ұйғарымдар, ұйғарымдар мен қаулылар, қылмыстық істер бойынша үкімдер мен қаулылар, мүліктік жазалар бөлігінде, сондай-ақ Заңға сәйкес өзге де органдардың қаулылары негізінде берілетін атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындауға бағытталған шараларды міндетті және уақтылы қабылдау болып табылады.

Бүгінгі күні сот актілерін орындауды Республикалық жеке сот орындаушылары палатасының мүшелігіне кіретін жеке сот орындаушылары жүзеге асырады. Олардың құзыретіне мемлекеттен өндіріп алу туралы құжаттарды қоспағанда және өндіріп алу сомасы мыңдаған айлық есептік көрсеткіштен асатын мемлекеттің пайдасына барлық атқарушылық құжаттарды орындау кіреді. Бұдан басқа, Республикалық жеке сот орындаушылар палатасының жанынан кәсіптік оқыту, оның ішінде қашықтықтан оқыту, жеке сот орындаушылары мен олардың көмекшілері бойынша оқу орталықтары жұмыс істейді.

Жеке сот орындаушыларының қызметін бақылауды Әділет министрлігі, аумақтық әділет органдары, жеке сот орындаушыларының республикалық палатасы және оның филиалдары жүзеге асырады.

Атқарушылық іс жүргізуді ең жалпы түрде юрисдикциялық органдардың актілерін мәжбүрлеп орындаудың заңмен белгіленген тәртібі ретінде анықтауға болады.

Атқарушылық іс жүргізу-жалпы юрисдикция соттарының актілерін мәжбүрлеп орындаудан тұратын азаматтық процестің кезеңі. Аталған заңдарға сәйкес мәжбүрлеп орындауды ҚР Әділет министрлігі органдарының жүйесіне кіретін сот орындаушыларының қызметі жүзеге асырады.

Сот орындаушысы сот актілерін және өзге де актілерді мәжбүрлеп орындау процесінде атқарушылық құжаттардың уақтылы, толық және дұрыс орындалуы жөнінде шаралар қабылдауға; атқарушылық іс жүргізудің тараптарына немесе олардың өкілдеріне іс жүргізу материалдарымен танысуға, олардан үзінді көшірмелер жасауға, олардан көшірмелер алуға мүмкіндік беруге; іс жүргізуге қатысты тараптардың өтініштерін және олардың өтініштерін қарауға, тиісті қаулылар шығаруға, оларға шағымдану мерзімдері мен тәртібін түсіндіру; егер ол атқарушылық іс жүргізу барысы мен нәтижелеріне мүдделі болса немесе оның бейтараптығына күмән тудыратын өзге де мән-жайлар болса, өзінен бас тартуды алуға құқылы.

Сот орындаушысы атқарушылық өндіріс жасаған кезде қажетті ақпаратты, түсіндірмелер мен анықтамаларды алуға; жұмыс берушіде оларда жұмыс істейтін борышкерлерде атқарушылық құжаттардың орындалуын тексеруді

және көрсетілген құжаттардың орындалуы бойынша қаржылық құжаттаманы жүргізуді жүргізуге; борышкерлер атқаратын немесе оларға тиесілі үй-жайлар мен қоймаларға кіруге, оларды қарап-тексеруді жүргізуге, қажет болған жағдайда оларды ашуға, сондай-ақ борышкерлердің тиісті соттың ұйғарымы негізінде басқа адамдар алып жатқан немесе оларға тиесілі үй-жайлар мен қоймаларға қатысты көрсетілген әрекеттерді жасауға; айналымнан алынған мүлікті қоспағанда, тыйым салынған мүлікті тыйым салуға, алып қоюға, сақтауға беруге және сатуға; борышкердің салымдардағы шоттардағы немесе банктердегі және өзге де кредиттік ұйымдардағы сақтаудағы ақшалай қаражатына және өзге де құндылықтарына атқару құжатында көрсетілген мөлшерде тыйым салуға; борышкерді, оның мүлкін іздестіруге жариялауға немесе баланы іздестіру; атқарушылық іс жүргізу туралы заңда көзделген өзге де әрекеттерді жасау.

"Атқарушылық өндіріс және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заңға сәйкес атқарушылық құжаттар:

- соттар беретін атқару парақтары;
- алимент төлеу туралы сот бұйрықтары, нотариалды куәландырылған келісімдер;
- еңбек даулары жөніндегі комиссияның куәліктері;
- бақылау функцияларын жүзеге асыратын органдардың, егер заңнамада көрсетілген құжаттарды орындаудың өзге тәртібі белгіленбесе, борышкердің шоттарында Өндіріп алушының талаптарын қанағаттандыру үшін жеткілікті ақша қаражатының болмауына байланысты өндіріп алуды толық немесе ішінара орындамаған банк немесе өзге кредиттік ұйым белгісі бар ақшалай қаражатты өндіріп алу туралы белгіленген тәртіппен ресімделген талаптары;
- сот даусыз талаптар бойынша беретін сот бұйрықтары;
- халықаралық, шетелдік соттар мен төреліктердің шешімдері негізінде берілетін атқару парақтары;
- әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) қаулылары;
- заңда көзделген жағдайларда сот орындаушысының және өзге де органдардың қаулылары.

Атқарушылық өндіріс сот орындаушысы оған атқарушылық құжат келіп түскен сәттен бастап үш күн ішінде қаулы шығару жолымен қозғайды. Атқарушылық әрекеттерді сот орындаушысы оған атқарушылық құжат келіп түскен күннен бастап заңда көрсетілген мерзімде жасауы тиіс. Егер атқарушылық құжатта оны дереу өндіріп алу көзделген болса, алименттерді, жалақыны немесе бір айда есептелген төлемдер шегінде еңбегі үшін өзге де төлемді өндіріп алу туралы, сондай-ақ осы төлемдер бойынша борыштың барлық сомасын өндіріп алу туралы; жұмыста немесе бұрынғы лауазымында заңсыз жұмыстан шығарылған немесе ауыстырылған қызметкерді қалпына келтіру туралы атқарушылық құжаттардың талаптары дереу орындалуға жатады; егер талаптардың дереу орындалуы атқарушылық құжатта немесе заңда көзделсе, басқа істер бойынша. Атқарушылық әрекеттер борышкер-

азаматқа қатысты оның тұрғылықты жері, жұмысы немесе мүлкі орналасқан жері бойынша, ал борышкер-ұйымға қатысты – оның орналасқан немесе мүлкі орналасқан жері бойынша жасалады.

Борышкерді белгілі бір іс-әрекеттер жасауға міндеттейтін атқарушылық құжаттардағы талаптарды орындау осы іс-әрекеттер жасалған жерде жүзеге асырылады. Атқарушылық әрекеттер жұмыс күндері жергілікті уақыт бойынша сағат 6-дан 22-ге дейін жасалады. Жұмыс істемейтін күндері атқарушылық әрекеттерді кейінге қалдыруға шыдамайтын жағдайларда немесе борышкердің кінәсінен оларды басқа күндері жасау мүмкін болмаған жағдайларда ғана жасауға жол беріледі. Жергілікті уақыт бойынша сағат 22-ден 6-ға дейін атқарушылық іс-әрекеттер жасауға азаматтардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін жағдайларда ғана жол беріледі.

Мүліктік жазалар бойынша атқарушылық құжаттың орындалуын қамтамасыз ету мақсатында сот орындаушысы өндіріп алушының өтініші бойынша іс жүргізуді қозғаумен бір мезгілде борышкердің мүлкінің тізімдемесін жүргізуге және оған тыйым салуға құқылы.

Жалпы юрисдикция соттарының сот актілерінің негізінде берілетін атқару парақтары үш жыл ішінде орындалуға ұсынылады; төрелік соттардың сот актілерінің, халықаралық коммерциялық төреліктің, өзге де аралық соттардың шешімдерінің негізінде берілетін атқару парақтары, сондай-ақ бақылау функцияларын жүзеге асыратын органдардың банк белгісі бар ақша қаражатын өндіріп алу туралы белгіленген тәртіппен ресімделген талаптары немесе өндіріп алуды толық немесе ішінара орындамағаны туралы өзге кредиттік ұйымға – алты ай ішінде; еңбек даулары жөніндегі комиссиялардың куәліктері, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) қаулылары – үш ай ішінде.

Атқарушылық іс жүргізуді тоқтата тұру-атқарушылық іс-қимылдар өндірісіндегі уақытша үзіліс. Заң өндірісті міндетті және факультативті тоқтата тұруды ажыратады.

Өндірісті міндетті тоқтата тұру мынадай жағдайларда жүзеге асырылады:

- егер сот белгілеген құқықтық қатынас құқықтық мирасқорлыққа жол берсе, сондай-ақ төрелік соттың борышкердің дәрменсіздігі (банкроттығы) туралы іс бойынша іс қозғаса, борышкердің қайтыс болуы, оны қайтыс болды деп жариялау немесе хабар-ошарсыз кетті деп тану;

- борышкердің әрекетке қабілеттілігінен айырылуы;

- борышкердің ҚР Қарулы Күштері, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар құрамындағы жауынгерлік іс-қимылдарға қатысуы немесе осындай жағдайдағы Өндіріп алушының өтініші;

- борышкердің атқарушылық құжатты сот тәртібімен даулауы, егер мұндай дауласуға заңмен жол берілсе;

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне сотқа шағым беру және т. б. Атқарушылық іс жүргізуді тоқтата тұруға мынадай жағдайларда жол беріледі:

- сот приставы-орындаушының өзі қабылдаған сот актісін немесе өзге актіні түсіндіру туралы өтінішпен сотқа немесе басқа органға жүгінуі;

- ҚР Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлерде, әскери құралымдар мен органдарда әскерге шақыру бойынша әскери қызмет өткеретін борышкердің өтініштері;

- борышкердің ұзақ қызметтік іссапарда болуы;

- борышкердің стационарлық емдеу мекемесінде емделуде болуы;

- сот орындаушысы-Орындаушының әрекеттеріне шағым беру немесе оған қарсылық білдіруден бас тарту;

- борышкерді, оның мүлкін іздестіру немесе баланы іздестіру;

- борышкердің не өндіріп алушының атқарушылық әрекеттер жасалған жерден тыс демалыста болуы.

Атқарушылық іс жүргізуді тоқтату-мүдделі адамның атқарушылық құжатты орындау құқығының жоқтығын не атқарушылық іс жүргізуден бас тартуын белгілеуге байланысты сот орындаушысы-Орындаушының қызметінің аяқталуы.

Атқарушылық іс жүргізу мынадай жағдайларда тоқтатылады:

- сот өндіріп алушының өндіріп алудан бас тартуын қабылдауы;

- соттың өндіріп алушы мен борышкер арасындағы бітімгершілік келісімді бекітуі;

- өндіріп алушы-азаматтың немесе борышкер-азаматтың қайтыс болуы, оны қайтыс болды деп жариялау, егер сот немесе өзге де актіде белгіленген талаптар немесе міндеттер хабар-ошарсыз кеткен адамның құқықтық мирасқорына немесе мүлкін басқарушыға ауыса алмаса, хабар-ошарсыз кетті деп тану;

- өндіріп алушының талаптарын қанағаттандыру үшін таратылатын ұйым мүлкінің жеткіліксіздігі;

- өндіріп алудың осы түрі үшін заңда белгіленген мерзімнің өтуі;

- негізінде атқарушылық құжат берілген сот актісінің немесе өзге актінің күшін жою;

- өндіріп алушыға беру туралы атқарушылық құжатты орындау кезінде борышкерден алынған заттарды алудан Өндіріп алушының бас тартуы. Қарастырылып отырған заң өндіріп алушыға өндіріп алу жүргізілмеген немесе ішінара жүргізілген атқарушылық құжатты қайтару мүмкіндігін көздеді. Ол қайтып келеді:

- өндіріп алушының өтініші бойынша;

- егер атқарушылық құжатты орындауға ұсыну мерзімі бұзылса;

- егер борышкер-ұйымның мекенжайын немесе борышкер-азаматтың тұрғылықты жерін, борышкер мүлкінің орналасқан жерін анықтау не шоттарда және салымдарда немесе банктерде немесе өзге де кредиттік ұйымдарда сақтауда (заңда борышкерді немесе оның мүлкін іздестіру көзделген жағдайларды қоспағанда) оған тиесілі ақша қаражатының және өзге де құндылықтардың болуы туралы мәліметтерді алу мүмкін болмаса;

- егер борышкердің өндіріп алынуы мүмкін мүлкі немесе кірісі болмаса және сот орындаушысы қабылдаған оның мүлкін немесе кірістерін іздестіру бойынша заңмен рұқсат етілген барлық шаралар нәтижесіз болса;
- егер өндіріп алушы атқарушылық құжатты орындау кезінде сатылмаған борышкердің мүлкін қалдырудан бас тартса;

- егер өндіріп алушы өзінің іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) атқарушылық құжаттың орындалуына кедергі жасаса •

Алимент өндіріп алу, денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу не асыраушысының қайтыс болуы салдарынан залал шеккен адамдарға зиянды өтеу туралы атқару құжаттары бойынша, сондай-ақ баланы іріктеп алу туралы атқару құжаттары бойынша борышкердің тұрған жері туралы мәліметтер болмаған жағдайда сот орындаушысы өз бастамасы бойынша немесе өндіріп алушының өтініші бойынша борышкерді, оның мүлкін іздестіру туралы қаулы шығарады немесе баланы іздеуде. Борышкер-азаматты іздестіруді және баланы іздестіруді ішкі істер органдары, ал борышкерді-азаматтың да, ұйымның да ұйымы мен мүлкін іздестіруді сот орындаушыларының қызметі жүзеге асырады. Іздестіру бойынша шығыстар борышкерден өндіріліп алынады.

Атқарушылық құжаттардың басқа түрлері бойынша сот орындаушысы өндіріп алушының келісімі болған кезде борышкерді немесе оның мүлкін іздестіруді жариялауға, іздестіру бойынша шығыстардың ауыртпалығын көтеруге және көрсетілген шығыстарды аванстауға құқылы.

Өндіріп алушы мен борышкер атқарушылық іс жүргізудің тараптары болып табылады. Өндіріп алушы-пайдасына немесе мүддесіне атқарушылық құжат берілген азамат немесе ұйым. Борышкер-атқарушылық құжат бойынша белгілі бір іс-әрекеттер жасауға немесе оларды жасаудан бас тартуға міндетті азамат немесе ұйым. Заң атқарушылық іс жүргізуде сабақтастыққа мүмкіндік береді. Атқарушылық іс жүргізуге азаматтар мен ұйымдардың өкілдері қатысуға құқылы. Кәмелетке толмағандардың құқықтарын атқарушылық іс жүргізуде заңды өкілдер – олардың ата-аналары, асырап алушылары, қорғаншылары немесе қамқоршылары жүзеге асырады. Атқарушылық іс жүргізуге аудармашы, куәгерлер, маман қатыса алады. Атқарушылық іс жүргізуде сот орындаушысы-Орындаушы, аудармашы және маман қарсылық білдіру институты жұмыс істейді.

Мәжбүрлеп орындау шараларын қолдануға негіз болып табылады:

- заңда белгіленген тәртіппен атқарушылық құжатты ұсыну;
- сот орындаушысы - Орындаушының атқарушылық іс жүргізуді қозғау туралы қаулы қабылдауы;
- ерікті түрде орындау үшін сот орындаушысы белгілеген мерзімнің аяқталуы.

Мүлікке тыйым салу және оны өткізу арқылы борышкердің мүлкінен өндіріп алу; борышкердің жалақысына, зейнетақысына, стипендиясына және табысының өзге де түрлеріне өндіріп алу; борышкердің басқа адамдардағы ақшалай қаражатына және өзге де мүлкіне өндіріп алу; борышкерден алып қою және өндіріп алушыға борышкердің мүлкіне атқарушылық қызметінде

көрсетілген белгілі бір заттарды беру мәжбүрлеп орындау шаралары болып табылады. атқарушылық құжаттың орындалуын қамтамасыз ететін заңдарға сәйкес қабылданатын өзге де шаралар.

Борышкер-Ұйымның үй-жайларында сақталатын теңгедегі және шетел валютасындағы қолма-қол ақша қаражаты олар анықталғаннан кейін дереу алып қоюға жатады. Борышкер-ұйымда берешекті өтеу үшін жеткілікті ақша қаражаты болмаған жағдайда, айналымнан алынған не айналымда шектелген мүлікті қоспағанда, өндіріп алу өзіне меншік құқығында, шаруашылық жүргізу құқығында немесе жедел басқару құқығында тиесілі өзге мүлікке қолданылады.

Борышкер-ұйымның мүлкін тыйым салу және өткізу мынадай кезектілікпен жүзеге асырылады: бірінші кезекте – өндіріске тікелей қатыспайтын мүлік (бағалы қағаздар, валюталық құндылықтар, кеңселердің дизайн заттары және басқалар); екінші кезекте-дайын өнім, сондай-ақ өндіріске тікелей қатыспайтын және тікелей қатысуға арналмаған өзге де материалдық құндылықтар оған қатысу; үшінші кезекте-жылжымайтын мүлік объектілері, сондай-ақ өндіріске тікелей қатысуға арналған шикізат пен материалдар, станоктар, жабдықтар, басқа да негізгі құралдар.

Борышкердің жалақысы мен табысының өзге де түрлеріне өндіріп алу мерзімдік төлемдерді өндіріп алу, борышкердің мүлкі болмаған немесе өндіріп алынатын сомаларды толық өтеу үшін оның жеткіліксіздігі кезінде заңда айқындалған мөлшерден аспайтын соманы өндіріп алу туралы шешімдерді орындау кезінде қолданылады. Атқарушылық құжатты орындау кезінде борышкерден өндіріп алынатын сомалар толық өтелгенге дейін жалақының және оған теңестірілген төлемдер мен ұстап берулердің 50% - дан аспайтын мөлшері ұсталуы мүмкін. Бірнеше атқару құжаттары бойынша ұстап қалу кезінде қызметкерге жалақының 50% сақталуы тиіс. Ұстап қалу мөлшерінің осы шектеулері кәмелетке толмаған балаларға алимент өндіріп алу, денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу, асыраушысының қайтыс болуы салдарынан залал шеккен адамдарға зиянды өтеу және қылмыспен келтірілген залалды өтеу кезінде қолданылмайды. Мұндай жағдайларда ұстау мөлшері 70% - дан аспауы керек.

Өндіріп алуды төленетін ақшалай сомаларға қолдануға болмайды:

- денсаулығына келтірілген зиянды өтеуге, сондай-ақ асыраушысының қайтыс болуы салдарынан залал шеккен адамдарға; қызметтік міндеттерін атқару кезінде мерткікен адамдарға және аталған адамдар қайтыс болған жағдайда олардың отбасы мүшелеріне зиянды өтеуге;

- баланың тууына байланысты – көп балалы аналарға; жалғызбасты әкеге немесе анаға; кәмелетке толмаған балаларды ата – аналарын іздестіру кезеңінде ұстауға; I топтағы зейнеткерлер мен мүгедектерге-оларға күтім жасау бойынша; жәбірленушілерге-қосымша тамақтануға, санаторий-курорттық емделуге, протездеуге және денсаулығына зиян келтірілген жағдайда оларға күтім жасау жөніндегі шығыстарға; алимент міндеттемелері бойынша;

- зиянды еңбек жағдайларымен немесе төтенше жағдайларда, сондай-ақ АЭС-тегі апаттар немесе авариялар салдарынан радиацияға ұшыраған

азаматтарға және ҚР заңнамасында белгіленген өзге де жағдайларда жұмыс істегені үшін;

- бала тууына, туыстарының қайтыс болуына, некені тіркеуге байланысты ұйым, сондай-ақ қызметкер жұмыстан босатылған кезде төленетін жұмыстан шығу жәрдемақысы.

Сот орындаушысы борышкерден өндіріп алған ақшалай сомандан атқарушылық алым төленеді, борышкерге салынған айыппұлдар өтеледі, атқарушылық әрекеттер жасау жөніндегі шығыстар өтеледі. Қалған ақша сомасы өндіріп алушының талаптарын қанағаттандыру үшін пайдаланылады. Атқарушылық құжаттар бойынша барлық талаптарды қанағаттандыру үшін борышкерден өндіріп алынған ақша сомасы жеткіліксіз болған кезде көрсетілген сома өндіріп алушылар арасында мынадай кезектілікпен бөлінеді. Бірінші кезекте алимент өндіріп алу, денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу, сондай-ақ асыраушысының қайтыс болуы салдарынан залал шеккен адамдарға зиянды өтеу жөніндегі талаптар қанағаттандырылады. Екінші кезекте жұмыскерлердің еңбек құқықтық қатынастарынан туындайтын талаптары; адвокаттар көрсеткен заң көмегіне ақы төлеу жөніндегі талаптар; авторға оның туындысын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ тиісті куәліктер берілген ашуды, өнертабысты, пайдалы модельді, өнеркәсіптік үлгіні пайдаланғаны үшін тиесілі сыйақыны төлеу жөніндегі талаптар қанағаттандырылады. Үшінші кезекте ҚР зейнетақы қорына, мемлекеттік қорға аударымдар бойынша талаптар қанағаттандырылады. Төртінші кезекте барлық деңгейдегі бюджеттерге және мемлекеттік бюджеттен тыс қорларға төлемдер бойынша талаптар қанағаттандырылады, оларға аударымдар үшінші кезекте көзделмеген. Бесінші кезекте атқарушылық құжаттардың түсу тәртібімен қалған барлық талаптар қанағаттандырылады.

2. Жеке сот орындаушыларының қызметін лицензиялау.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңына сәйкес жиырма бес жасқа толған, жоғары заң білімі бар, жеке сот орындаушысының лицензиясын алған және Республикалық палатаға кірген Қазақстан Республикасының азаматы жеке сот орындаушысы болып табылады.

Судьялар, судьялар қызметінен босатылған судьяларды қоспағанда, судьялар, өз міндеттерін атқару кезінде заңдылықты бұзғаны және бұзғаны үшін судьялар, судья лауазымына біліктілік емтиханын тапсырған адамдар, мамандандырылған магистратурада оқуды бітірген және біліктілік емтиханын тапсырған адамдар, қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органда және оның аумақтық органдарында жұмыс істеген адамдар прокурор лауазымында жұмыс өтілі болған жағдайда, құқық қорғау немесе арнаулы органдарда жұмыс істеген адамдар атқарушылық құжаттарын кемінде екі жыл орындаған, тергеуші немесе жедел-іздіксіз қызметін жүзеге асырған не қоғамдық тәртіпті кемінде бес жыл қорғауды қамтамасыз еткен адамдар, теріс себептермен жұмыстан шығарылған адамдарды қоспағанда, тағылымдамадан және аттестаттаудан өтпей-ақ жеке сот орындаушысының лицензиясын алуға құқылы.

Жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адам тағылымдамадан өткеннен кейін тұрғылықты жері бойынша жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі тиісті комиссияға Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген құжаттарды қоса бере отырып, оны облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың аумақтық органдары арқылы аттестаттауға жіберу туралы өтініш жібереді.

Құжаттар топтамасы тиісінше ресімделмеген не толық ұсынылмаған жағдайда, өтінішті өзі ұсынған құжаттармен бірге облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың аумақтық органдары үміткерге қайтарудың себебі туралы жазбаша хабарламамен келіп түскен күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қараусыз қайтарады.

Егер үміткер Заңда белгіленген талаптарға сәйкес келмесе, аттестаттауға жіберуден бас тартады. Аттестаттауға жіберуден бас тартылған жағдайда облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың аумақтық органдары өтініш келіп түскен күннен бастап он бес жұмыс күнінен кешіктірмей үміткерге дәлелді шешім жібереді. Аттестаттауға жіберуден бас тартуға уәкілетті органға шағым жасалуы мүмкін. Уәкілетті органның қабылданған шешімімен келіспеген немесе одан Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімдерде жауап алмаған жағдайда шағым Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу заңнамасында көзделген тәртіппен сотқа беріледі.

Аттестаттауға жіберілген үміткерді облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың аумақтық органдары аттестаттауды өткізу орны, күні, уақыты, тәртібі туралы оны өткізгенге дейін күнтізбелік он күннен кешіктірмей жазбаша хабардар етеді.

Аттестаттауды жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссия қажеттілігіне қарай, бірақ тоқсанына кемінде бір рет өткізеді.

Аттестаттау екі кезеңнен тұрады:

- 1) ҚР-ның заңнамасын білуге компьютерлік тест тапсыру;
- 2) үміткердің білімін әңгімелесу түрінде тексеру. Үміткер өз таңдауы бойынша тестілеуден қазақ немесе орыс тілінде өтуге құқылы. Тестілеу компьютерлік техниканы қолдану арқылы жүргізіледі.

Аттестаттау нәтижелері бойынша жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссия аттестаттаудан өту не өтпеу туралы дәлелді шешімді аттестаттау өткізілгеннен кейінгі келесі күннен кешіктірмей шығарады.

Аттестаттаудан өту кезінде үміткердің анықтамалық, арнайы және басқа әдебиеттерді, байланыс құралдарын, сондай-ақ қандай да бір жазбаларды пайдалануына жол берілмейді.

Көрсетілген талаптар бұзылған жағдайда үміткерді жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссия аттестаттаудан шеттетеді.

Аттестаттаудан шеттетілген үміткер жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссия шешім шығарған күннен бастап үш ай өткен соң осы Заңда көзделген тәртіппен аттестаттауға жіберу туралы өтінішті қайта беруге құқылы.

Дәлелді себептермен аттестаттауға келмеген үміткер осы баптың 5-тармағында көзделген тәртіппен жеке сот орындаушысының қызметімен айналысу құқығына үміткер адамдарды аттестаттау жөніндегі комиссияның келесі отырысына шақырылады.

Үміткер қайта келмеген жағдайда оның өтініші қараусыз қалады және ол ұсынған құжаттармен бірге қайтарылады.

3. Республикалық жеке сот орындаушылар палатасы.

Палата Қазақстан Республикасының Жеке сот орындаушыларының міндетті мүшелігіне негізделген заңды тұлға болып табылады.

Палата жеке сот орындаушыларының құқықтары мен заңды мүдделерін білдіру, қорғау, сондай-ақ "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген өзге де функцияларды орындау үшін құрылған. Палата мен оның мүшелерінің қызметі заңдылық, жариялылық, әділдік, теңдік, өзін-өзі басқару және өзін-өзі қаржыландыру қағидаттарына негізделген. Мемлекет және оның органдары палатаның міндеттемелері бойынша, сондай-ақ Палата мемлекет пен оның органдарының міндеттемелері бойынша жауап бермейді.

Палата мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының жүйесіне кірмейді.

Палата белгісіз мерзімге құрылады, пайда табу мақсаттарын көздемейді, алынған кірістерді Палата алған кірістерді тек жарғылық мақсаттарға пайдалана отырып және осы Жарғыда айқындалған міндеттерді шешу үшін өз мүшелері арасында бөлмейді.

Палата қызметінің мақсаты жеке сот орындаушыларының атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі қызметін ұйымдастыру, Қазақстан Республикасындағы жеке сот орындауы институтын жетілдіру және дамыту болып табылады.

Республикалық палата қызметінің мәні: - жеке сот орындаушыларының және жеке сот орындаушыларының өңірлік палаталарының

- Палата филиалдарының қызметін ұйымдастыру және үйлестіру;

- мемлекеттік билік және басқару органдарында, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында, қоғамдық бірлестіктерде және меншіктің өзге де нысандарындағы ұйымдарда, халықаралық ұйымдарда, Қазақстан Республикасының және шет мемлекеттердің сот органдарында жеке сот орындаушыларының ортақ мүдделерін, Кәсіптік және әлеуметтік құқықтарын өкілдік ету және қорғау;

- жеке сот орындаушыларының қызметіне әдістемелік, практикалық, консультациялық көмек көрсету;

- Қазақстан Республикасының Жеке сот орындаушыларының жоғары кәсіби және этикалық стандарттарын қамтамасыз ету;

- тыйым салынған мүлікті сату бойынша бірыңғай электрондық сауда алаңын ұйымдастыру;

- Палатаның мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған қолданыстағы заңнамамен тыйым салынбаған өзге де әрекеттерді жүзеге асыру.

Палатаның басқару органдары: - жоғары басқару органы

- жеке сот орындаушыларының съезі;

- өкілді басқару органы-Палата Төралқасы;

- атқарушы орган-палата Басқармасы; Бақылау органы-палатаның тексеру комиссиясы.

4. Жеке сот орындаушыларының қызметін бақылау.

Жеке сот орындаушыларының қызметін бақылауды Әділет министрлігі, аумақтық әділет органдары, жеке сот орындаушыларының республикалық палатасы және оның филиалдары жүзеге асырады.

Бақылаудың мақсаттары мен міндеттері:

- атқарушылық құжаттарды жеке орындау саласындағы атқарушылық іс-қимылдардың заңдылығын қамтамасыз ету;

- атқарушылық іс жүргізу тараптарының мүліктік және мүліктік емес құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын, қалпына келтірілуін қамтамасыз ету;

- жеке сот орындаушыларының құқық қолдану практикасында біркелкілікті қамтамасыз ету;

- атқарушылық іс жүргізу саласында жеке сот орындаушыларының бұзушылықтардың алдын алу және алдын алу. Бақылауды жүзеге асыру қағидағтары:

- заңдылық;

- объективтілік;

- бейтараптық;

- кәсіби этиканы сақтау;

- атқарушылық іс жүргізу тараптарының, жеке сот орындаушысының құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету. Жеке сот орындаушысына бақылау жүргізу мерзімі он жұмыс күнінен аспайды.

Жеке сот орындаушыларын жоспарлы бақылау жеке сот орындаушыларын жоспарлы бақылаудың бекітілген кестесіне сәйкес жүргізіледі. Аумақтық әділет органы жеке сот орындаушыларының өңірлік палатасымен бірлесіп, әр жылдың соңында 15 қаңтардан кешіктірмей, Заңның 169-бабының талаптарын ескере отырып, жеке сот орындаушыларының жоспарлы бақылау кестесін қалыптастырады және бекітеді. Аумақтық әділет органы жеке сот орындаушыларын жоспарлы бақылаудың бекітілген кестесін уәкілетті органға тиісті жылдың 31 қаңтарынан кешіктірмей жібереді. Жоспарлы бақылау кестесіне қызметін әділет органдарында есептік тіркелген кезден бастап алты айдан астам жүзеге асыратын, сондай-ақ қызметін жеке сот орындаушыларының бақылау кестесін қалыптастыру сәтінде алты айдан артық жүзеге асырмаған, бірақ қызметін жүзеге асыру мерзімі алты айдан асатын алдағы жыл ішінде барлық жеке сот орындаушылары енгізілуге тиіс. Жеке сот орындаушыларын жоспарлы бақылауды аумақтық әділет органының

лауазымды адамы (тұлғалары) өңірлік жеке сот орындаушылары палатасының өкілімен (өкілдерімен) бірлесіп жүргізеді.

Жеке сот орындаушыларының жоспарлы бақылауының мәні: атқарушылық өндірістердің материалдарын тексеру; жеке сот орындаушысының іс жүргізуге қойылатын талаптарды сақтауын тексеру; жеке сот орындаушысы мұрағатының жай-күйін тексеру; жеке сот орындаушысының қызметтік үй-жайының орналасқан жері мен жабдықтарына қойылатын талаптардың сақталуын тексеру. Жеке сот орындаушысының жоспардан тыс бақылауы оған қатысты шағым, өтініш не атқарушылық әрекеттерді жүзеге асыру кезінде өзі жасаған заңдылықты бұзу фактілері туралы ақпарат түскен кезде жүргізіледі. Жеке сот орындаушыларының республикалық немесе өңірлік палатасына шағым, өтініш, хабарлама не басқа ақпарат келіп түскен кезде жеке сот орындаушысының жоспардан тыс бақылауы тиісті жеке сот орындаушылары палатасының уәкілетті адамының бұйрығымен тағайындалады. Тексеру жүргізу үшін Комиссия кемінде үш адамнан тұрады. Жоспардан тыс бақылаудың мәні атқарушылық іс жүргізу материалдарын және жеке сот орындаушысының келіп түскен шағым, өтініш, хабарлау және Атқарушылық іс-әрекеттерді жүзеге асыру кезінде ол жасаған заңдылықты бұзу фактілері туралы ақпарат шеңберінде іс-әрекеттерін зерделеу және тексеру болып табылады. Бұл ретте жеке сот орындаушысының Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзғаны туралы күшіне енген сот актісі болған жағдайда жеке сот орындаушыларының қызметіне бақылау жүргізілмейді.

Жеке сот орындаушыларын бақылау нәтижелері Жеке сот орындаушыларын бақылау аяқталғаннан кейін жеке сот орындаушысының жүргізілген бақылау нәтижелері туралы қорытынды жасалады және оған бақылау жүргізген тұлға (лар) қол қояды.

Қорытынды кіріспе, сипаттамалық-уәждемелік және қорытынды бөліктерден тұрады.

Бақылау сұрақтары:

1. Жеке сот орындаушыларының қызметін лицензиялау процедурасын сипаттаңыз.

2. Атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша Мемлекеттік қызметтер көрсету қағидаларын сипаттаңыз

Тақырып 12 Қазақстан Республикасының атқарушылық іс жүргізу органдарының автоматтандырылған жүйесі

Мақсаты: Қазақстан Республикасының Атқарушылық іс жүргізу органдарының автоматтандырылған жүйесін зерделеу

Жоспар:

1. Жеке тұлғалардың борышкерлерінің, заңды тұлғаның лауазымды адамдарының тізілімін жүргізу.

2. ҚР аумағында тыйым салынған мүлікті сату бойынша бірыңғай электрондық сауда алаңы (ИЫҰ ААЖ электрондық сауда модулі).

3. Тыйым салынған мүлікті, оның ішінде электрондық аукцион

нысанындағы сауда-саттықта өткізу қағидалары.

1. Жеке тұлғалардың борышкерлерінің, заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының тізілімін жүргізу.

ҚР-ның Әділет министрлігі "Ақпараттық Қазақстан 2020" мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде 2013-2014 жж. атқарушылық іс жүргізу органдарының автоматтандырылған ақпараттық жүйесін әзірледі, ол атқарушылық құжаттарды жедел орындау жөніндегі міндеттерді шешуге, сот орындаушыларына жүктемені азайтуға, сот актілерін орындауға байланысты құжат айналымын қысқартуға ықпал етеді және тұтастай алғанда атқарушылық іс жүргізу өндіріс.

Сот орындаушысының атқарушылық құжаттарды, борышкерлердің мүліктік жағдайы туралы ақпаратты электрондық форматта алу және олар бойынша қамтамасыз ету шараларын қабылдау мүмкіндіктерін кеңейту үшін ИЫҰ ААЖ мүдделі мемлекеттік органдардың, атап айтқанда ҚР Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің, ҚР Жоғарғы Сотының, ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінің бірқатар ақпараттық жүйелерімен интеграциялау жүргізілді, Республика ішкі істер министрлігі Әкімшілік полиция комитетінің, ҚР Ақпарат және коммуникация министрлігі, ҚР Қаржы министрлігі. Сондай-ақ, ҚР ӘМ атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындау жөніндегі міндеттерді жүзеге асыру үшін қажетті мақсаттарда "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР -ның 2010 жылғы 2 сәуірдегі №261 - IV Заңының 36-бабына сәйкес "Борышкерлердің бірыңғай тізілімі" жүргізіледі.

Атқарушылық құжаттарды орындау сот төрелігін іске асырудың түпкілікті және шешуші кезеңі болып табылатынын және оларды тиімді орындау мемлекеттің құқықтық жүйесін нығайтудың ғана емес, сонымен қатар кәсіпкерлік құрылымдардың қызметіне оң әсер ететін, елдің инвестициялық тартымдылығын қамтамасыз ететін, сондай-ақ халықтың сот төрелігіне және тұтастай мемлекетке деген сенімін арттырудың кепілі болып табылатынын назарға ала отырып. "Енді кез келген қазақстандық өзінің ЖСН-ін идентификатор ретінде енгізе алады немесе оны касса бөлімшесінің қызметкеріне хабарлай алады, қолда бар қарыздар туралы мәлімет ала алады және оларды сол жерде төлей алады. Бұл ретте жүйеде қамтамасыз ету шараларының, оның ішінде шығуға тыйым салулардың күшін жою туралы қаулы автоматты түрде қалыптастырылады. Уақытша шектеуді алып тастау 30 минут ішінде жүргізіледі. Мерзімдік өндіріп алу (алимент және зиянды өтеу) бойынша берешектер, сондай - ақ мүліктік емес сипаттағы атқарушылық құжаттың талаптары (мәжбүрлеу, міндетті түрде көшіру, көшіру) ерекшелік болып табылады", - деп атап өтті Әділет министрлігінде. Борышкерлер деп белгілі бір міндеттемелер бойынша атқарушылық іс жүргізу жүргізілетін жеке және заңды тұлғалар түсініледі.

Уәкілетті орган атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындау жөніндегі міндеттерді жүзеге асыру үшін қажетті мақсаттарда Борышкерлердің бірыңғай тізілімін жүргізеді. Борышкерлер туралы мәліметтер уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырылады. Жоғарыда аталған "атқарушылық іс

жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 36-бабына сәйкес, атқарушылық іс жүргізу бойынша үш айдан астам мерзімдік өндіріп алу туралы берешегі жоқ борышкерлер бойынша, сондай-ақ талап қоюды қамтамасыз ету шараларын қабылдау және жою туралы атқарушылық құжаттар бойынша мәліметтерді қоспағанда, Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізу үшін мәліметтерді сот орындаушылары атқарушылық іс қозғалғаннан кейін үш жұмыс күні.

Көрсетілген мәліметтер мыналарды қамтиды:

1. борышкердің Тегі, Аты, Әкесінің аты (бар болса) не борышкер ұйымның атауы;
2. борышкердің атқарушылық құжатын, Берілген күнін және орындалмаған міндетінің мазмұнын берген орган;
3. көрсетілген мәліметтерді жолдайтын сот орындаушысының тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), аумақтық бөлімнің атауы мен мекенжайы немесе жеке сот орындаушысы кеңсесінің мекенжайы.

Борышкерді ҰБТ-дан шығару "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 47-бабында санамаланған негіздер бойынша жүргізіледі:

1. өндіріп алушы өндіріп алудан бас тартты; соттың қарызды қайта құрылымдау туралы келісімді бекіту туралы ұйғарымы заңды күшіне енді;
2. өндіріп алушы мен борышкер бітімгершілік келісім жасасты және оны сот мақұлдады;
3. атқарушылық іс жүргізу тараптары дауды медиация тәртібімен реттеу туралы келісім жасасты;
4. өндіріп алушы немесе борышкер болған азамат қайтыс болғаннан кейін шешімде белгіленген талаптар немесе міндеттер қайтыс болған адамның құқықтық мирасқорына ауыса алмайды; Заңның негіздері бойынша аяқталған атқарушылық іс жүргізу бойынша атқарушылық құжат талаптарының орындалуы туралы мәліметтерді алған кезде сот орындаушысы 3 жұмыс күні ішінде борышкерді Борышкерлердің бірыңғай тізілімінен шығару үшін тиісті ақпаратты жібереді.

2. ҚР аумағында тыйым салынған мүлікті сату бойынша бірыңғай электрондық сауда алаңы (ИЫҰ ААЖ электрондық сауда модулі).

Бірыңғай электрондық сауда алаңы (бұдан әрі - Бэт) - электрондық аукционға қатысушыларға Бірыңғай жалпыға қолжетімді қолжетімділік нүктесін ұсынатын, электрондық аукционды өткізу үшін қажетті ақпаратты енгізу, сақтау және өңдеу мүмкіндігін қамтамасыз ететін ақпараттық жүйе, деректер базаларының, техникалық, бағдарламалық, телекоммуникациялық және басқа құралдардың жиынтығы.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабына және Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 9-бабына сәйкес әрбір азаматтың өз құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сот тәртібімен қорғауға құқығы бар. Біздің Республикамыздың көптеген азаматтары бұл құқықты сотта жүзеге асырады. Бұл ретте әрбір азамат сот шығарған шешімнің уақтылы және толық көлемде орындалуын тілейді. Сот актілерін орындау мемлекеттегі сот

төрелігінің тиімділігін көрсететін құқықтық практиканың маңызды бөлігі болып табылады. Сот орындаушысы оның өндірісіндегі атқарушылық құжатты орындау мақсатында жүргізетін атқарушылық іс-әрекеттердің бірі тыйым салынған мүлікті сату болып табылады. "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заңға енгізілген өзгерістерге байланысты 2015 жылғы 1 қаңтардан бастап мамандандырылған сауда ұйымдары арқылы мүлікті комиссиялық сату алынып тасталды.

Тыйым салынған мүлікті сатуды сот орындаушысы сауда-саттықта электрондық аукцион нысанында жүргізеді. Айта кету керек, борышкер сот орындаушысы тыйым салғаннан және бағалау жүргізгеннен кейін және сот орындаушысының жазбаша рұқсатымен мүлікті алып қойғанға немесе өткізгенге дейін және ол белгілеген мерзімде тыйым салынған мүлікті бағалау құнынан төмен емес құны бойынша сатуға құқылы. Электрондық аукцион-бұл тыйым салынған мүлік барлық әлеуетті сатып алушылардың оларға тең қол жеткізуі негізінде бірыңғай электрондық сауда алаңын пайдалана отырып сатылатын сауда-саттық. Дамыған ақпараттық технологиялар әлемінде бұл аукционға қатысушылардың да, оның ұйымдастырушыларының да уақытын үнемдейтін өте ыңғайлы сауда жүйесі, мұндай аукционға қатысушылардың қажетті талабы-кез келген халыққа қызмет көрсету орталығында алу қиын емес екені белгілі электрондық цифрлық қолтаңбаның болуы. Тыйым салынған мүлікті электрондық аукционға қою туралы шешімді сот орындаушысы қабылдайды, ол туралы қаулы шығарады. "Тыйым салынған мүлікті, оның ішінде электрондық аукцион нысанындағы сауда-саттықта өткізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2015 жылғы 20 ақпандағы № 100 бұйрығының 4-тарауына 14-тармағына сәйкес

3. Тыйым салынған мүлікті, оның ішінде электрондық аукцион нысанындағы сауда-саттықта өткізу қағидалары.

Мүлікті электрондық сауда-саттыққа қоймас бұрын сот орындаушысы борышкер мен өндіріп алушыны жүргізілген бағалау туралы хабардар етуге немесе таныстыруға және бағалау нәтижелеріне шағымдану үшін атқарушылық іс жүргізудің көрсетілген тараптарына күнтізбелік 10 күн беруге міндетті. Тыйым салынған мүлік жүргізілген бағалау туралы борышкер мен өндіріп алушыны тиісінше хабардар етпей немесе таныспай және оларға бағалау нәтижелеріне шағымдану үшін күнтізбелік он күн бермей электрондық аукционға қойылмайды. Көрсетілген мерзімді есептеу жүргізілген бағалау туралы борышкер мен өндіріп алушыны хабардар еткен немесе танысқан күннен басталады. Ерекшелік борышкердің іздеуде болған жағдайлары болып табылады, бұл оның мүлкінен өндіріп алу үшін кедергі болып табылмайды.

Сот орындаушысы мүлікті электрондық аукционға қоюды бірыңғай электрондық сауда алаңына өтінімді жіберу жолымен, атқарушылық іс жүргізу жөніндегі автоматтандырылған ақпараттық жүйе арқылы атқарушылық құжаттың, мүлікті сатуға қою туралы қаулының, борышкер мен өндіріп алушының мүлікті бағалаумен тиісінше хабардар етілгенін немесе танысқанын растайтын құжаттардың көшірмесін қоса бере отырып жүргізеді. Алдағы электрондық аукцион туралы хабарландыру аукцион өткізілгенге дейін

күнтізбелік он күннен кешіктірілмей жарияланады. Электрондық аукцион өтпеді деп танылған кезде өндіріп алушы электрондық аукцион өтпеді деп танылған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде сот орындаушысына өтініш беру арқылы Бағалау құны бойынша мүлікті өзіне қалдыруға құқылы. Өндіріп алушының мүлікті өзіне қалдыру туралы өтінішінің болмауы Өндіріп алушының мүлікті қабылдаудан бас тартуы деп танылады. (ҚР ӘМ №100 Бұйрығының 48-тармағы) Егер мүлік электрондық аукцион өткізу жолымен өткізілмеген және өндіріп алушы мүлікті өзіне қалдырудан бас тартқан жағдайда, мүлікке өндіріп алу тоқтатылады, орындау барысында осы мүлікке салынған ауыртпалықтар алынып тасталады. Өндіріп алушы мүлікті қабылдаудан бас тартқан кезде сот орындаушысы өндіріп алушы мүлікті өзіне қалдырудан бас тартқан сәттен бастап Бэт-ке тиісті өтінімді қайта орналастыру жолымен электрондық аукцион рәсімін тағайындайды.

Мүлікті электрондық сауда-саттыққа қоймас бұрын сот орындаушысы борышкер мен өндіріп алушыны жүргізілген бағалау туралы хабардар етуге немесе таныстыруға және бағалау нәтижелеріне шағымдану үшін атқарушылық іс жүргізудің көрсетілген тараптарына күнтізбелік 10 күн беруге міндетті. Тыйым салынған мүлік жүргізілген бағалау туралы борышкер мен өндіріп алушыны тиісінше хабардар етпей немесе таныспай және оларға бағалау нәтижелеріне шағымдану үшін күнтізбелік он күн бермей электрондық аукционға қойылмайды. Көрсетілген мерзімді есептеу жүргізілген бағалау туралы борышкер мен өндіріп алушыны хабардар еткен немесе танысқан күннен басталады. Ерекшелік борышкердің іздеуде болған жағдайлары болып табылады, бұл оның мүлкінен өндіріп алу үшін кедергі болып табылмайды – жоғарыда аталған бұйрықтың 4-тарауы 15-тармағы. Сот орындаушысы мүлікті электрондық аукционға қоюды бірыңғай электрондық сауда алаңына өтінімді жіберу жолымен, атқарушылық іс жүргізу жөніндегі автоматтандырылған ақпараттық жүйе арқылы атқарушылық құжаттың, мүлікті сатуға қою туралы қаулының, борышкер мен өндіріп алушының мүлікті бағалаумен тиісінше хабардар етілгенін немесе танысқанын растайтын құжаттардың көшірмесін қоса бере отырып жүргізеді. Алдағы электрондық аукцион туралы хабарландыру аукцион өткізілгенге дейін күнтізбелік он күннен кешіктірілмей жарияланады. Электрондық аукцион өтпеді деп танылған кезде өндіріп алушы электрондық аукцион өтпеді деп танылған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде сот орындаушысына өтініш беру арқылы Бағалау құны бойынша мүлікті өзіне қалдыруға құқылы. Өндіріп алушының мүлікті өзіне қалдыру туралы өтінішінің болмауы Өндіріп алушының мүлікті қабылдаудан бас тартуы деп танылады. (ҚР ӘМ №100 Бұйрығының 48-тармағы) Егер мүлік электрондық аукцион өткізу жолымен өткізілмеген және өндіріп алушы мүлікті өзіне қалдырудан бас тартқан жағдайда, мүлікке өндіріп алу тоқтатылады, орындау барысында осы мүлікке салынған ауыртпалықтар алынып тасталады. Өндіріп алушы мүлікті қабылдаудан бас тартқан кезде сот орындаушысы өндіріп алушы мүлікті өзіне қалдырудан бас тартқан сәттен бастап Бэт-ке тиісті өтінімді қайта орналастыру жолымен электрондық аукцион рәсімін тағайындайды. (ҚР ӘМ №100 Бұйрығының 46-тармағы)

Электрондық аукцион қорытындылары бойынша ҚР ӘМ №100 бұйрығына қосымшаларда көрсетілген нысан бойынша электрондық аукцион қорытындылары туралы хаттама ресімделеді, оған аукцион жеңімпазы, сот орындаушысы және Бэт операторы ЭЦҚ арқылы қол қояды. Өткізілген аукцион қорытындылары туралы хаттама сатып алу-сату шартын жасасу үшін негіз болып табылады. Яғни, заң шығарушы тыйым салынған мүлікті сату бойынша атқарушылық іс – әрекеттер жасаудың шекарасын және қандай да бір дәрежеде Өндіріп алушының мүлікті қабылдаудан бас тартқан кезде қабылдаған шешімі үшін жауапкершілікті нақты белгіледі. Электрондық аукционды өткізудің барлық ыңғайлылығы кезінде, атап айтқанда, сатып алушы сауда - саттықтың әлеуетті қатысушылары үшін, атап айтқанда, егер олар интернетке шығудың болмауына байланысты немесе олардан тәуелсіз басқа да себептер бойынша мүлікті өткізу жөніндегі қызметтерді ұсынатын ұйымның операторына кіре алмаса, онда аукцион өткізілуі мүмкін егер онлайн-режимге кемінде екі қатысушы қатысса, олардың қатысуынсыз. Әрине, көп нәрсе сот орындаушыларының міндеттеріне адал көзқарасқа, олардың кәсібилігіне байланысты.

Алдағы сауда-саттық туралы тиісінше хабардар етпеу, жылжымайтын мүлікке белгіленген тәртіпті бұза отырып бағалау жүргізу оларды жарамсыз деп тану үшін жеткілікті негіздер, демек, сот орындаушыларының іс-әрекеттерін заңсыз деп тану үшін негіздер болып табылады.

Бақылау сұрақтары:

1. Жеке тұлғалардың борышкерлерінің, заңды тұлғаның лауазымды адамдарының тізілімін жүргізуді сипаттаңыз
2. Тыйым салынған мүлікті сату ережелерін, оның ішінде сауда-саттықта электрондық аукцион түрінде сипаттаңыз

Тақырып 13 Әділет органдарының кадрлары және олардың құқықтық жағдайы

Жоспар:

1. Әділет органдарының кадрлары және олардың құқықтық жағдайы.
2. Әділет органдары қызметкерлерін материалдық және әлеуметтік қамтамасыз ету.
3. Әділет органдарын қаржыландыру, материалдық-техникалық қамтамасыз ету.

1. Әділет органдарының кадрлары және олардың құқықтық жағдайы

Әділет органдарының кадрларын мемлекеттік қызметшілер болып табылатын әділет органдарының қызметкерлері, Заңға сәйкес өзге де құқықтық мәртебеге ие қылмыстық-атқару жүйесі органдарының қызметкерлері, сондай-ақ еңбек қатынастары Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен реттелетін өзге де адамдар құрайды. Қылмыстық-атқару жүйесі органдарының персоналы:

- 1) қылмыстық-атқару жүйесі органдарының қызметкерлері;

2) қылмыстық-атқару жүйесінде лауазымдарды атқаратын мемлекеттік қызметшілер;

3) қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелерімен және органдарымен еңбек қатынастарында тұратын қылмыстық-атқару жүйесінің қызметкерлері.

Қылмыстық-атқару жүйесі органдары қызметкерлерінің еңбегін құқықтық реттеу Қылмыстық-атқару жүйесі органдары қызметкерлерінің еңбек қатынастары "құқық қорғау қызметі туралы" ҚР-ның Заңында көзделген ерекшеліктермен ҚР-ның Еңбек кодексімен реттеледі. Қылмыстық-атқару жүйесі органдарының қызметкерлеріне арнаулы атақтар беріледі.

Арнайы атақтар берілетін қылмыстық-атқару жүйесі органдарының лауазымды адамдарының тізбесін, сондай-ақ орталық және аумақтық бөлімшелерде оларға сәйкес келетін шекті арнаулы атақтарды ҚР-ның Үкіметі бекітеді. Қылмыстық-атқару жүйесінде қызмет атқарудың ерекше шарттары. Қылмыстық-атқару жүйесінде қызмет атқарудың ерекше шарттары деп төтенше немесе соғыс жағдайы режимін енгізу, күдіктіні, айыпталушыны және сотталғанды қашу, кепілге алу, жаппай тәртіпсіздіктер, топтық бағынбау кезіндегі не оларды жою үшін қажетті мерзім ішінде осындай жағдайлар туындау қаупі төнген кездегі мекемелер персоналының жұмысы түсініледі. Қылмыстық-атқару жүйесі органдары қызметкерлерінің қызмет атқарудың ерекше жағдайлары режиміндегі жұмысы үш айдан аспауға тиіс және демалыс күндерімен өтеледі. Қызмет өткерудің ерекше жағдайларында қызметкерлерді жұмысқа тартудың тәртібі мен шекті ұзақтығы ҚР-ның нормативтік құқықтық актілерінде айқындалады. Қылмыстық-атқару жүйесі органдарының қызметкерлері қылмыстық-атқару қызметі саласындағы міндеттердің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі

2. Әділет органдары қызметкерлерін материалдық және әлеуметтік қамтамасыз ету

1. Әділет органдары қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеу Қазақстан Республикасының Президенті бекітетін еңбекке ақы төлеудің бірыңғай жүйесіне сәйкес жүзеге асырылады.

2. Әділет органдарының қызметкерлеріне ұзақтығы күнтізбелік отыз күн жыл сайынғы ақылы еңбек демалыстары беріледі.

3. "Мемлекеттік қызмет туралы" ҚР-ның Заңында көзделген мемлекеттік қызметшілер мәртебесінен өзгеше құқықтық мәртебесі бар әділет органдарының қызметкерлерін материалдық қамтамасыз ету және әлеуметтік қорғау ҚР-ның заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді.

Мемлекеттік қызметшілердің еңбегіне ақы төлеу

1. Мемлекеттік қызметшілердің еңбегіне ақы төлеу қызметтік міндеттерін сөзсіз және толық орындау үшін жеткілікті материалдық жағдайларды қамтамасыз етуге, мемлекеттік органдарды құзыретті және тәжірибелі кадрлармен жасақтауға жәрдемдесуге, олардың адал және бастамашыл еңбегін ынталандыруға тиіс.

2. Мемлекеттік қызметшілердің еңбегіне ақы төлеу мемлекеттік қызметшілер орындайтын жұмыстың сипатына, көлеміне және нәтижелеріне қарай сараланған түрде белгіленеді.

3. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің мемлекеттік қызметшілерін қоспағанда, мемлекеттік қызметшілердің еңбегіне ақы төлеу Қазақстан Республикасының Президентімен келісім бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін мемлекеттік бюджет есебінен ұсталатын барлық органдар үшін қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеудің бірыңғай жүйесіне сәйкес жүзеге асырылады. Бонустарды төлеу, мемлекеттік қызметшілерге материалдық көмек көрсету, сондай-ақ "Б" корпусы мемлекеттік әкімшілік қызметшілерінің лауазымдық айлықақыларына үстемеақылар белгілеу тәртібі мен шарттарын Қазақстан Республикасының Үкіметі Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігімен келісім бойынша айқындайды.

4. Мемлекеттік қызметшілердің еңбегіне ақы төлеу республикалық және жергілікті бюджеттердің қаражаты, ҚР-ның Ұлттық Банкінің қаражаты есебінен жүргізіледі.

5. Мемлекеттік әкімшілік қызметшілердің жалақысы және басқа да төлемдері ҚР-ның заңнамасында белгіленген тәртіппен индекстелуге жатады.

6. Лауазымдық жалақыны белгілеуге құқық беретін мемлекеттік қызметшілердің жұмыс өтілі ҚР-ның Президентінің Әкімшілігімен келісу бойынша ҚР-ның Үкіметі айқындайтын тәртіппен есептеледі.

Мемлекеттік қызметшілердің демалысы

Мемлекеттік қызметшілерге екі лауазымдық айлықақы мөлшерінде сауықтыру үшін жәрдемақы төлей отырып, ұзақтығы күнтізбелік отыз күн ақылы жыл сайынғы еңбек демалысы беріледі. Мемлекеттік қызметшілердің бірінші және кейінгі жұмыс жылдары үшін жыл сайынғы ақылы еңбек демалысы тараптардың келісімі бойынша жұмыс жылының кез келген уақытында беріледі. Жыл сайынғы еңбек демалысына ақы төлеу ол басталғанға дейін күнтізбелік үш күннен кешіктірілмей, ал еңбек демалысы кестеден тыс берілген жағдайда - ол берілген күннен бастап күнтізбелік үш күннен кешіктірілмей жүргізіледі.

Мемлекеттік қызметшілердің қалауы бойынша жыл сайынғы ақылы еңбек демалыстары оларға бөліктер бойынша берілуі мүмкін. Бұл ретте жыл сайынғы ақылы еңбек демалысының бір бөлігі демалыс ұзақтығының кемінде күнтізбелік екі аптасы болуға тиіс.

Мемлекеттік қызметшілерге ҚР-ның еңбек заңнамасында белгіленген тәртіппен, оның ішінде жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша мемлекеттік тапсырыс шеңберінде оқыған жағдайда жалақысы сақталмайтын демалыс берілуі мүмкін.

Мемлекеттік орган басшысының не аппарат басшысының немесе ҚР-ның Президенті айқындайтын өзге де лауазымды адамның шешімі бойынша мемлекеттік қызметшілер олардың келісімімен жыл сайынғы немесе қосымша демалыстан кері шақырылып алынуы мүмкін. Пайдаланылмаған демалыстың қалған бөлігі мемлекеттік қызметшілерге тиісті жылдың кез келген басқа уақытында беріледі не келесі жылы демалысқа қосылады.

Мемлекеттік қызметшілерді зейнетақымен және әлеуметтік қамсыздандыру Мемлекеттік қызметшілерді зейнетақымен және әлеуметтік қамсыздандыру ҚР-ның заңдарына және өзге де нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес жүзеге асырылады. Мемлекеттік қызметшілерді әлеуметтік қорғау шаралары

1. Мемлекеттік қызметшілер "тұрғын үй қатынастары туралы" ҚР-ның Заңында және ҚР-ның өзге де заңнамасында айқындалатын тәртіппен тұрғын үймен қамтамасыз етіледі.

2. Жеке тұрғын үй құрылысы үшін тұрғын үй жағдайларын жақсартуға мұқтаж мемлекеттік қызметшілерге жер учаскелері беріледі. Жер учаскелерін беру шарттары ҚР-ның заңнамасында айқындалады.

3. Олармен бірге тұратын мемлекеттік қызметшілер мен олардың отбасы мүшелері тиісті мемлекеттік денсаулық сақтау мекемелерінде белгіленген тәртіппен медициналық қызмет көрсетуді пайдаланады.

4. Мемлекеттік органның штат саны қысқартылған кезде қысқартылатын мемлекеттік лауазымды атқаратын мемлекеттік қызметшіге мемлекеттік қызмет өтілі кемінде үш жыл болған кезде төрт орташа айлық жалақы мөлшерінде жұмыстан шығу жәрдемақысы төленеді.

5. Мемлекеттік орган таратылған (таратылған) жағдайда мемлекеттік әкімшілік қызметшілер мемлекеттік қызмет өтілі кемінде үш жыл болған кезде төрт орташа айлық жалақы мөлшерінде жұмыстан шығу жәрдемақысын төлейді.

6. Басқа мемлекеттік органның, оның ішінде таратылған (таратылған) не қайта ұйымдастырылған мемлекеттік органның функцияларын, өкілеттіктерін және (немесе) штат бірліктерін мемлекеттік органға берген кезде берілген функцияларды, өкілеттіктерді орындаған және (немесе) осы штат бірліктерін атқарған мемлекеттік әкімшілік қызметшілерге функциялары, өкілеттіктері берілген мемлекеттік органда тең мәнді мемлекеттік лауазымдар ұсынылады және (немесе) басқа мемлекеттік органның, оның ішінде таратылған (таратылған) немесе қайта ұйымдастырылған мемлекеттік органның штат бірліктері, олардың біліктілігіне сәйкес. Баламалы лауазым болмаған жағдайда мемлекеттік әкімшілік қызметшіге белгіленген біліктілік талаптарына сәйкес келген жағдайда осы мемлекеттік органда өзге де мемлекеттік лауазым ұсынылуы мүмкін. Мемлекеттік әкімшілік қызметші жұмысқа орналасудан бас тартқан жағдайда, ол жұмыстан шығарылуға жатады. Ұсынылған лауазымнан бас тартқан, кемінде үш жыл Мемлекеттік қызмет өтілі бар мемлекеттік әкімшілік қызметшілерге басқа мемлекеттік органның, оның ішінде таратылған (таратылған) немесе қайта ұйымдастырылған мемлекеттік органның функциялары, өкілеттіктері және (немесе) штат бірліктері берілген мемлекеттік орган төрт орташа айлық жалақы мөлшерінде жұмыстан шығу жәрдемақысын төлейді.

Мемлекеттік органның ішіндегі басқару құрылымы өзгерген кезде мемлекеттік әкімшілік қызметші бұрын атқаратын лауазымына тең, бұрын атқаратын лауазымдық өкілеттіктеріне сәйкес келетін лауазымға тағайындалады. Баламалы лауазым болмаған жағдайда мемлекеттік әкімшілік

қызметшіге белгіленген біліктілік талаптарына сәйкес келген жағдайда өзге лауазым ұсынылуы мүмкін. Мемлекеттік әкімшілік қызметші ұсынылған лауазымнан бас тартқан жағдайда, ол жұмыстан шығарылуға жатады. Кемінде үш жыл Мемлекеттік қызмет өтілі бар мемлекеттік әкімшілік қызметшілерге төрт орташа айлық жалақы мөлшерінде жұмыстан шығу жәрдемақысы төленеді.

Уақытша болмаған мемлекеттік қызметшіні алмастыру не мемлекеттік қызметшінің өзінің келісімін қоспағанда, өзге Бос мемлекеттік лауазым болған кезде мемлекеттік әкімшілік қызметшілерді уақытша бос мемлекеттік лауазымдарға тағайындауға жол берілмейді. Осы баптың 6 және 7-тармақтарына сәйкес ұсынылатын лауазым туралы хабарлама алған мемлекеттік әкімшілік қызметші қабылданған шешім туралы бес жұмыс күні ішінде хабарлауға міндетті. Көрсетілген мерзімде шешім болмаған жағдайда мемлекеттік қызметші жұмыстан босатылуға жатады.

Мемлекеттік әкімшілік қызметші лауазымының атауын не ол жұмыс істейтін, еңбек жағдайларын өзгертуге әкеп соқпайтын мемлекеттік органның (құрылымдық бөлімшенің) атауын өзгерту мемлекеттік әкімшілік қызметшінің мемлекеттік қызметті тоқтатуы немесе оны басқа лауазымға қайта тағайындауы үшін негіз болып табылмайды.

Егер негізгі қызметкер атқаратын мемлекеттік әкімшілік лауазымын жұмысқа шықпай босатқан жағдайда, онда осы уақытша бос мемлекеттік лауазымды атқаратын мемлекеттік қызметші жұмысты конкурс өткізбей тұрақты негізде жалғастыра алады. Бұл жағдайда мемлекеттік әкімшілік лауазымға тағайындау құқығы бар уәкілетті тұлға (орган) уақытша бос мемлекеттік лауазымға қабылданған адамды тұрақты негізде мемлекеттік лауазымға тағайындау туралы тиісті акт шығарады.

Мемлекеттік қызметші қайтыс болған жағдайда оның отбасы мүшелеріне мемлекеттік органдағы соңғы қызмет орны бойынша орташа айлық үш жалақы мөлшерінде біржолғы жәрдемақы төленеді, бұл ретте жәрдемақы мөлшері "ҚР-ғы мүгедектігі бойынша және асыраушысынан айырылу жағдайы бойынша Мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар туралы" "ҚР-ның Заңында белгіленгеннен төмен болмауы тиіс.

Ауылдық елді мекендерде жұмыс істейтін және тұратын басшы лауазымдарды атқаратын адамдарды қоспағанда, "Б" корпусының мемлекеттік әкімшілік қызметшілеріне ҚР-ның заңнамасында көзделген қосымша әлеуметтік қолдау шаралары ұсынылады.

Мемлекеттік қызметшілерге қызметтік іссапарларға, оның ішінде Шет мемлекеттерге арналған шығыстар ҚР-ның Үкіметі айқындайтын тәртіппен өтеледі. Мемлекеттік қызметшілерге ҚР-ның заңнамасында көзделген кепілдіктер және іссапарда болған уақыт үшін тәуліктік ақы алу құқығы, межелі жерге бару және кері қайту жөніндегі шығыстар, тұрғын үй-жайды жалдау жөніндегі шығыстар қолданылады.

Іссапарға жіберілген мемлекеттік қызметшілердің жұмыс орны (мемлекеттік лауазымы) және жалақысы іссапардың барлық уақыты ішінде сақталады.

Дипломатиялық қызмет персоналының кепілдіктері мен өтемақылары
Дипломатиялық қызмет персоналының кепілдіктері мен өтемақылары ҚР-ның дипломатиялық қызметінің құқықтық негіздерін, сондай-ақ қызметін ұйымдастыру тәртібін айқындайтын заңмен белгіленеді.

3. Әділет органдарын қаржыландыру, материалдық-техникалық қамтамасыз ету.

Әділет органдарын қаржыландыру, материалдық-техникалық қамтамасыз ету бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады. В әділет органдары мен мекемелерін материалдық-техникалық қамтамасыз етуді қаржыландыру және жүзеге асыру саласында: - әділет органдары мен мекемелерінің қызметкерлерін материалдық және әлеуметтік қамтамасыз ету туралы ұсыныстар әзірленуде; - әділет органдары мен мекемелерін материалдық-техникалық жабдықтау ұйымдастырылады, мемлекеттік нотариаттық кеңселерді, сот орындаушыларының бөлімдерін қоса алғанда, әділет органдары мен мекемелерінің ғимараттарын күрделі салу мен жөндеуді жүзеге асыру жөнінде шаралар қабылдайды, жергілікті жерлерде мемлекеттік билік органдарына және ҚР-ның Министрлер Кабинетіне тиісті ұсыныстар енгізеді; - әділет органдары мен мекемелерін қаржыландыру белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады, әділет органдары мен мекемелерінде бухгалтерлік есеп пен есептілік ұйымдастырылады және бақыланады; - әділет органдары мен мекемелерінің қаржы-шаруашылық қызметіне бақылау жүзеге асырылады. Мемлекеттік қызметті қаржылық және материалдық-техникалық қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген тәртіппен мемлекеттік бюджет қаражаты, ҚР-ның Ұлттық Банкінің қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Бақылау сұрақтары:

1 Әділет органдары қызметкерлерін материалдық және әлеуметтік қамтамасыз етудің тәртібі қандай?

2 Әділет органдарының кадрлары және олардың құқықтық жағдайы?

2 Бөлім. Өз білімін тексеруге арналған тапсырмалар

2.1 Кезеңдік бақылау тапсырмасы (тестлеу)

Кезеңдік бақылау 1 (тестілеу)

1. Кеңестік дәуір аумағындағы әділет органдарының қалыптасуы нешінші жылдан бастау алады?

- A. 1917 ж;
- B. 1920 ж;
- C. 1930 ж;
- D. 1928 ж;
- E. 1916 ж.

2. 1919 ж 10 желтоқсанда құрылған Әділет комиссариаты қандай органдарды біріктірді?

- A. заң шығарушы, қалалық, қорғаушы органдарды;
- B. заң шығарушы, атқарушы, орындаушы органдарды;
- C. заң шығарушы, атқарушы, селолық органдарды;
- D. заң шығарушы, нұсқаушы, ақпараттандырушы органдарды;
- E. заң шығарушы, жергілікті, орындаушы органдарды.

3. 1920 ж. 13 шілде - Қырревкомның Қырғыз Республикасындағы Кеңес өкіметінің басқару құрылымының негізгі бағыттары туралы қаулысы жарияланды. Қаулының 5-бабына сәйкес Орталық әділет бөлімі?

- A. өлкелік орган;
- B. атқарушы орган;
- C. заң шығарушы орган;
- D. ақпараттандырушы орган;
- E. орындаушы орган.

4. Қай жылы Қырғыз (Қазақ) АКСР-ның құрылтай Кеңесі съезінде Әділет халық комиссариатының міндеттері белгіленді?

- A. 1922 ж.5-12 қараша;
- B. 1917 ж.6-10 мамыр;
- C. 1920 ж.4-12 қазан;
- D. 1925 ж.5-10 қыркүйек;
- E. 1916 ж.4-12 тамыз.

5. 1921 ж.- Халкомкеңесі Әділхалкомы туралы Ережені бекітті, оның құрылымы неше бөлімнен тұрды?

- A. 4;
- B. 5;
- C. 2;
- D. 3;

Е. 6.

6. Мемлекеттік саяси басқарманың Сот құрылысы туралы ережесіне сәйкес үшкүрамды жүйеге қандай соттар кірді?

- А. халық соты, губерниялық соты және Жоғарғы соты;
- В. жергілікті соты, губерниялық соты және Жоғарғы соты;
- С. халық соты, атқарушы соты және Жоғарғы соты;
- Д. нұсқаушы соты, губерниялық соты және Жоғарғы соты;
- Е. халық соты, губерниялық соты және өлкелік соты.

7. 1923 ж. 9 қаңтарда- Әділхалкомның алқа жиналысында РСФСР Жоғарғы соты қандай бөлімшені құру туралы Ереженің жобасын талқылады?

- А. Қырғыз бөлімшесін;
- В. Қырғыз-қазақ бөлімшесін;
- С. Қазақ бөлімшесін;
- Д. Ресей бөлімшесін;
- Е. Кеңес бөлімшесін.

8. Қазатком Қырғыз (Қазақ) АКСР-ның Әділет халық комиссариаты туралы жаңа Ережені қай жылы бекітілді?

- А. 1922 ж 25 наурыз;
- В. 1917 ж. 23 наурыз;
- С. 1918 ж. 25 мамыр;
- Д. 1916 ж. 23 наурыз;
- Е. 1923 ж. 23 наурыз.

9. 1923 ж. 23 наурызда қол қойылған Әділхалкомының нұсқаулық хатында қандай міндетті талап енгізілді?

- А. сот жұмысын заң шығарушылықпен байланыстыру;
- В. сот жұмысын қарапайымдыландыру;
- С. сот жұмысына міндетті түрде әйелдерді тарту;
- Д. губерниялық соттар енгізу туралы;
- Е. сот жұмысы парақорлықпен күреске негізделуі тиіс.

10. Орынборда алғашқы өлкелік алтыайлық заң курстарының бірінші бітірушілер саны?

- А. 38 адам;
- В. 20 адам;
- С. 18 адам;
- Д. 28 адам;
- Е. 30 адам.

11. 1923 ж. 20 қарашада ҚАКСР-ның Әділхалком алқасы қандай Ережені бекітті?

- А. Сот құрамын бекіту туралы;

- В. губерниялық соттарды ұйымдастыру туралы;
- С. Қазақ бөлімшесін құру туралы;
- Д. қалыңмал беруді жою туралы;
- Е. өлкелік заң курстары туралы.

12. Орынборда прокурорлардың бірінші республикалық кеңесі қай жылы болды?

- А. 1924 ж.11-18 қаңтар;
- В. 1925 ж.11-18 қаңтар;
- С. 1924 ж.12-17 ақпан;
- Д. 1923 ж.11-18 мамыр;
- Е. 1917 ж.20-28 қаңтар.

13. 1924 ж. 26 маусымда барымтаны жою үшін Семей, Ақмола және Торғай губернияларына жіберілген Комиссияның төрағасы болып әділет комиссары?

- А. Ғ.Әлібеков тағайындалды;
- В. В.Каратаев тағайындалды;
- С. Ә.Бөкейханов тағайындалды;
- Д. Ш.Бекмұхамедов тағайындалды;
- Е. В.Каримов тағайындалды.

14. Кеңестік әділет қызметкерлерінің жалпықазақтық II-съезі қай қалада ашылды?

- А. Қызылордада;
- В. Алматыда;
- С. Орынборда;
- Д. Ақтөбеде;
- Е. Таразда.

15. 1928 ж. 17 қазанда - Бүкілодақтық ОАК мен ХКК қандай акті қабылдады?

- А. «Селолық және ауылдық белсенділерге қарсы террорлық акті ұйымдастырушыларға шаралар қабылдау туралы»;
- В. «Село шаруашылығындағы социалистік өзгерістер және кулактарға қарсы күрес туралы»;
- С. «Алыпсатарлыққа қарсы күрес туралы»;
- Д. «Тәркілеу және жер аудару кезінде қарсылық көрсеткені үшін қылмыстық жауапкершілікке тарту туралы»;
- Е. «Сот құрылысы туралы».

16. 1937 ж.26 тамызда - Қазақ КСР Халкомкеңесі қандай қаулы қабылдады?

- А. «Тәркілеу және жер аудару кезінде қарсылық көрсеткені үшін қылмыстық жауапкершілікке тарту туралы»;

- В. «Село шаруашылығындағы социалистік өзгерістер және кулактарға қарсы күрес туралы»;
- С. «Алыпсатарлыққа қарсы күрес туралы»;
- Д. « Селолық және ауылдық белсенділерге қарсы террорлық акті ұйымдастырушыларға шаралар қабылдау туралы»;
- Е. «Сот құрылысы туралы».

17. «Сот құрылысы туралы» Заң қашан қабылданды?

- А. 1937 ж. 16 сәуірде;
- В. 1928 ж. 16 қыркүйекте ;
- С. 1920 ж. 16 қазанда;
- Д. 1922 ж. 16 шілдеде;
- Е. 1938 ж. 16 тамызда.

18. Қай жылдан бастап Әділет халық комиссариаты Қазақ КСР Әділет министрлігі болып аталды?

- А. 1946 ж;
- В. 1940 ж;
- С. 1945 ж;
- Д. 1936 ж;
- Е. 1944 ж.

19. ҚР-сы Үкіметінің құрылымына кіретін, Республика Премьер-Министрінің ұсынуымен Республика Президенті құратын, қайта ұйымдастыратын және тарататын орталық атқарушы орган?

- А. Үкімет;
- В. Әділет министрлігі;
- С. ҚР-ның Парламенті;
- Д. Денсаулық сақтау министрлігі;
- Е. Білім және Ғылым министрлігі.

20. Әділет министрін кім қызметке тағайындайды және қызметтен босатады?

- А. Республика Премьер-Министрі;
- В. Маслихат депутаттары;
- С. Сенат депутаттары;
- Д. Сайланбалы;
- Е. Республика Президенті.

21. Әділет министрі өз құзыреті шегінде не шығарады?

- А. заң;
- В. жарлық;
- С. конституциялық заң;
- Д. акт;
- Е. қаулы.

22. Әділет министрі ҚР-ның заңдарына сәйкес мемлекеттік органдар мен ұйымдарда кімнің атынан өкілдік етеді?

- A. Мемлекет атынан;
- B. Министрлік атынан;
- C. Жергілікті өзін-өзі басқару органдары атынан;
- D. Халық атынан;
- E. Президент атынан.

23. ҚР-ның заңнамасына сәйкес ведомстволардың, Әділет министрлігіне ведомстволық бағынысты ұйымдардың басшыларын, сондай-ақ олардың орынбасарларын қызметке тағайындау және қызметтен босату өкілеттілігі кімге жүктелген?

- A. ҚР-ның Президентіне;
- B. Денсаулық сақтау министріне;
- C. Парламент депутаттарына;
- D. Әділет министріне;
- E. Премьер-министрге.

24. Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, аудандар мен қалалардың әділет бөлімшелері қандай органдар болып табылады?

- A. қалалық әділет органдары;
- B. аумақтық әділет органдары;
- C. облыстық әділет органдары;
- D. жергілікті әділет органдары;
- E. республикалық әділет органдары.

25. Әділет органдарының актілері?

- A. жарлықтар мен шешімдер;
- B. қаулы мен шешімдер;
- C. бұйрықтар мен ұсыныстар;
- D. ұсыныстар мен жарлықтар;
- E. қаулы мен бұйрықтар.

26. Әділет органдары қызметінің принципі болып табылады?

- A. адал ниеттілік;
- B. қайырымдылық;
- C. шыншылдық;
- D. әділеттілік
- E. заңдылық.

27. Әділет органдары қызметінің принципі болып табылады?

- A. жариялылық;
- B. қайырымдылық;

- C. адал ниеттілік;
- D. шыншылдық;
- E. бірлесу.

28. Әділет органдары қызметінің принципі болып табылады?

- A. ізгілік;
- B. баршаның заң алдындағы теңдігі;
- C. адамгершілік;
- D. қатал құқықтық;
- E. теңсіздік.

29. Әділет органдары қызметінің принципі болып табылмайды?

- A. қорғалу құқығын қамтамасыз ету;
- B. заңдылық;
- C. баршаның заң алдындағы теңдігі;
- D. қатал құқықтық;
- E. жариялылық.

30. Әділет органдары қызметінің принципі болып табылмайды?

- A. адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу және сақтау;
- B. теңсіздік;
- C. саяси партиялардың және өзге де қоғамдық бірлестіктердің қызметіне тәуелсіз болу;
- D. әділет органдары жүйесінің біртұтастығы;
- E. заңдылық.

31. Әділет органдары қандай ұсыныстар енгізеді?

- A. елдегі құқықтық жағдайды жақсартуға бағытталған;
- B. құқықтық сананың жоғарылатуына байланысты;
- C. саяси жүйені өзгертуге байланысты;
- D. әділет органдарында мемлекеттік тіркелуге тиісті, бірақ одан өтпеген нормативтік құқықтық актілеріне қатысты;
- E. заң шығарушылық процесінің жетілдіруге байланысты.

32. Әділет органдары ұсыныстарды неше күннен кешіктірмей қарауға тиіс?

- A. отыз күннен;
- B. он бес күннен;
- C. жиырма күннен;
- D. бір жетіден;
- E. бес күннен.

33. Ұсынуды қарау нәтижелері мен қолданылған шаралар туралы ұсыну қаралған күннен бастап неше күнде әділет органдарына хабарланады?

- A. бір айда;
- B. бес жұмыс күнінде;
- C. бір жетіде;
- D. екі жұмыс күнінде;
- E. үш жұмыс күнінде.

34. Әділет органдары қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органның сұратуы бойынша ҚР-ның қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына сәйкес өздерінің ақпараттық жүйелерінен мәліметтер ұсынуы қандай принципке негізделеді?

- A. адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу және сақтау;
- B. саяси партиялардың және өзге де қоғамдық бірлестіктердің қызметіне тәуелсіз болу;
- C. заңдылықты жүзеге асыру;
- D. құқық қорғау органдарымен және басқа да мемлекеттік органдармен, өзге де ұйымдармен және лауазымды адамдармен өзара іс-қимыл жасау;
- E. әділет органдары жүйесінің біртұтастығы.

35. Заң шығарушы, нұсқаушы, ақпараттандырушы органдарды қандай комиссариаты біріктірді?

- A. Әділет;
- B. Сот;
- C. Халық;
- D. Заң шығару;
- E. Меншік.

36. 1920 ж. 4-12 қазанда - Қырғыз (Қазақ) АКСР-ның құрылтай Кеңесі съезінде Әділет халық комиссариатының несі белгіленді?

- A. Заңы;
- B. Міндеттері;
- C. Орналасқан жері;
- D. Құрамы;
- E. Жобасы.

37. 1920 ж 24 қыркүйектен бастап Ғ.Әлібеков қандай қызмет атқарды?

- A. Төраға;
- B. әділет комиссары;
- C. тергеу комиссиясының төрағасы;
- D. ішкі істер алқасының мүшесі;
- E. Қырревкомның хатшысы;

38. Құрылымы 5 бөлімнен тұратын Әділхалком туралы Ереже нешінші жылы бекітілді?

- A. 1919 ж. мамыр;
- B. 1920 ж. қаңтар;
- C. 1921 ж. наурыз;
- D. 1922 ж. сәуір;
- E. 1930 ж. қараша.

39. Қазатком мал ұрлаушылықпен күрес туралы Декретті нешінші жылы бекітті?

- A. 1921 ж.- 10 қараша;
- B. 1917 ж.- 2 қазан;
- C. 1918 ж.- 13 қыркүйек;
- D. 1920 ж.- 10 сәуір;
- E. 1922 ж.- 8 желтоқсан.

40. 1921 ж.13 қарашада.- әділхалком Шафқат Бекмұхамедов губерниялар мен трибуналдардың қандай хатына қол қойды?

- A. тергеу комиссиясының хатына;
- B. ішкі істер алқасының хатына;
- C. қаржы-шаруашылық туралы хатына;
- D. халық соттарының нұсқаулық хатына;
- E. қамау орындарын басқару хатына.

Кезеңдік бақылау 2 (тестілеу)

1. Әділхалкомның алқа жиналысында РСФСР Жоғарғы соты Қазақ бөлімшесін құру туралы Ереженің жобасын қай жылы талқылады?

- A. 1920 ж 2 мамыр;
- B. 1923 ж 9 қаңтар;
- C. 1922 ж 10 қараша;
- D. 1920 ж 15 қыркүйек;
- E. 1921 ж 19 қазан.

2. Қазобком Президиумының отырысында республика әділет халкомы және республика прокуроры М.Атанисовтың қандай тақырыптағы баяндамасы тыңдалды?

- A. «Парақорлықпен күрес туралы»;
- B. «Қалыңмал беруді жою туралы»;
- C. «Сот құрамын бекіту туралы»;
- D. «Қылмыстың жолын кесу қажеттілігі туралы»;
- E. «Құқық қорғау жүйесін қайта құру туралы».

3. Әскери ревкомның отырысында әділет бөлімінің алқасын құру туралы шешім қай жылы қабылданды?

- A. 1918 жылы 15 сәуір;
- B. 1919 жылы 9 желтоқсан;
- C. 1917 жылы 19 қазан;
- D. 1920 жылы 2 қыркүйек;
- E. 1922 жылы 6 мамыр.

4. Әділет органдарының міндетін табыңыз?

- A. зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру;
- B. кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру;
- C. сот статистикасын жүргізеді;
- D. Парламентке Республика жасасқан халықаралық шарттарды денонсациялау туралы ұсыныс енгізеді;
- E. Республика Президентінің талап етуі бойынша оған елдегі конституциялық заңдылықтың жайы туралы ақпаратты табыс етеді.

5. Әділет министрлігіне жүктелген міндеттерді шешу және функцияларды қамтамасыз ету үшін Министрлік жанында не құрылады?

- A. Жергілікті әділет органдары;
- B. аумақтық әділет органдары;
- C. мемлекеттік мекемелер мен ұйымдар;
- D. Облыстық әділет органдары;
- E. әділет бөлімшелері.

6. Қазақстан Республикасының әділет органдарының қызметі реттеледі:

- A. Президенттің Заңдық күші бар жарлығымен;
- B. әділет органдары туралы ережемен;
- C. ҚР әділет органдары туралы Заңымен;
- D. ҚР әділет органдары туралы нұсқауымен;
- E. Сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі туралы ҚР Конституциялық Заңымен.

7. Қазақстан Республикасының әділет органдары:

- A. заң шығару органы болып табылады;
- B. атқарушы билік органы болып табылады;
- C. сот билігі органы болып табылады;
- D. сот жүйесі органы болып табылады;
- E. мемлекеттік бақылау органы болып табылады;

8. Әділет органдары қызметінің құқықтық негізін құрайды:

- A. ҚР Конституциясы, ҚР әділет Органдары туралы Заңы;
- B. ҚР Конституциясы, ҚР әділет Органдары туралы Заңы және өзге де нормативті-құқықтық актілері;

- C. ҚР Конституциясы, ҚР әділет Органдары туралы Заңы және өзге де нормативті-құқықтық актілер, сондай-ақ ҚР халықаралық шарттары;
- D. ҚР әділет Органдары туралы Заңы және өзге де нормативті-құқықтық актілері сондай-ақ ҚР халықаралық шарттары;
- E. ҚР әділет Органдары туралы Заңы.

9. Әділет органдарының міндеттері анықталады:

- A. ҚР Конституциямен;
- B. ҚР әділет органдары туралы заңымен;
- C. ҚР әділет органдары туралы ережемен;
- D. ҚР әділет органдары туралы ҚР Президенттің жарлығымен;
- E. ҚР әділет органдары туралы нұсқауларымен.

10. Әділет органдары жүйесінің біртұтастығы:

- A. әділет органдары қызметінің принципі;
- B. әділет органдары қызметінің міндеті;
- C. әділет органдары қызметінің басты бағыты;
- D. әділет органдары қызметінің мақсаты;
- E. әділет органдары қызметінің бір түрі.

11. Саяси партиялардың және өзге де қоғамдық бірлестіктердің қызметіне тәуелсіз болу:

- A. әділет органдарының міндеті;
- B. әділет органдары қызметінің басты бағыты;
- C. әділет органдары қызметінің мақсаты;
- D. әділет органдары қызметінің бір түрі;
- E. әділет органдары қызметінің принципі.

12. ҚР-ның Әділет министрлігі, аумақтық әділет органдары, бөлімдері мен мекемелері және өзге де ведомстволық бағынысты ұйымдар:

- A. құқық қорғау органдарының біртұтас жүйесін құрады;
- B. құқық қолдану органдарының біртұтас жүйесін құрады;
- C. құқық атқару органдарының біртұтас жүйесін құрады;
- D. ішкі істер органдарының біртұтас жүйесін құрады;
- E. әділет органдарының біртұтас жүйесін құрады.

13. ҚР әділет Министрлігінің құрылымдық бөлімшелерін құруды, қайта ұйымдастыруды және таратуды жүзеге асырады:

- A. Әділет министрлігі;
- B. ҚР Үкіметі;
- C. ҚР Президенті;
- D. ҚР әділет Министрлігі, ал заңдарда көзделген жағдайларда – ҚР Үкіметі;
- E. Премьер Министрдің ұсынуы бойынша ҚР Президенті.

14. Әділет органдарының құрылымын, штат санын, материалдық-техникалық қамтамасыз ету жағдайларын белгілейді:

- A. ҚР Әділет Министрі;
- B. Премьер Министр;
- C. ҚР Президенті;
- D. Әділет министрінің ұсынуы бойынша Премьер министр;
- E. Әділет министрінің ұсынуы бойынша ҚР Президенті.

15. ҚР-ның әділет Министрлігін қызметке тағайындап және босататын:

- A) Президенттің ұсынысы бойынша Сенат тағайындайтын Министр басқарады;
- B) Президенттің ұсынысы бойынша Мәжіліс тағайындайтын Министр басқарады;
- C) Премьер Министрдің ұсынуымен ҚР Президенті тағайындайтын Министр басқарады;
- D) Премьер Министр тағайындайтын Министр басқарады;
- E) Премьер Министрдің ұсынуымен Консультациялық Кеңес тағайындайтын Министр басқарады.

16. Әділет органдарының жұмысына басшылық ету және оған жүктелеген міндеттердің орындалуына дербес жауапты:

- A. ҚР Президенті;
- B. ҚР Премьер Министрі;
- C. ҚР Конституциялық Кеңестің Төрағасы;
- D. ҚР Әділет Министрі;
- E. ҚР әділет министрлігінің Бірінші вице-Министрі.

17. Аумақтық әділет органдары болып табылады:

- A. Облыстық әділет бөлімшелері мен Астана және Алматы қалалық соттары;
- B. Облыстық әділет бөлімшелері мен аудандық соттар;
- C. Облыстық әділет бөлімшелері мен облыстық соттар;
- D. Облыстық әділет бөлімшелері;
- E. Облыстық, Астана және Алматы қалаларының әділет бөлімшелері.

18. Әділет органдары заң жобасы жұмысын жүргізу, заңдарды жетілдіру саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады?

- A. сот сарапшылары кадрларын іріктеу және орналастыру;
- B. адвокаттардың, нотариаттардың жеке және заңды тұлғаларға көрсететін заң қызметтерінің сапасын бақылау;
- C. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;
- D. заң жобасы жұмысы, нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу;
- E. зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру жөнінде ұсыныстар тұжырымдау.

19. Әділет органдары заң жобасы жұмысын жүргізу, заңдарды жетілдіру саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады?

А. санаткерлік меншік құқықтарын өзара қорғау туралы халықаралық шарттарды дайындау мен жасасуға, осындай шарттарға қол қоюға белгіленген тәртіппен қатысу;

В. мемлекеттік сот-сараптама ұйымдарын материалдық-техникалық қамтамасыз ету;

С. Республика Үкіметі мен Премьер-Министрінің тапсыруымен және өз бастамасы бойынша Үкіметтің нормативтік құқықтық актілеріне ресми түсіндірме беру;

Д. әділет органдарынан және өзге де мемлекеттік органдардан, сондай-ақ нотариустардан шығатын ресми құжаттарға апостиль қою;

Е. ресми тізілімдерде авторлық құқықты тіркеу.

20. Әділет органдары халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру саласында қандай функцияларыды жүзеге асырады ?

А. мемлекеттік органдар мен ұйымдардың заң саласындағы ғылыми-зерттеу жұмысын үйлестіру;

В. сот-сараптама қызметін ұйымдастыру және сот сарапшыларына ҚР-ның рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен лицензиялар беру;

С. ҚР-ның рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес жекелеген қызмет түрлерін лицензиялау;

Д. уәкілетті органдар мен мүдделі ұйымдардың зияткерлік меншікті сақтау және қорғау саласындағы өзара іс-қимылдарын үйлестіру;

Е. ҚР-ның заңдарына сәйкес шет мемлекеттермен құқықтық көмек және құқықтық ынтымақтастық туралы халықаралық шарттарды дайындау, жасасуды және орындауды ұйымдастыру.

21. Әділет органдары халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

А. халықаралық шарттарға сәйкес шет мемлекеттердің сот тапсырмалары мен өтініштерін орындау;

В. нормативтік құқықтық актілердің жобаларына заң сараптамасын жасау;

С. құқықтық насихатты ұйымдастыруды ведомствоаралық үйлестіру, заңдарға түсіндірме беруге қатысу;

Д. адвокаттардың, нотариаттардың жеке және заңды тұлғаларға көрсететін заң қызметтерінің сапасын бақылау;

Е. зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру жөнінде ұсыныстар тұжырымдау.

22. Әділет органдарының сот-сараптама қызметі саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады?

- A. заң жобасы жұмысы, нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу;
- B. мемлекеттік сот-сараптама ұйымдарын материалдық-техникалық қамтамасыз ету;
- C. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;
- D. мемлекеттік органдардың тіркелген нормативтік құқықтық актілерінің тізбесін жалпы жұрттың назарына жеткізу үшін жариялау;
- E. зияткерлік меншік объектілерін қорғау және пайдалану мәселелері бойынша халықаралық ынтымақтастық.

23. Әділет органдарының сот-сараптама қызметі саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады?

- A. сот сарапшылары кадрларын іріктеу және орналастыру;
- B. мемлекеттік органдардың тіркелген нормативтік құқықтық актілерінің тізбесін жалпы жұрттың назарына жеткізу үшін жариялау;
- C. ресми тізілімдерде авторлық құқықты тіркеу;
- D. патенттік іс саласындағы сараптаманы жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымдардың қызметін бақылау;
- E. мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдарды аккредиттеу.

24. Әділет органдары мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

- A. ҚР-ның рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес жекелеген қызмет түрлерін лицензиялау;
- B. патенттік іс саласындағы сараптаманы жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымдардың қызметін бақылау;
- C. уәкілетті органдардың нормативтік құқықтық актілерді құқықтық мониторингі жөніндегі қызметін үйлестіру;
- D. заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу, филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу, сондай-ақ Бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімін жүргізу;
- E. мемлекеттік нотариат кеңселерінің қызметіне басшылық жасау, жеке нотариаттың дамуына жәрдемдесу, жасалған нотариаттық әрекеттердің заңдылығы мен мемлекеттік және жеке нотариустардың іс жүргізу ережелерін сақтауын бақылау.

25. Әділет органдары мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

- A. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;
- B. зияткерлік меншік объектілерін қорғау және пайдалану мәселелері бойынша халықаралық ынтымақтастық;
- C. ресми тізілімдерде авторлық құқықты тіркеу;

D. патенттік іс саласындағы сараптаманы жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымдардың қызметін бақылау;

E. өнеркәсіптік меншік объектілеріне, селекциялық жетістіктерге, интегралдық микросхемалар топологияларына қорғау құжаттарын беруге түскен өтінімдерді тіркеуді қамтамасыз ету.

26. Әділет органдары құқықтық көмекті ұйымдастыру және заң қызметін көрсету саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады?

A. зияткерлік меншік объектілерін қорғау және пайдалану мәселелері бойынша халықаралық ынтымақтастық;

B. адвокаттардың, нотариаттардың жеке және заңды тұлғаларға көрсететін заң қызметтерінің сапасын бақылау;

C. сот сарапшылары кадрларын іріктеу және орналастыру;

D. халықаралық шарттарға сәйкес шет мемлекеттердің сот тапсырмалары мен өтініштерін орындау;

E. халықаралық шарттардың жобаларына заң сараптамасын жасау.

27. Әділет органдары құқықтық көмекті ұйымдастыру және заң қызметін көрсету саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады?

A. мемлекеттік нотариат кеңселерінің қызметіне басшылық жасау, жеке нотариаттың дамуына жәрдемдесу, жасалған нотариаттық әрекеттердің заңдылығы мен мемлекеттік және жеке нотариустардың іс жүргізу ережелерін сақтауын бақылау;

B. мемлекеттік органдардың тіркелген нормативтік құқықтық актілерінің тізбесін жалпы жұрттың назарына жеткізу үшін жариялау;

C. санаткерлік меншік құқықтарын өзара қорғау туралы халықаралық шарттарды дайындау мен жасасуға, осындай шарттарға қол қоюға белгіленген тәртіппен қатысу;

D. мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың, патенттік сенім білдірілгендердің қызметін бақылау және олармен өзара іс-қимыл жасау;

E. ресми тізілімдерде авторлық құқықты тіркеу.

28. Әділет органдары құқықтық насихат саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

A. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;

B. құқықтық насихатты ұйымдастыруды ведомствоаралық үйлестіру, заңдарға түсіндірме беруге қатысу;

C. сот сараптамасы саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарын үйлестіру;

D. зияткерлік меншік объектілерін қорғау және пайдалану мәселелері бойынша халықаралық ынтымақтастық;

E. ресми тізілімдерде авторлық құқықты тіркеу.

29. Әділет органдары зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

А. адвокаттардың, нотариаттардың жеке және заңды тұлғаларға көрсететін заң қызметтерінің сапасын бақылау;

В. әділет органдарынан және өзге де мемлекеттік органдардан, сондай-ақ нотариустардан шығатын ресми құжаттарға апостиль қою;

С. зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру жөнінде ұсыныстар тұжырымдау;

Д. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;

Е. мемлекеттік сот-сараптама ұйымдарын материалдық-техникалық қамтамасыз ету.

30. Әділет органдары зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

А. мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың, патенттік сенім білдірілгендердің қызметін бақылау және олармен өзара іс-қимыл жасау;

В. құқықтық насихатты ұйымдастыруды ведомствоаралық үйлестіру, заңдарға түсіндірме беруге қатысу;

С. ҚР-ның рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес жекелеген қызмет түрлерін лицензиялау;

Д. заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу, филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу, сондай-ақ Бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімін жүргізу;

Е. сот сараптамасы саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарын үйлестіру.

31. Әділет органдары зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

А. ресми тізілімдерде авторлық құқықты тіркеу;

В. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;

С. құқықтық насихатты ұйымдастыруды ведомствоаралық үйлестіру, заңдарға түсіндірме беруге қатысу;

Д. сот сараптамасы саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарын үйлестіру;

Е. ҚР-ның кепілдігімен жасалатын заем шарттарына заң сараптамасын жасау.

32. Әділет органдары зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

- A. адвокаттардың, нотариаттардың жеке және заңды тұлғаларға көрсететін заң қызметтерінің сапасын бақылау;
- B. патенттік іс саласындағы сараптаманы жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымдардың қызметін бақылау;
- C. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;
- D. заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу, филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу, сондай-ақ Бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімін жүргізу;
- E. сот сарапшылары кадрларын іріктеу және орналастыру.

33. Әділет органдары атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

- A. өнеркәсіптік меншік объектілерін, селекциялық жетістіктерді, интегралдық микросхемалар топологияларын пайдалануға лицензиялық шарттарды, ашық лицензияларды және қорғау құжаттарын басқаға беру шарттарын тіркеуді қамтамасыз ету;
- B. мүліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдардың, патенттік сенім білдірілгендердің қызметін бақылау және олармен өзара іс-қимыл жасау;
- C. атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз етуді (ұйымдастырушылық, әдістемелік қамтамасыз ету, бақылау, атқарушылық іс жүргізу бойынша шағымдар мен өзге де өтініштерді қарау, борышкерлердің тыйым салынған мүлкімен жұмыс);
- D. уәкілетті органдар мен мүдделі ұйымдардың зияткерлік меншікті сақтау және қорғау саласындағы өзара іс-қимылдарын үйлестіру;
- E. зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру жөнінде ұсыныстар тұжырымдау.

34. Әділет органдары атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласында қандай функцияларды жүзеге асырады?

- A. адвокаттардың, нотариаттардың жеке және заңды тұлғаларға көрсететін заң қызметтерінің сапасын бақылау;
- B. сот сарапшылары кадрларын іріктеу және орналастыру;
- C. жеке сот орындаушылары мен олардың алқаларының қызметін ұйымдастыруды;
- D. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;
- E. халықаралық шарттардың жобаларына заң сараптамасын жасау.

35. Әділет органдарының өзге де функцияларының атаңыз?

- A. адам мен азаматтың, ұйымдар мен мемлекеттің құқықтарын, бостандықтарын және заңды мүдделерін сақтау және қорғау;
- B. азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу;
- C. патенттік іс саласындағы сараптаманы жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымдардың қызметін бақылау;
- D. халықаралық шарттардың жобаларына заң сараптамасын жасау;

Е. сот сарапшылары кадрларын іріктеу және орналастыру.

36. Әділет органының және оның лауазымдық тұлғаларының құқықтары қандай?

А. соттар мен басқада мемлекеттік органдарда, өзге де қоғамдық бірлестіктерде өз мүшелерінің құқықтары мен заңды мүдделерін білдіруге және қорғауға;

В. өздерінің қарауына жатқызылған әкімшілік-аумақтық құрылыс мәселелерін шешу;

С. орталық және жергілікті мемлекеттік органдар, ұйымдар, лауазымды адамдар мен азаматтар міндетті түрде орындауға тиісті нормативтік құқықтық актілер шығаруға;

Д. халықтың жұмыспен қамтылуына жәрдемдесу мен кедейлікті азайту бағдарламаларын бекіту;

Е. ҚР-ның жер заңдарына сәйкес жер қатынастарын реттеуді жүзеге асыру.

37. Әділет органдарының кадрлары кімнен құралады?

А. нотариаттық қызметшілерден;

В. адвокаттық қызметшілерден;

С. мемлекеттік қызметшілерден;

Д. кәсіпкерлік қызметшілерден;

Е. әкімшілік қызметшілерден.

38. Әділет органдарының қызметкерлерінің ақылы еңбек демалысының ұзақтығы?

А. 30 күн;

В. 15 күн;

С. 10 күн;

Д. 7 күн;

Е. 60 күн.

39. Әділет органдарының қызметшілерінің құқықтық мәртебесі қандай заңмен белгіленеді?

А. «Нотариаттық қызмет туралы»;

В. «Адвокаттық қызмет туралы»;

С. «Мемлекеттік қызмет туралы»;

Д. «Сот билігі туралы»;

Е. «Үкімет туралы».

40. Әділет органы қызметкерлеріне?

А. ҚР Прокуратура туралы заңының күші қолданылады;

В. ҚР Мемлекеттік қызмет туралы заңның күші қолданылады;

С. ҚР Сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы заңның күші қолданылады;

- D. ҚР Ұлттық қауіпсіздігі туралы заңның күші қолданылады;
- E. ҚР Ішкі істер органы туралы заңның күші қолданылады.

2.2 Қорытынды бақылау сұрақтары

1. ҚР әділет органдарының пайда болу тарихы
2. ҚР әділет органдарының қызметінің қағидалары
3. ҚР әділет органдарының қызметінің басты міндеттері
4. ҚР әділет органдарының жүйесі
5. ҚР-ның Әділет министрлігінің сипаты
6. Аумақтық әділет органдарын, бөлімдері мен мекемелерін қамтитын әділет органдары
7. ҚР-ның Әділет министрлігіне қарасты мекемелер және өзге де ведомстволық бағынысты ұйымдар
8. Әділет органдарының негізгі функциялары
9. Әділет органдарының негізгі өкілеттіктері
10. Әділет органдарының мемлекеттік органдармен, ұйымдармен және лауазымды адамдармен өзара іс-қимылы
11. Әділет органдарының актілері
12. Әділет органдарының ұсыныстары
13. Әділет органдарының және олардың лауазымды тұлғаларының құқықтары
14. Әділет органдарының және олардың лауазымды тұлғаларының міндеттері
15. Әділет органдарының халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру саласындағы функциялары
16. Әділет органдарының сот-сараптама қызметі саласында функцияларды
17. Әділет органдарының мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы функциялары
18. Әділет органдары құқықтық көмекті ұйымдастыру және заң қызметін көрсету саласындағы функциялары
19. Әділет органдары атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы функциялары
20. ҚР әділет органының заңды тұлғаларды тіркеудің құқықтық тәртібі.
21. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеудің және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеудің мақсаттары
22. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеуді жүзеге асыру кезіндегі ҚР-сы Әділет министрлігінің құзыры.
23. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу тәртібі
24. Шағын кәсіпкерлік субъектісіне жататын заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеудің хабарлама тәртібі

25. Филиалды (өкілдікті) есептік тіркеу тәртібі
26. Қайта ұйымдастыру жолымен құрылатын заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу
27. Заңды тұлғалардың құрылтай құжаттары.
28. Құрылтай құжаттарының мазмұны
29. Заңды тұлғаларды, филиалдарды (өкілдіктерді) мемлекеттік (есептік) тіркеуден және қайта тіркеу.
30. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу), филиалдарды (өкілдіктерді) есептік тіркеу (қайта тіркеу) және құжаттарды беру мерзімдері
31. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуден (қайта тіркеуден) бас тарту жағдайлары
32. Заңды тұлға қызметінің тоқтатылуын мемлекеттік тіркеу
33. Заңды тұлғаның филиалын (өкілдігін) есептік тіркеуден шығару
34. Нормативтік құқықтық актілердің ресми мәтіндерін кейіннен жариялау саласындағы мемлекеттік бақылау
35. АХАЖ органдарының құқықтары мен міндеттері және қызметі.
36. Баланың тууын, қайтыс болуды, бала асырап алуды, әкелікті тануды және т.б. тіркеу тәртібі.
37. Азаматтық хал актілеріндегі жазбаларды өзгерту, толықтыру және түзету тәртібі.
38. Жоғалтылған АХАЖ-ның қайта қалпына келтіру.
39. Нотариаттың түсінігі.
40. Нотариустың қызметін бақылау.
41. Әділет органдарының нотариатты реттеу саласындағы құзыреті
42. Нотариустың құқықтық жағдайы.
43. Жеке нотариалды іс-әрекеттерді жүзеге асыру тәртібі.
44. Аумақтық нотариаттық палаталардың қызметін бақылау
45. ҚР-сы Әділет министрлігінің нотариатты реттеу саласындағы құзыреті
46. Аумақтық әділет органының нотариатты реттеу саласындағы құзыреті
47. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясы
48. Аттестаттауды өткізу тәртібі мен шарттары
49. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына лицензия
50. Мемлекеттік нотариат кеңсе
51. Жеке практикамен айналысатын нотариус
52. Нотариустың құқықтары мен міндеттері
53. Нотариустың қызметін шектеу.
54. Нотариустың қызмет ету аумағы
55. Нотариаттық іс-әрекеттер жасау тәртібі мен мерзімдері
56. Аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері аппараттарының нотариаттық іс-әрекеттер жасауға уәкілетті лауазымды адамдар
57. Сот-сараптама қызметінің мазмұны, міндеті, принциптері.

58. Сот сараптама қызметінің субъектілерінің іс әрекетіндегі Әділет органының орны.
59. Сот сарапшысының құқықтары мен міндеттері.
60. Сот сараптамасын жүргізудің негіздері.
61. Сот-сараптама қызметін ғылыми-әдістемелік және оқумен қамтамасыз ету
62. Сот сарапшысы біліктілігі
63. Сот сарапшысын аттестаттау
64. Сот-сараптама қызметімен айналысуға арналған лицензиясы
65. Сот сарапшысының құқықтары
66. Сот сарапшысының міндеттері
67. Сот сараптамасының объектілері
68. ҚР-асы Әділет министрлігінің сот қаулыларын орындау комитетінің қызметін құқықтық реттеу.
69. Сот қаулыларын орындау Комитеттің функциясы мен құқықтары. Комитеттің мүлкі.
70. Сот қаулыларын орындау Комитеттің қызметін ұйымдастыру

2.3 Білімалушыларға реферат тақырыптары

- 1 Әділет органдары қызметінің принципін маңызы
- 2 Әділет министрлігіне жүктелген міндеттерді шешу және функцияларды қамтамасыз ету
- 3 Қазақстан Республикасының әділет органдарының қызметі
- 4 Әділет органдары қызметінің құқықтық негізі
- 5 ҚР-ның Әділет министрлігі, аумақтық әділет органдары, бөлімдері мен мекемелері және өзге де ведомстволық бағынысты ұйымдар
- 6 Әділет органдарының құрылымын, штат санын, материалдық-техникалық қамтамасыз ету жағдайлары
- 7 Аумақтық әділет органдары
- 8 Әділет органдары халықаралық шарттарды құқықтық қамтамасыз ету, шетелдік құқықтық көмекті үйлестіру саласындағы функциялары
- 9 Әділет органдарының сот-сараптама қызметі саласындағы функциялары
- 10 Әділет органдары зияткерлік меншік құқықтарын сақтау және қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру саласындағы функциялары
- 11 Әділет органдарының қызметшілерінің құқықтық мәртебесі
- 12 Азаматтық хал актілеріндегі жазбаларға өзгерістер, толықтырулар немесе түзетулер енгізу
- 13 Нотариаттық палатаның қызметі
- 14 Сот сарапшысы
- 15 Сот актілерін орындау департаменттері

3 Бөлім. Пән бойынша білім алушыларға жеке өздік тапсырмалар

БӨЖ тапсырмалары осы пәннің курсының мақсат-міндеттеріне, студенттерге қойылатын талаптардың деңгейіне, берілген сағат санына және тапсырмалардың күрделілік деңгейіне сәйкес берілген.

Әдетте, БӨЖ-ге дәріс, семинар сабақтарында қамтылмаған немесе тереңдетіп оқуды қажет ететін тақырыптар шығарылады. Бұл өз кезегінде студенттен тек оқулық материалдарымен ғана шектеліп қалмай, қосымша дерек көздерін пайдалануды талап етеді.

Тапсырмаларды орындауға кіріспес бұрын тапсырманың шарттарын мұқият оқып, түсініп алу қажет. Материалдарды жүйелі түрде, логикалық орындалу тәртібін сақтай отырып баяндау қажет.

Тақырыбы: Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі

Жеке тапсырма (презентация)

Тапсырманы Power Point презентациясы нысанында жасап, электронды түрде тапсыру керек. 15-20 слайд көлемінде. Слайд тапсырмалар кесте немесе сызба түрінде орындалуы керек.

Тақырыбы: Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функциялары

Жеке тапсырма (глоссарий)

Глоссарий- дегеніміз ол, терминдік сөзден алынған немесе басқа да күрделі сөздерге нақты сипаттама және мағынасын қысқаша берілетін түсініктемені, яғни анықтаманы айтады.

1. Төмендегі терминдерге анықтама беріңіз:

Заңды тұлға: _____

Жеке тұлға: _____

Филиал: _____

Заңды тұлғалардың өкілдіктер: _____

Құрылтай құжаттары: _____

Бизнес-сәйкестендіру нөмірі: _____

Заңды тұлғаны құру: _____

Заңды тұлғаны қайта тіркелу: _____

Заңды тұлғаны қосу: _____

Ратификация: _____

Заңды тұлғаны біріктіру: _____

Заңды тұлғаны бөліп шығару: _____

Жеке кәсіпкер: _____

Әділет органы: _____

Шағын кәсіпкерлік субъектілері: _____
 Орта кәсіпкерлік субъектілері: _____
 Мемлекеттік тіркеу: _____
 Құрылтайшы: _____
 Шаруашылық серіктестіктері: _____
 Акционерлік қоғамдар: _____
 Өндірістік кооперативтер _____
 Заң: _____
 Заңға тәуелді акт: _____
 Құзырет: _____
 Өкілеттік: _____
 Билік: _____
 Табиғи монополия _____

Тақырыбы: Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру саласындағы әділет органдарының функциялары

Жеке тапсырма (Бақылау жұмысы)

Тақырып студенттермен еркін түрде таңдап алынады.

Әдістемелік нұсқаулық: Жазбаша бақылау жұмысын орындау үшін студенттер тақырыпты жан-жақты қарастырып, онда көрсетілген әдебиеттерді зерделеп шығып, шағын жоспар құрып, жауапты еркін түрде жазбаша тапсырады. Бақылау жұмысының құрылымы: титул парағы, жоспар, кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды және пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Көлемі 10-12 бет шамасында болуы керек.

Бақылау жұмысының тақырыптары

- 1 АХАЖ органдарының құқықтары мен міндеттері және қызметі.
- 2 Баланың тууын, қайтыс болуды, бала асырап алуды, әкелікті тануды және т.б. тіркеу тәртібі.
- 3 Азаматтық хал актілеріндегі жазбаларды өзгерту, толықтыру және түзету тәртібі.
- 4 Жоғалтылған АХАЖ-ның қайта қалпына келтіру.
- 5 Азаматтық хал актілерін тіркеу ережелері
- 6 АХА Жазбалары мына жағдайда күші жойылуы
- 7 АХАЖ органдарында тіркеу үшін қажетті құжаттар
- 8 АХАЖ органдары аумағындағы Әділет органдарының өкілеттігі
- 9 Азаматтық хал актілерін тіркеуді азаматтық хал актілерін жазатын бөлімдердің қызметі
- 10 Жергілікті атқарушы органдарының Азаматтық хал актілерін тіркеу бойынша өкілеттіктері

Тақырыбы: Адвокаттардың, нотариустардың қызметін лицензиялау

Жеке тапсырма (Баяндама)

Баяндама жазу бойынша әдістемелік нұсқаулық:

Баяндама жазу үшін студенттер осы тақырыпты ашу барысында бірнеше әдебиеттерді қарастырып шығуы қажет. Онда студенттер әр әдебиеттен қарастырылған мәліметтерге қысқаша сипаттап жазуы тиіс.

Студенттердің баяндама жасайтын тақырыпшалары мен сұрақтары тегі бойынша таңдалынып, 3-4 бет көлемінде жазылады.

Баяндама жазу шығармашылық жұмыстардың бірі болып табылатындақтан әдебиеттерден авторлардың көзқарастарын салыстырып, оның ішінде негізгіні көрсетіп, өз пікірін қысқа, әрі дәл бере білуі керек және дәлелді қорытынды жасай білулері керек. Бұл студенттер үшін қосымша әдебиеттермен және ғылыми мақалалармен танысуға көмектеседі, олардың өз ойларын жинақтап беруге машықтандырады.

Баяндама тақырыптары

- 1 Нотариаттың түсінігі.
- 2 Нотариустың қызметін бақылау.
- 3 Нотариустың құқықтық жағдайы.
4. Әділет органдарының нотариатты реттеу саласындағы құзыреті
- 5 Жеке нотариалды іс-әрекеттерді жүзеге асыру тәртібі
- 6 Нотариаттық Палата және оның өкілеттігі
- 7 Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына әділет аттестаттау комиссиясы
- 8 Нотариаттық қызметпен айналысу құқығын лицензиялау тәртібі

Тақырыпты таңдау студент фамилиясының алғашқы әрішіне сәйкес жасалады:

- Тақырып 1 – А,Ә,Б, В
- Тақырып 2 – Г,Ғ,Д, Е,
- Тақырып 3 – Ж,З,И
- Тақырып 4 – К,Қ,Л, М
- Тақырып 5 – Н, О,Ө,П
- Тақырып 6 – Р, С, Т, У
- Тақырып 7 – Ф, Х, Ч, Ш
- Тақырып 8 – Ы, І, Э, Ю, Я

Тақырыбы: Сот-сараптама қызметі саласындағы әділет органдарының функциялары.

Жеке тапсырма (тест)

Берілген тақырып бойынша тест тапсырмасын дайындау. Көлемі 10-15 сұрақ болатын және бес жауаптан тұратын, оның бір жауабы дұрыс болуы керек.

Мысал ретіндегі тест тапсырмалары

1. Кеңестік дәуір аумағындағы әділет органдарының қалыптасуы нешінші жылдан бастау алады?

- A) 1917 ж;
- B) 1920 ж;
- C) 1930 ж;
- D) 1928 ж;
- E) 1916 ж.

2. 1919 ж 10 желтоқсанда құрылған Әділет комиссариаты қандай органдарды біріктірді?

- A) заң шығарушы, қалалық, қорғаушы органдарды;
- B) заң шығарушы, атқарушы, орындаушы органдарды;
- C) заң шығарушы, атқарушы, селолық органдарды;
- D) заң шығарушы, нұсқаушы, ақпараттандырушы органдарды;**
- E) заң шығарушы, жергілікті, орындаушы органдарды.

3. 1920 ж. 13 шілде - Қырревкомның Қырғыз Республикасындағы Кеңес өкіметінің басқару құрылымының негізгі бағыттары туралы қаулысы жарияланды. Қаулының 5-бабына сәйкес Орталық әділет бөлімі?

- A) өлкелік орган;**
- B) атқарушы орган;
- C) заң шығарушы орган;
- D) ақпараттандырушы орган;
- E) орындаушы орган.

Пайдаланылған дереккөздер тізімі

Негізгі:

1. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев: «Қазақстан жолы-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Ел басшысының Қазақстан халқына Жолдауы. 2014ж.
 2. Қазақстан на пути ускоренной экономической, социальной и политической модернизации. Послание Президента Республики Казахстан. 18 февраля 2005 г. // Казахстанская правда. 2005 19 февраля.
 3. Журсимбаев С.К. Правоохранительные органы Республики Казахстан. – Алматы, 2010. – 400с.
 4. Бекбергенов Н.А. Правоохранительная система в Республике Казахстан. – Астана, 2000.-216с.
- Қосымша:
5. Аюпова З.К. Правоохранительные органы в период становления правового государства в Республике Казахстан. – Алматы, 1997.
 6. Самалдыков М.К. Правоохранительные органы (албом схем для судентов юридических факультетов и ВУЗов), Алматы, «Жеті Жарғы», 1997.
 7. Боботов С.В. Конституционная юстиция (сравнительные анализ). –М., 1994.
 8. Аленова А.Х., Аленов М.А., Косанов Ж.К. Нотариат. – Караганды, 2006. – 266с.
 9. Амандықов С.К. «Қазақстан Республикасының Конституциялық құқығы». Оқулық.- Астана: Бастау, 2001.-348 бет
 10. Табанов, С.А. Құқық теориясы мен сот жүйесінің конституциялық негіздері: Оқу құралы. - Алматы: Айдана, 2001. - 280с.
 11. Табанов, С.А. Салыстырмалы құқықтану негіздері: Оқулық. - Алматы: Жеті жарғы, 2003. - 464с.

Нормативтік құқықтық актілір:

12. Қазақстан Республикасының Конституциясы 1995 жылғы 30 тамыз (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен). // http://online.zakon.kz/document/?doc_id=51005029
13. Қаз КСР Мемлекеттік егемендігі туралы декларация 25.10.1990. // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=50011559
- 14.1991 жылғы 16 желтоқсандағы ҚР мемлекеттік тәуелсіздігі туралы Заңы // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z910004400_/links
15. Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы 1995 жылғы 16 қазандағы № 2529 Қазақстан Республикасының Конституциялық Заңы (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен). // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51003961
16. Қазақстан Республикасының Үкіметі туралы Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 18 желтоқсандағы № 2688 Конституциялық Заңы (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51003973

17. Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы 2001 ж. 23 қаңтардағы № 148-II Қазақстан Республикасының Заңы (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51021546

18. Қазақстан Республикасының Президенті туралы Қазақстан Республикасының 1995 ж. 26 желтоқсандағы № 2733 Конституциялық Заңы (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51004068

19. Мемлекеттік қызмет туралы Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы Заңы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1500000416>

20. Қазақстан Республикасындағы тіл туралы 1997 ж. 11 шілдедегі № 151-I Қазақстан Республикасының Заңы (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51008034

21. «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199-V Заңы (2022ж. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) Zakon.kz

22. Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 10 ақпандағы № 44-VI ҚРЗ (.doc) (04.09.2022ж. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) Заңы Zakon.kz.

23. Әділет органдары туралы Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 18 наурыздағы N 304 Заңы (2022.20.06ж. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) Zakon.kz.

24. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 17 сәуірдегі N 2198 Заңы (14.07.2022ж. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) Zakon.kz.

25. Нотариат туралы Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 14 шілдедегі N 155 (12.07.2022ж. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) Заңы Zakon.kz.

26. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі Сот актілерін орындау комитеті туралы ереже Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2021 жылғы. Zakon.kz.және т.б.

27. Құқықтық актілер туралы (Қазақстан Республикасының Заңы 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V ҚРЗ) <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000480>